

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

**Využití tematiky kulturních a přírodních zajímavostí Telče a okolí
k podpoře mezipředmětových vztahů ve výuce na 1. stupni ZŠ**

Vypracovala: Tereza Dvořáková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Hošpesová, Ph.D.

České Budějovice 2016

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá souhrnem poznatků o tematické výuce s využitím mezipředmětových vztahů ve výuce na 1. stupni základní školy. Východiskem teoretické části je odborná literatura zabývající se projektovou a tematickou výukou. Výzkumnou část diplomové práce tvoří metodický průvodce pro učitele, ve kterém jsou podrobně navrženy dvě komplexní výuky pro 3. ročník ZŠ, zahrnující tematiku kulturních a přírodních zajímavostí Telče a okolí s využitím mezipředmětových vztahů. Součástí je i rozhovor s učitelkou, jež tento návrh ověřila v praxi.

Klíčová slova:

Tematická výuka, mezipředmětové vztahy, 1. stupeň ZŠ, metodický průvodce pro učitele, Telč

Abstract:

This thesis is dealing with summary of findings about thematic instruction and using interdisciplinary relationships in teaching at Primary school. The starting point for the theoretical part is specialist literature about project and thematic instructions. The research section of the thesis is formed by methodological guide for teachers. In the methodological guide there are two complete teaching programs for 3rd year of Primary school. These programs use the themes of cultural and natural attractions of Telč and its surroundings for support of interdisciplinary relationships in teaching at Primary school. The part of the thesis contains an interview with a teacher, who checked the proposal in practise.

Keywords:

Thematic instruction, interdisciplinary relationships, primary teaching, methodological guide for teachers, Telč

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Aleně Hošpesové, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení této diplomové práce. Děkuji i Mgr. Miroslavě Vackové, která výukové programy realizovala v praxi. Rovněž děkuji své rodině a přátelům za jejich podporu.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

OBSAH

Úvod	1
1 Cíle	2
2 Vymezení pojmů	3
2.1 Integrace	3
2.1.1 Integrace vzdělávacího obsahu	3
2.2 Mezipředmětové vztahy.....	5
3 Transformace školství po roce 1989	6
3.1 Klíčové mezníky transformačního procesu	6
3.1.1 Standard základního vzdělávání.....	6
3.1.2 Obecná škola.....	7
3.1.3 Základní škola a Národní škola.....	7
3.1.4 Alternativní vzdělávací programy	7
3.1.5 Další expertní studie 90. let 20. století	8
3.1.6 Bílá kniha.....	8
3.1.7 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV).....	9
3.2 Teoretická východiska a pojetí vnitřní proměny školy	9
3.2.1 Výchozí stav – základní problémy	9
3.2.2 Principy nového pojetí vyučování.....	11
4 Tematická výuka	16
4.1 Základní prvky tematického vyučování	16
4.2 Rozdíl mezi tematickou a projektovou výukou	18
4.3 Integrovaná tematická výuka	19
4.4 Tvorba ITV	24
5 Použité Metody a organizační formy vyučování	26
5.1 Vyučovací metody.....	26
5.1.1 Metody slovní	26
5.1.2 Metody názorně demonstrační.....	27
5.1.3 Didaktická hra.....	27
5.2 Organizační formy vyučování.....	27
5.2.1 Vycházky a exkurze	27
5.2.2 Skupinové vyučování	28
5.2.3 Kooperativní vyučování	28

6	Metodický průvodce pro učitele	29
6.1	1. výukový program - lovecký hrádek Roštejn a Roštejnská obora.....	30
6.2	2. výukový program – Telč.....	60
7	Výzkumné šetření	99
7.1	Metody výzkumu.....	99
7.1.1	Polostrukturovaný rozhovor	99
7.1.2	Zúčastněné pozorování.....	100
7.2	Analýza dat	100
7.2.1	Navržené aktivity	101
7.2.2	Organizace	104
7.2.3	V hlavní roli žák.....	106
7.3	Vyhodnocení	107
8	Závěr	108
	Seznam příloh	109
	Přílohy	111
	Seznam obrázků	188
	Seznam použitých zdrojů	193

ÚVOD

V současné době se učitelům naskytují nové možnosti, jak žákům zprostředkovávat učivo. To už není jenom cílem, ale především prostředkem k rozvoji osobnosti každého žáka. V rámci školního vzdělávacího programu mají učitelé příležitost vytvářet různé projekty a variabilně pracovat s obsahem vyučování. Nejčastěji volená metoda práce s obsahem je projektové vyučování.

V této diplomové práci se však zabývám jinou metodou práce s obsahem, a tou je tematické vyučování. To se uskutečňuje na základě interdisciplinarity, tedy na bázi mezipředmětových vztahů. Podstatné je, že vyučování v tématech žákům dovoluje nahlížet na látku z několika úhlů, propojovat svoje zkušenosti s nově nabytými informacemi a chápat tak souvislosti. Je-li téma pro žáky smysluplné a atraktivní, je samo o sobě správným motivačním prostředkem.

V teoretické části jsou shrnuty poznatky z dostupné odborné literatury týkající se právě tematické výuky. Rovněž je zde přiblížen vývoj proměny českého školství po roce 1989, velmi důležitý mezník v modernizaci vzdělávání, který přispěl mimo jiné i k rozvoji projektového a tematického vyučování.

Výzkumnou část diplomové práce tvoří metodický průvodce pro učitele, ve kterém jsou podrobně navrženy dvě komplexní tematické výuky. První z nich se odehrává v blízkém okolí Telče, částečně na loveckém hrádku Roštejn a částečně v nedaleké Roštejnské oboře. Druhá tematická výuka se týká města Telče, zejména krásných telčských památek a bohaté historie.

Myslím, že je velmi důležité, aby se žáci zajímali o místo, kde bydlí, respektive chodí do školy, znali stěžejní informace a orientovali se v něm. Z tohoto důvodu i z důvodu dobré znalosti dané lokality, jsem tematickou výuku zařadila právě do prostředí malebného města Telče.

1 CÍLE

Cíle této diplomové práce jsou vytyčeny ve dvou rovinách. Hlavním cílem diplomové práce je vytvoření komplexního výukového materiálu pro žáky 3. ročníku základní školy. Tento materiál zahrnuje veškeré učební podklady pro výuku (pracovní listy s úkoly, jejich řešení, cíle, organizační zajištění, potřebné pomůcky a jiné) a je podrobně popsán v Metodickém průvodci pro učitele. V něm byly celkově navrženy dvě, na sebe nenavazující tematické výuky.

Díky první z nich si žáci osvojí poznatky týkající se kulturních zajímavostí města Telče, na které nahlíží z pohledu zvědavého školáka, historika i památkáře. Dozvídají se tak důležité informace z historie města a zámku i o významnosti některých telčských památek. Součástí této výuky je i navržená didaktická desková hra, jejíž ideální realizace probíhá v prostředí historického centra města. Druhá tematická výuka umožňuje žákům blíže poznat lovecký hrad Roštejn a přilehlou Roštejnskou oboru, nacházející se v nedalekém okolí města Telče. Zároveň tyto výuky podporují mezipředmětové vztahy a zajišťují tak větší prostupnost mezi vyučovacími předměty.

Metodický průvodce byl vytvořen za účelem praktického využití na základních školách v Telči a v okolí, pro svoji podrobnost však nevyklučuje ani užití učiteli, kteří danou lokalitu neznají. K přehlednější orientaci slouží přílohové CD, obsahující veškeré materiály potřebné k uskutečnění navržených výukových programů. Součástí zadních desek diplomové práce je i přiložený herní plán didaktické hry.

Dalším z primárních cílů této diplomové práce je následné ověření relevantnosti materiálu ve školní praxi. Metodický průvodce bude poskytnut paní učitelce 3. ročníku na základní škole v Telči, jež tyto obě navržené výuky aplikuje na svých žácích a vykoná analýzu pracovních listů a sebehodnotících archů.

Na základě praktického ověření bude provedeno výzkumné šetření kvalitativního charakteru, kdy hlavní výzkumnou metodou bude polostrukturovaný rozhovor s danou učitelkou. Výzkumné šetření má odhalit případné chyby a nedostatky v navrženém materiálu, předejít tak možným příštím komplikacím a přispět k jeho vylepšení, což v budoucnu zajistí optimálnější realizaci.

2 VYMEZENÍ POJMŮ

S tematickou výukou velmi úzce souvisí například pojmy, jako je integrace, která zahrnuje i integraci vzdělávacího obsahu, a mezipředmětové vztahy. Pro hlubší pochopení tato kapitola uvedené termíny blíže specifikuje.

2.1 INTEGRACE

Integraci obecně chápeme jako spojení, ucelení či sjednocení. Podle Dvořákové (2003) je integrace úmyslná interakce dílčích osvojovaných poznatků a záměrné vytváření interdisciplinárních vztahů, přičemž dochází k užití znalostí z různých vyučovacích předmětů i z individuálních zkušeností. Je patrné, že při začleňování poznatků jsou kladeny vysoké nároky na žáka, na jeho aktivitu a tvořivost. Žák přitom vychází také z vlastní školní a mimoškolní činnosti. Vytváří se předpoklady klíčových kompetencí.

Rakoušová (2008, str. 15) pojem doplňuje: „Integrace je vzájemným pronikáním a spojováním obsahu předmětů vytvořených z reálných věd v nový funkční a těsnější vzdělávací obsah, přičemž tento integrovaný vzdělávací obsah sleduje cíle všech těchto předmětů.“

2.1.1 INTEGRACE VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU

Propojení vzdělávacího obsahu na úrovni témat, tematických okruhů, případně vzdělávacích oborů oblastí, umožňuje Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV, 2013).

„Integrace učiva znamená způsob vytváření obsahu vzdělávání i organizace procesu vyučování na základě jedné osy, určité centrální ideje. Integrované učební celky se v teorii i praxi vytvářely v protikladu proti roztržitosti vyučování v izolovaných vyučovacích předmětech, které odpovídaly jednotlivým vědním oborům. Zároveň byl odstraňován systém vyučovacích hodin. Žáci pracovali v učebních celcích, které byly organizovány podle potřeb látky i diferencovaných a individuálních potřeb žáků nebo jejich skupin (Skalková, 1999, str. 220).“

Integrovanou tematickou výukou (dále jen ITV) se podrobně zabývala především Susan Kovaliková. „Nejvíce klamnou představou o modelu ITV je, že je sice bezvadný pro takové oblasti, jako jsou přírodní i společenské vědy, ale že neučí ty dovednosti, které jsou potřebné k tomu, aby se dítě stalo gramotným občanem, tj. že neučí čtení, psaní a matematiku. To není správný dojem (Kovaliková, 1993, str. 147).“ Integrovaná tematická výuka se naopak těmito oblastmi intenzivně zabývá. Přírodní a sociální vědy poskytují nespočet zajímavých námětů,

kteří značně přispívají k atraktivitě výuky. Primárními požadavky v modelu ITV však zůstávají jednotlivé dovednosti patřící ke čtení, psaní a k matematice. Rozdíl je však v tom, že jsou tyto dovednosti použity pouze v kontextu obsahu integrovaného tématu. Má-li dovednost smysl a je užitečná, učíme se ji rychleji.

ČTENÍ

Kovaliková (1993) dále podotýká, že se učíme především prováděním určité činnosti. Dítě se nenaučí číst, pokud nečte. Aby byla i tato dovednost užitečná, text, který žáci čtou, by měl být úzce spjat s tématem, se kterým se aktuálně zabývají. Důraz na „čteme, abychom uměli číst“ je třeba přenést ke „čteme o něčem, co má smysl, a zároveň se učíme číst“. Tudíž svou pozornost zaměřujeme spíše na obsah, než na samotný proces čtení. Autorka nabádá k používání dětské literatury, která je pro žáky mnohem zajímavější, namísto jednoduchých čítankových textů. Taktéž podotýká, že každý žák by měl mít stejný přístup k této literatuře. Upravování a zjednodušování textů pro slabší jedince není vhodné, neboť žákům znemožňuje hledání významu.

PSANÍ

Stejně tak, jako u čtení, psaní se žáci naučí pouze tím, že budou psát a dodržovat správné návyky. Velká množství cvičení k rozvoji psaní, která jsou vytržena ze smysluplného kontextu, však nemají správný efekt. Aby se psaní neminulo účinkem, je třeba, aby splňovalo účel. Velmi úspěšnou metodou pravidelného procvičování psaní je psaní deníků. Žáci si vedou deník, do kterého musí každý den udělat záznam různé délky i povahy. Zpravidla se přitom svěřují se svými myšlenkami či zážitky. Učitel na tyto zápisy reaguje a stejným tématem i podobnou délkou žákovi odpovídá dle vlastních zkušeností (Kovaliková, 1993).

MATEMATIKA

Kovaliková (1993, str. 155) podotýká, že „matematika je pro integraci ze všech předmětů tím nejnějnějším.“ Tematická matematika se zabývá problémy každodenního života, těsně tedy souvisí s obsahem. V žácích vzbuzuje zvědavost, skutečné příklady řeší s mnohem větší chutí než ty umělé z učebnic.

„Tematická matematika je hlavním motivačním činitelem pro osvojení si matematických dovedností. Najednou je zde důvod zapamatovat si základní matematická data, spoje a postupy: důvodem je vědět – skutečně vědět. Kromě toho je tematická matematika vynikající metodou pro vytváření pojmového pochopení čtyř matematických operací. Žáci si vytvářejí

pocit, co to je sčítání, jak vypadá, jak zní, jak se „cítí“ ve srovnání s jinými operacemi (Kovaliková 1993, str. 156).“

Tematická matematika nemůže nahradit numerické počítání, to stále zůstává hlavní praktickou dovedností. Svoji smysluplností a účelem však může pomoci k lepšímu zvládnutí daného učiva a k větší přitažlivosti.

2.2 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY

Interdisciplinární vztahy jsou základem každé integrace. Chápeme je, jako vytvoření nových pohledů na rozmanitá uskupení elementárních prvků vyučovacího předmětu, přičemž předměty se navzájem propojují. Žáci si osvojují mezipředmětové souvislosti a vztahy prostupující mezi disciplínami. Čím vyšší je žákovo porozumění daným spojitostem, tím vyšší je i jeho motivace (Rakoušová, 2008).

Podle Spousty (1997) mezipředmětové vztahy sdělují veškeré druhy recipročního sblížení dvou nebo více předmětů. Znamená to především souvislosti a vztahy, které se promítají v různých vyučovacích předmětech.

„Uplatnění mezipředmětových vztahů umožňuje pochopit přírodní a společenskou skutečnost jako celistvost a jednotu v mnohosti (Rakoušová, 2008, str. 16).“ V souvislosti s náročností doby je třeba zaměřit vzdělávací proces na rozvoj těch schopností, které vyžaduje život v 21. století, tedy přípravu na skutečný život. Učení se jednotlivým izolovaným vyučovacím předmětům bez hlubšího kontextu nemá velký přínos.

3 TRANSFORMACE ŠKOLSTVÍ PO ROCE 1989

Snaha o modernizaci českého vzdělávání netrvá příliš dlouho. Změna nastala až s proměnou školy po roce 1989, kdy došlo k celkové reformě školy. Tato kapitola má přiblížit vývoj proměny českého školství po listopadu 1989, která s sebou přinesla četné inovace, včetně snahy o integraci vzdělávacího obsahu, o tematické propojování učiva.

Proměnou primárního vzdělávání v České republice se hojně zabývala především autorka Vladimíra Spilková, jež je hlavním východiskem této kapitoly.

3.1 KLÍČOVÉ MEZNÍKY TRANSFORMAČNÍHO PROCESU

Rozsáhlé politické a společenské změny, které nastaly po roce 1989, se projevy i v nutnosti proměnit český vzdělávací systém v modernější a obohatit jej o pokrokové západoevropské trendy.

Jedním z nejkompaktnějších projektů školské reformy byla rozsáhlá odborná studie **Budoucnost vzdělání a školství v obnovené demokratické společnosti a ve sjednocující se Evropě**, vypracovaná Pedagogickou fakultou UK v Praze na počátku 90. let. V této době vznikla také řada dalších projektů. Mezi nejvýznamnější patří například projekty reformy zpracované týmem J. Kotáska (tehdejšího děkana Pedagogické fakulty UK) a expertní skupinou NEMES. „Při koncipování reformy vycházejí z analýzy klíčových trendů vzdělávací politiky a vývoje vzdělávacích soustav ve vyspělých demokratických zemích, z kritického posouzení domácí situace a z perspektivy začlenění České republiky do Evropské unie (Spilková, 2005, str. 16).“ Zásadní změny měly prostoupit všemi částmi vzdělávacího systému, tedy *strukturou, řízením, financováním, celkovým pojetím, cíli, obsahem a strategiemi vyučování*. Hlavní myšlenkou bylo budovat české školství na principu humanizace, demokratizace a liberalizace.

3.1.1 STANDARD ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Roku 1995 byly formovány cíle a obsahy základního vzdělávání ve **Standardu základního vzdělávání**. „Obsahové jádro je vyjádřeno prostřednictvím kmenového učiva, které zahrnuje klíčové, věcně i formativně nosné okruhy poznatků a s nimi spojené činnosti. Kmenové učivo má být závaznou součástí vzdělávacích programů, zajišťující srovnatelnost, prostupnost a návaznost vzdělávání žáků v základním školství (Spilková, 2005, str. 17).“ Dlouhé období, kdy cíle i obsah vyučování byl řízen detailně rozsáhlými osnovami a učitelé byli pouze vykonavateli centrálně stanovených předpisů a norem, bylo nahrazeno tímto rámcovým základem pro vzdělávání, který přispěl k větší autonomii škol. Nicméně kmenové

učivo bylo tradičně určeno podrobným výčtem učební látky a nebylo tak reálně zvládnutelné pro všechny žáky. Lze tedy říct, že ač nadějný dokument, očekávání celkově nesplnil a jeho praktický přínos byl zanedbatelný.

Na **Standard základního vzdělávání** navázaly v letech 1996 – 1997 tři vzdělávací programy pro základní vzdělávání, a to **Obecná a občanská škola, Základní škola a Národní škola**. Tyto programy plně nahradily do té doby existující učební osnovy a učební plán (Spilková, 2005).

3.1.2 *OBEČNÁ ŠKOLA*

První schválený program **Obecná škola** byl značně progresivní, neboť zdůrazňoval různé potřeby a věkové i individuální možnosti žáků. Poprvé v něm byla vyzdvížena vysoká hodnota činnostních metod a prožitkového učení. I přes svoji kvalitu a zřetelný pokrok, který zaznamenal, program měl i své odpůrce, především z řad přívrženců tzv. tradičního pojetí školy. Podle Podroužka (2002, str. 32) tento program „nezavádí integrovanou výuku. Je v něm však nabídnuta široká škála volitelných předmětů a současně je zdůrazňována možnost užší provázanosti s povinnými předměty.“

3.1.3 *ZÁKLADNÍ ŠKOLA A NÁRODNÍ ŠKOLA*

Druhý program **Základní škola**, vypracovaný Výzkumným pedagogickým ústavem v Praze, se stal nejrozšířenějším programem základního vzdělávání v České republice. Ovšem stejně jako program **Obecná škola** integrovanou výuku neaplikoval. Oproti tomu program **Národní škola** „umožňuje využívat jak tradičního systému učebních předmětů, tak i modifikovaného, který zavádí integrovanou výuku ve vybraných kognitivních a psychomotorických oblastech, tj. přírodovědné, občansko-rodinné, pracovní-technické a esteticko-výchovné oblasti (Podroužek, 2002, str. 32).“ Národní školu vytvořila skupina učitelů a ředitelů ze sdružení *Asociace pedagogů základního školství ČR* a čerpala zejména z praktické výuky. „Cílem vzdělávání je výchova svobodného člověka pro život v demokratické společnosti, výchova a vzdělávání musí směřovat k praktickému životu, vzdělávání musí poskytovat globální pohled na svět (Spilková, 2005, st. 19).“

3.1.4 *ALTERNATIVNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY*

Převratné události konce roku 1989 také přispěly k rozvoji alternativních vzdělávacích programů. Byl schválen program **Česká škola waldorfského typu** a od roku 1992 se tak v České republice začaly zakládat waldorfské základní školy, které zejména podporují individuální nadání a tvořivost svých žáků. Rovněž se v této době zakládají **Montessoriovské**

školy, vycházející ze zásad lékařky a pedagožky Marie Montessoriové. Tyto školy mají vlastní výchovně vzdělávací program vedoucí k rozvoji znalostí a dovedností dětí. Zabývají se dítětem, jako lidskou bytostí, která se samostatně vyvíjí. Učitel je v tomto pojetí pedagogiky brán jako rovnocenný partner ve výuce, který přispívá k harmonickému a podnětnému učebnímu prostředí.

3.1.5 DALŠÍ EXPERTNÍ STUDIE 90. LET 20. STOLETÍ

Během druhé poloviny 90. let vznikaly další významné studie a odborné materiály, například dokumenty související se vstupem do Evropské unie. Tyto dokumenty kriticky zanalyzovaly české vzdělávání a porovnal je s ostatními evropskými trendy. Jsou v nich vyjádřeny nezbytné kvality vzdělávacího systému, jako např. „schopnost se neustále učit zahrnující motivaci k celoživotnímu učení, otevřenost ke změně a novým poznatkům, tvořivost, samostatnost, kritické myšlení, schopnost řešit problémy, sociální dovednosti (zejména schopnost spolupracovat), komunikační kompetence, dovednost zpracovávat informace, schopnost sebereflexe, odpovědnost apod. (Spilková, 2005, str. 20).“

Nutno však podotknout, že i přes velmi pozitivní vývoj se v druhé polovině devadesátých let nevytvořila ustálená vzdělávací politika, která by byla celostátně doceněna a byla tak spojujícím rámcem pro transformaci. „Absence ucelené vzdělávací politiky, která by v podobě základních východisek a principů oficiálně formulovala představu o tom, proč, kam a v jakých časových horizontech má české školství směřovat, byla jednou z největších komplikací v procesu transformace vzdělávání v České republice po roce 1989 (Spilková, 2005, str. 20).“

3.1.6 BÍLÁ KNIHA

Obrat nastal až se vznikem Národního programu rozvoje vzdělání, **Bílé knihy** v roce 2001. Bílá kniha je shrnutím mnohých odborných studií, reforem a poznatků z praxe. Představuje také dosavadní zkušenosti z transformace českého školství a diskusní názory veřejnosti. „Tento dokument byl projednán vládou a závazně vymezil hlavní strategické linie vzdělávací politiky v České republice. Stal se také základním podkladem k tvorbě nového školského zákona, který byl po desetiletém úsilí v roce 2004 konečně přijat (Spilková, 2005, str. 21).“

V Bílé knize je uvedeno velké množství klíčových otázek týkajících se „pojetí, rolí a funkcí školy, cílů a obsahu vzdělávání, struktury školského systému, způsobu řízení, financování a evaluace školství (hodnocení kvality škol, pojetí inspekce apod.), pojetí učitelské profese, rolí a klíčových kompetencí učitele, vzdělávání učitelů a jejich dalšího

profesního rozvoje apod. (Spilková, 2005, str. 21).“ Bílá kniha výrazně přispěla k samostatnosti škol a umožnila ve větší míře uplatnit potenciál a kreativitu učitelů a ředitelů škol. „Předpokládá vytvoření dvouúrovňového, participativního kurikula, které bude klást důraz na rozvoj kompetencí, postojů a hodnot, na integraci výuky a mezipředmětové vztahy, na nové metody a strategie výuky, např. kooperativní a projektová výuka, péče o kvalitní sociální klima ve třídě (Spilková, 2005, str. 22).“

3.1.7 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ (RVP ZV)

Tento klíčový dokument, navazující na Bílou knihu, vznikl v letech 2001 – 2004. Uvádí požadavky státu vytyčením základního rámce, a to cílů, obsahu a očekávaných výstupů ve všech oblastech základního vzdělávání. Primárním cílem vzdělávání je opatřit všechny žáky souhrnem klíčových kompetencí, které chápeme jako „souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti (RVP ZV, 2013, str. 10).“ Především jde o komplexní vliv na žáka, na jeho symetrický rozvoj v kognitivní, sociální, emocionální a volní oblasti.

RVP klade důraz na individualizaci cílů a preferuje snahu o dosažení úrovně osobního maxima každého žáka právě v souladu s jeho individuálními možnostmi. Pokroková je též struktura RVP ZV, neboť učivo a očekávané výstupy jsou vytyčeny pro delší období, než jsou jednotlivé ročníky (1. – 3. ročník, 4. – 5. ročník, 6. – 9. ročník).

Obsah RVP ZV je rozšířen do několika vzdělávacích oblastí. „Toto pojetí podporuje obsahovou integraci, propojování poznatků, lepší chápání vztahů a mezioborových souvislostí (Spilková, 2005, str. 24).“

Rámcový vzdělávací program je otevřený dokument, u něhož bude pravidelně docházet k inovaci, podle potřeb, které bude společnost vyžadovat.

3.2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA A POJETÍ VNITŘNÍ PROMĚNY ŠKOLY

Vzhledem k dlouhotrvajícímu působení totalitního režimu na české školství byla zapotřebí důkladná tzv. vnitřní reforma, tedy proměna školy zevnitř.

3.2.1 VÝCHOZÍ STAV – ZÁKLADNÍ PROBLÉMY

Mezi základní problémy netřeba uvádět ideologické deformace, neboť byly po změně politického systému vcelku rychle odstraněny. Zájem kritiků vzbuzoval zejména *normativní charakter školy*, který nezohledňoval aspekt dítěte, nebral v potaz individualitu jeho schopností a dovedností, netoleroval odlišné pracovní tempo žáků a nerozvíjel jejich

potenciál. Pochopení se nedostalo nikomu se speciálními vzdělávacími potřebami, zkrátka vše vybočující z normy, nebylo žádoucí.

Obsah vzdělávání byl daný normou a jeho detailní zpracování neumožňovalo žádný zásah ze strany učitelů. Učitel byl brán pouze jako vykonavatel předpisů a mnohdy postupem času ztrácel svou profesní identitu a motivaci k učení. Rozsah učiva byl příliš velký, náročný. Dítě je přesyceno informacemi, které jsou pro něj mnohdy nepodstatné, útržkovité a často si pod pojmy nedokáže vytvořit konkrétní představu (Spilková, 2005).

Problémem byl i neosobní přístup učitele k žákům, který byl založen na principu výrazné nadřazenosti. Na učitele bylo nahlíženo jako na nezpochybnitelnou autoritu, často manipulující se svými žáky, neboť projevy vlastních názorů a myšlenek není žádoucí. Naprosto byl postrádán partnerský a vstřícný postoj, respektující dětský svět.

Cíl vzdělávání byl pouze jediný, a to intelektuální rozvoj. Dílčí hodnoty, jako například odpovědnost za svou práci, soucit s ostatními, tolerance vůči druhým, kreativita, fantazie, kritické a samostatné myšlení a další, byly zcela zanedbávány. Škola se zaměřuje především na výkon žáků, klasifikace má nejvyšší hodnotu a převažuje vnější motivace (žáci se učí pro dobrou známku, proto, aby nedostali špatnou známku a nebyli tak doma potrestáni). Taktéž komunikace školy a rodiny byla minimální, pouze jednostranně zaměřená na informovanost ohledně žákova prospěchu a chování.

„Tradiční, slovně názorné, transmisivní pojetí vyučování přeceňuje verbální stránku, lpí na metodě výkladu jako primárním prostředku přenášení vědomostí. Chybí proces vlastního hledání, objevování a zmocňování se poznatků, je nedocněna žákova samostatná myšlenková i praktická činnost (Spilková, 2005, str. 31).“ Žáci získávali již hotové poznatky, pod nimiž si často nebyli schopni vyvolat konkrétní představu. Převažoval frontální typ výuky, kdy dominantní je učitel, vede svůj výklad, popisuje, vysvětluje a definuje různé termíny. Žák je ve vyučování pasivní, očekává se od něj, že bude pozorně poslouchat, pozorovat a plnit zadané úkoly. Vyučování naprosto postrádalo činnostní učení, skupinovou práci i řešení problémových úloh. Jednotliví žáci se od sebe lišili pouze v množství a rychlosti vstřebaných vědomostí a v trvalosti nově nabytých poznatků.

„Přestože je tradiční, herbartovské pojetí vyučování považováno za historicky překonané (je synonymem pro školu, která v sobě nese principy školy 19. století) i teoreticky překonané (nízká efektivita a nefunkčnost tohoto pojetí vyučování pro vzdělávání člověka na počátku 21. století), reálně existuje a přežívá i v současné době (Spilková, 2005, str. 32).“

3.2.2 PRINCIPY NOVÉHO POJETÍ VYUČOVÁNÍ

Nové pojetí je na rozdíl od svého předchozího orientované na dítě. Zohledňuje jeho zájmy, potřeby, nadání i individualitu. Je komplexní, neboť zahrnuje cíle i obsah vyučování, přístup učitele a žák, komunikaci s rodiči, vystihuje vhodné metody a organizační formy práce, zabývá se hodnocením a dalšími klíčovými aspekty vyučovacího procesu.

Cíle a obsah vzdělávání

„Vzdělání je to, co nám zůstane, když zapomeneme všechno, co jsme se učili ve škole.“ Tyto moudrá slova pronesl český spisovatel Karel Čapek a nemýlil se. To, co nám zůstane, když vypustíme izolované informace a fakta, jsou myšlenkové procesy a četné klíčové dovednosti potřebné pro život, tedy schopnost řešit problémy, spolupracovat s druhými, zpracovávat informace, správně komunikovat, mít zájem se dále vzdělávat a podobně.

Hovoříme-li o obecném cíli vzdělávání žáků, jeho cílem je celkový rozvoj osobnosti dítěte, využití jeho potenciálu, osvojení si základních dovedností potřebných k dalšímu studiu a celistvé pochopení a propojení souvislostí. Konkrétně můžeme na cíle nahlížet jako na soubor klíčových kompetencí, které vycházejí z Delorsových čtyřech pilířů vzdělávání a učení. Jsou to kompetence:

- ***učit se poznávat*** (rozvoj poznávacích a myšlenkových procesů, pozornosti a zvědavosti),
- ***učit se jednat*** (schopnost angažovat se ve svém okolí, působit na prostředí, ve kterém žijeme),
- ***učit se být s druhými, žít společně*** (respektovat druhé, spolupracovat s nimi, být tolerantní, umět citlivě naslouchat),
- ***učit se být*** (důraz na celistvý rozvoj osobnosti, sebehodnocení, na kreativní, samostatné a kritické myšlení, zodpovědnost za své jednání).

Jedním ze zásadních cílů vzdělávání je smysluplnost učení. Každý žák musí chápat důležitost učiva pro budoucí život, vidět smysl v učebních činnostech. Smysluplnost učení podporuje integrace učiva. Základní dovednosti dětí na 1. stupni (čtení, psaní, počítání) se lépe rozvíjejí v rámci určitého tématu, než v samostatně izolovaných předmětech. Také činnosti výtvarné a hudební se snadno spojují s daným tématem. Jedním z nejčastějších prostředků k integraci učiva je právě tematická či projektová výuka.

Pojetí dítěte, vztah učitele a žáků, komunikace s rodiči

V tomto novém, inovativním pojetí vzdělávání je dítě bráno jako „bytosť rozvinutá, samostatně myslící, schopná se aktivně podílet na svém vlastním rozvoji, bytosť kompetentní (Spilková, 2005, str. 54).“ Je třeba dítě přijímat takové, jaké je, se všemi individualitami, které má a neformovat jej do jednotných šablon.

Zásadní proměna nastala i v přístupu učitele k žákům. „Základem je partnerský, komunikativní přístup k dítěti, založený na vcítění, pochopení, úctě, respektu, důvěře, toleranci, na porozumění potřebám dítěte a citlivé orientaci v něm (Spilková, 2005, str. 55).“ Vyučující musí uznávat individuální tempo rozvoje žáků, již není považován za vedoucího hodiny, ale za jejího průvodce. Učitel umí být žáky inspirován, obohacují jej. Nejde však o zahození autority dospělého na úkor respektování dítěte, ale o vyrovnání „různých dimenzí a aspektů, které bývají nesprávně stavěny proti sobě (buď x nebo) jako neslučitelné polarity. Ve skutečnosti jde o nalezení rovnováhy mezi přístupy, které mají ve výchově svůj význam, své místo vedle sebe a spolu (Spilková, 2005, str. 56).“ Základem hodnotné komunikace mezi učitelem a žáky je kladné přijetí se navzájem, schopnost porozumět druhému a citlivě mu naslouchat. Je třeba dát všem žákům dostatečný a rovnoměrný prostor k projevu, ať už v komunikaci s učitelem či mezi žáky. Nezanedbatelný pro kvalitu každé komunikace je též její neverbální doplnění, tedy gesta, mimika a oční kontakt.

V oblasti sociálních vztahů je ještě jedna velmi důležitá část, a tou je komunikace a kooperace mezi učitelem a rodiči. Jejím cílem není nic jiného, než vybudovat rovnocenný partnerský vztah zakládající si na vzájemném respektu a důvěře. „Rodiče jsou primárními vychovateli dětí, mají na ně největší vliv, nesou hlavní odpovědnost za jejich výchovu a mají tedy právo spolupodílet se na všem, co se jich týká. Učitel se snaží vytvářet rozmanité možnosti ke spolupráci. Uplatňuje individualizovaný přístup, dává rodičům prostor pro výběr typu spolupráce, který odpovídá jejich představám, potřebám a možnostem (Spilková, 2005, str. 55, 56).“ Úsilím každého učitele je vtáhnout rodiče žáků do školního života jeho třídy a docílit toho, aby se rodiče na školním dění aktivně podíleli a vzájemně spolupracovali. To vyžaduje důvěrnou komunikaci a pečlivou informovanost rodičů již od samého začátku. Je třeba si uvědomit, že učitel i rodiče mají společný cíl, a tím je komplexní rozvoj dítěte.

Pojetí metod a organizačních forem vyučování

Inovativní pojetí vyučování vyžaduje i změnu ve výběru metod a organizačních forem práce. Velmi důležitá je jejich různorodost (záleží na učebním stylu, pracovním tempu a různých individualitách žáků). „Důraz je kladen zejména na činnostní metody, jejichž

podstatou je vytváření prostoru pro myšlenkové i praktické činnosti žáků, pro získávání vlastních primárních zkušeností i pro prožitkové učení (Spilková, 2005, str. 65).“ Oproti předávání hotových poznatků je upřednostňováno hledání, objevování a provádění experimentů, a to prostřednictvím vlastní činnosti žáků.

„Učitel vytváří příležitosti pro samostatné a tvořivé činnosti, pro uplatnění vyšších úrovní myšlení, zejména kritického myšlení, vytváří problémové situace, v nichž žáci samostatně nebo ve spolupráci s ostatními a s různou mírou pomoci učitele hledají řešení, pracují s různými zdroji informací, diskutují, vysvětlují a argumentují (Spilková, 2005, str. 65).“ Role učitele již není ta hlavní, vedoucí. Učitel především povzbuzuje žáky v činnosti, objasňuje jim smysl osvojovaného učiva, organizuje hodinu, uzpůsobuje výuku individuálním potřebám žáků a stává se jejich poradcem.

„Konkrétními metodami, které jsou nejvíce využívány v činnostním pojetí vyučování, jsou řešení problémových úkolů, projekty, diskuze, myšlenkové mapy, brainstorming, experimentování (Spilková, 2005, str. 65).“ Mezi vysoce oceňované metody patří takové, které vedou k pochopení vztahů a souvislostí v rámci jedné vzdělávací oblasti a především napříč několika oblastmi. Patří sem například myšlenkové mapy a integrace obsahu učiva, ať už v rámci projektové nebo tematické výuky.

K činnostním vyučovacím metodám je třeba uzpůsobit i organizační formy vyučování. Uplatňuje se především skupinová forma práce, kooperativní učení a samostatná práce. Právě kooperativní učení bylo shledáno nejrozšířenější formou inovativního vyučování na celém světě. „Kooperativní učení chápe učení jako sociální proces, využívá síly sociálních vztahů v malých skupinách pro vyšší efektivitu vyučování, využívá vztahů spolupráce mezi žáky pro zkvalitnění učení každého z nich (Spilková, 2005, str. 67).“ Tento druh učení je jedním z hlavních principů nové koncepce vyučování. Zastává názor, že spolu s druhými dokážeme zvládnout větší a kvalitnější kus práce, než když pracujeme samostatně.

Kooperativní učení musí splňovat tyto požadavky:

- **„Pozitivní vzájemná závislost** (Všichni členové skupiny se cítí spojeni jeden s druhým při plnění společného úkolu. Všichni jedinci musí uspět, aby uspěla skupina. Potřebují jeden druhého, aby mohli splnit úkol. Schopnější žáci musí pomáhat méně schopným, protože žádný řetěz není nikdy silnější než jeho nejslabší článek.)
- **Osobní odpovědnost** (Každý ze členů skupiny odpovědně přispívá ke splnění skupinového úkolu. Může individuálně demonstrovat, co se naučil a pomáhá všem členům skupiny, aby se úspěšně učili.)

- **Interakce tváří v tvář** (Členové skupiny jsou blízko sebe, tváří v tvář a komunikují spolu způsobem, který podporuje jejich učení. Poskytují si vzájemně bezprostřední zpětnou vazbu.)
- **Formování a využití interpersonálních a skupinových dovedností** (Žáci se učí sociálním dovednostem jako je vzájemné respektování a důvěřování, naslouchání, akceptování druhého a poskytování pomoci, srozumitelná a rozumějící komunikace, řešení konfliktů konstruktivním způsobem.)
- **Reflexe skupinové činnosti** (Členové skupiny hodnotí svou činnost, účinnost či neúčinnost dosavadního postupu, míru úsilí a příspěví jednotlivých členů skupiny, úroveň spolupráce a plánují další postup při plnění cílů skupinové činnosti.)
(Kasíková, 2001, str. 84).“

Je třeba podotknout, že v novém, inovativním pojetí vyučování je kooperativní organizace vyučování tím hlavním principem oproti kompetitivní, neboli soutěživé organizaci, která patří spíše k tradičnímu, transmisivnímu pojetí vyučování. Soutěživost je založena na konfrontaci, vzájemném soupeření, ve kterém vždy úspěch jednoho znamená neúspěch druhého. Prvky soutěživosti je proto nutné postupně z vyučování odstraňovat a nahrazovat je kooperativními formami výuky, kdy celá skupina těží z činnosti jednotlivců. „Žáci se učí efektivní spolupráci, pomáhají si, radí se, učí se diskutovat, argumentovat, obhájit svůj názor, ale i umění vyslechnout druhého, přijmout jeho argumenty, korigovat původní názor apod. (Spilková, 2005, str. 69).“

Kompromisem jsou smíšené, kooperativně-kompetitivní formy vyučování, kdy děti pracují ve svých skupinkách společně a zároveň soutěží s dalšími skupinami.

Pojetí hodnocení žáků

Změna nastala také ve způsobu hodnocení žáků. „Oproti kvantitativnímu, normativnímu, srovnávacímu hodnocení je kladen důraz na pojetí kvalitativní, individualizované, diagnostické a intervenující (Spilková, 2005, str. 69).“ Do popředí zejména vystupuje funkce informační, tedy dostatečné informování žáků i jejich rodičů týkající se kvality vyučovacího procesu.

„Podstata hodnocení jako **diagnostické** činnosti spočívá v tom, že učitel průběžně a komplexně pozoruje a posuzuje žáka, shromažďuje různorodé informace, dokumentuje pokroky a úspěchy v učení i problémy a potíže žáků v kontextu širších souvislostí (Spilková, 2005, str. 70).“

Při **intervenčním** pojetí hodnocení učitel nehodnotí aktuální stav, tedy současnou míru znalostí, dovedností, kreativity i pracovní píle, ale „přemýšlí a hledá také příčiny, vysvětluje, uvažuje o prognóze a vhodných zásazích ve prospěch úspěšnosti žáka. Na základě všestranné analýzy aktuálního stavu plánuje učitel společně s žáky a rodiči další kroky jejich individuálního rozvoje. Hodnocení v tomto pojetí neposkytuje jen zpětnou vazbu (feedback), ale také vstřícnou vazbu (feedforward), kterou pomáháme žákům stanovovat krátkodobé i dlouhodobější cíle pro budoucí učení (Spilková, 2005, str. 70).“

Hlavním principem hodnocení v novém pojetí vzdělávání je **individualizace**. Učitel hodnotí současný výkon a chování žáka na základě jeho předchozích výkonů a individuálních možností. Nesrovnává tedy výsledky s ostatními žáky ve třídě. Jenom tak můžeme kladně hodnotit všechna dílčí zlepšení a dát prostor pro zažívání úspěchů všem žákům. Například u slabších jedinců je individuální hodnocení nezbytné, neboť v porovnání s nejlepšími žáky třídy by nikdy nevynikli, neměli možnost úspěchu.

Hodnotit by však neměl jen učitel. Žákům by měl být vyčleněn dostatečný prostor pro pravidelné zamýšlení se nad svojí prací. „Sebehodnocení podporuje sebeřízení, autonomní učení, rozvíjí potřebu přemýšlet o své práci, o používaných strategiích myšlení a učení, podporuje kladení osobních cílů, plánování, odpovědnost za sebe, za to, co dělám a co svým jednáním způsobuji apod. Žáky je třeba sebehodnocení učit, zprostředkovávat jim kritéria k posuzování, nabízet jim sebehodnotící otázky typu – Co se mi podařilo, co jsem se naučil, v čem jsem měl problémy a proč, co bych měl příště dělat jinak, v čem bych se měl zlepšit (Spilková, 2005, str. 71)?“

4 TEMATICKÁ VÝUKA

Tematickou výuku řadíme k metodám práce s obsahem vyučování. Podle Rakoušové (2008, str. 74) se pod pojmem *tematické vyučování* ukrývá „taková koordinace učiva, při které dochází k záměrnému, vědomému vytváření multilaterálních vazeb obsahu výuky.“ Vyučování v tématech tedy žákům dovoluje nahlížet na látku z několika úhlů, propojovat svoje zkušenosti s nově nabytými informacemi a chápat tak souvislosti (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

Mnoho učitelů v dnešní době obvykle přirozeně propojuje učební látku do ucelenějších celků – témat, do nichž začleňují učivo různých předmětů. Kromě koncepce vzdělávání jednotlivých předmětů tak vytváří i složky integrovaného vzdělávacího procesu. Musí přitom přihlížet ke každodennímu životu dětí, k jejich zájmům a potřebám. Tematická výuka přitom nemusí výrazně zasahovat do vyučovacího rozvrhu.

Základem tohoto druhu vyučování je téma, které je probíráno v několika předmětech: „slovní úloha se uplatňuje v rámci matematiky, ale její text je využit poprvé v českém jazyce při čtení. Může se s ním pracovat i v rámci ostatních složek českého jazyka nebo v hudební výchově. Obsah slovní úlohy poslouží i jako námět pro zpracování výtvarnými technikami. Může dojít k tomu, že je určitá slovní úloha využita pouze v matematice, protože řeší podtéma či jenom tematickou část (Rakoušová, 2008, str. 74).“

4.1 ZÁKLADNÍ PRVKY TEMATICKÉHO VYUČOVÁNÍ

„Základními prvky tematického vyučování je jeho tematičnost, účinnost, orientace na logiku obsahu a konstrukci myšlení žáka, orientace na žákovskou zkušenost, smysluplnost a vnitřní motivaci žáka, kontextovost a celková orientace na zájmy a potřeby zúčastněných a především srozumitelnost a přijatelnost pro žáka (Rakoušová, 2008, str. 81).“

Tyto základní prvky lze pojmenovat podle Rakoušové (2008) jedním termínem „TELESKOP“, pro snadnější zapamatování.

Obrázek č. 1.1: Základní prvky tematického vyučování; zdroj: autorka

Tematičnost je zásadním prvkem tematického vyučování. Volbou vhodného tématu vždy začínáme. Musí umožnit postupování předmětů a být přitažlivé pro žáky. Ti na něj zaměřují pozornost již od samého začátku (Rakoušová, 2008).

Speciální organizace učiva v tematickém vyučování přispívá k **efektivitě**, neboť učitelé se dostane větší časový prostor k procvičování a upevňování učiva. Tím zároveň přispěje ke kvalitnějšímu poznávacímu procesu žáků (Rakoušová, 2008).

„Tematické vyučování je náročné na provedení didaktické analýzy interdisciplinárních vztahů. Učivo, které učitel žákům předkládá a utřídí je s žáky do tematického plánu, slouží jako model uspořádání učiva. Takto pojeté vyučování podporuje **logickou paměť** a v důsledku logického utřídění znalostí by si žáci měli pamatovat poznatky dlouhodoběji (Rakoušová, 2008, str. 85).“

Pojem **empiričnost** zahrnuje orientaci na žákovu zkušenost. Žáci pracující na tématu, vycházejí ze svých vlastních mimoškolních zážitků a škola tak podporuje velké množství činností, které žák provozuje ve svém volném čase (Rakoušová, 2008).

„Vnitřní motivace žáka a celková orientace na zájmy a potřeby zúčastněných je pro efektivní vyučování nesmírně důležitá. Jestliže je téma **smysluplné**, pro žáky aktuální, pak je vhodným motivačním prostředkem a dochází tak k diametrálně kvalitnější motivaci než u výuky neintegrované (Rakoušová, 2008, str. 86).“

Smyslem tematického vyučování není velké množství nesjednocených poznatků, které si musí žáci osvojit, ale kvalita pochopení souvislostí mezi pojmy. Vývoj logického myšlení u dětí mladšího školního věku by měl být posílen učením v **kontextu**. Žák již zvládá poznávat skutečnosti z různých úhlů a dokáže koordinovat své myšlenkové postupy do jedné operace (Vágnerová, 2000).

Tematické vyučování musí být **otevřené** jak zájmům učitele, tak i žáků, a to během vyučování i v rámci mimoškolních aktivit. Toto pojetí vyučování žákům umožňuje mnoho možností k rozvoji vlastních zájmů. Spojuje žáky se skutečným světem a zároveň je připravuje na role a povinnosti, jimž budou muset v budoucnu čelit (Rakoušová, 2008).

Prosociálnost, neboli pozitivní sociální chování, je taktéž rozvíjeno v rámci tematického vyučování. Žáci si navzájem pomáhají při nejrůznějších úkolech a nikdo se nad nikoho nepovyšuje. Rakoušová (2008, str. 92) podotýká: „To, jak jsou jednotlivé oblasti propojeny, zaručuje soulad žakovských kognitivních i afektivních činitelů, což znamená, že žáci dovedou překonávat překážky, vyrovnávají se racionálně s příchozími problémy a nevyvolává to u nich nespokojenost.“

4.2 ROZDÍL MEZI TEMATICKOU A PROJEKTOVOU VÝUKOU

Tematická a projektová výuka bývají velmi často mylně považovány za totožné vyučovací metody či organizační formy práce. Přestože jsou do jisté míry podobné, oba typy výuky mají své speciální možnosti. Nejvýrazněji se liší v tom, že tematická výuka rozvádí témata do šířky, zatímco projektová výuka cíleně směřuje k výslednému produktu. Projektovou výuku i integrovanou tematickou výuku řadíme k výukovým modelům, zatímco tematické vyučování je „modifikací ITV a specifickou metodou uspořádání obsahu založenou na interdisciplinarity (Rakoušová, 2008, str. 80).“

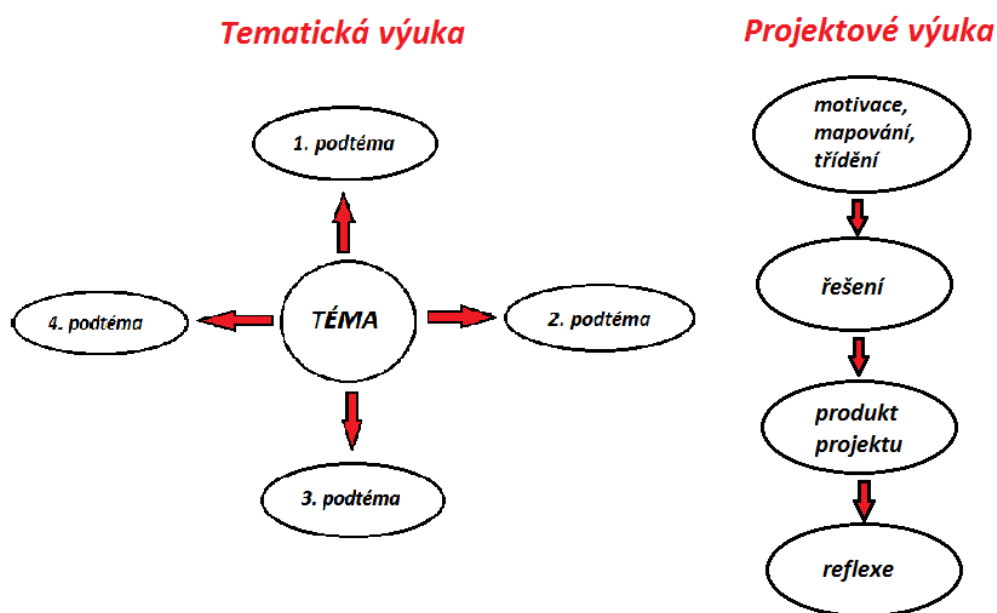
Tematické vyučování vychází z tématu, které je dopředu dané a obsahově v sobě integruje různé vyučovací předměty, např. český jazyk, matematiku, prvouku, výtvarnou či hudební výchovu a dovednosti, jako čtení, psaní a počítání. Středem zájmu je hlavní téma, z něhož vychází několik podtémat, která se mohou realizovat v dílčích předmětech. Podtématy se žáci zabývají zejména metodou práce s textem, diskusí, v rámci kooperativního učení a podobně. Významným prvkem se stává správná formulace otázek, na které žáci hledají odpovědi. Téma se krok za krokem rozvětňuje a jednotlivé informace se propojují do souvislosti. Díky tematickému vyučování si můžeme nastřádat informace a podklady potřebné pro projektové vyučování. Není nic neobvyklého, když u zrodu projektu stojí právě tematická výuka (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009).

Projektové vyučování je charakteristické odpovědností žáka za projekt. Podstatným předpokladem projektové výuky je vnitřní motivace žáka, tedy jeho vlastní přijetí úkolu, důvěřivost vyřešit vzniklý problém a dohodnout se závěru. Žák logicky postupuje po jednotlivých krocích od motivace, mapování a třídění přes řešení až k určitému produktu, který je zároveň procesem i výsledkem. Úkolem učitele je nalézt vhodné téma pro projekt a připravit úkoly. „Čím silnější pocit spoluúčasti na projektu žák prožívá a čím silnější je jeho vnitřní motivace, tím je projekt z hlediska vyučování účinnější (Tomková, Kašová, Dvořáková, 2009, str. 15).“ Při projektovém vyučování je využíváno práva svobodné volby. Žák si volí nejen z nabídky témat, ale uvnitř tématu si sám určuje dílčí úkoly, zdroje k hledání informací i styl jejich zpracování.

Projekt může být uskutečněn v rámci jednoho předmětu, ale často integruje i vyučovací látku jiných předmětů. V praxi se občas stává, že ačkoli učitelé mluví o provádění projektové výuky, ve skutečnosti aplikují pouze některé její znaky či metody, např. tematickou procházku, výlet, exkurzi, výtvarnou nebo pěstitelskou práci. V tomto případě jde ryze o naplnění zásady názornosti, ale chybí zde žákova spoluzodpovědnost.

Tuto podkapitolu lze shrnout takto: zatímco tematická výuka vychází z tématu, výchozím bodem projektové výuky je úkol či problém. Výstupem u projektové výuky bývá zpravidla stěžejní produkt, materiální výsledek, který je znám již od počátku projektu a je zdrojem motivace žáků. Tematická výuka je zakončena osvojením si tématu a drobnějšími dílčími výtvyry při plnění různých úkolů. Činnosti v projektu nejsou detailně plánované a odvíjí se od podnětů, nápadů a zkušeností dětí. Oproti tomu aplikační úkoly v tematické výuce jsou naplánované do detailů a nabízejí rovněž smysluplné propojení školy s realitou. Učitel při práci na projektu vstupuje do pozadí, do role poradce. Poradcem může být i vyučující při tematické výuce, avšak jeho činnost není v pozadí, ale je řídicí. Organizuje činnost dětí i postup při plnění úkolů (Kratochvílová, 2006).

Povahu tematické i projektové výuky a postup při jejich realizaci znázorňuje *schéma na obrázku č. 2.*

Obrázek č. 1.2: Schéma tematické a projektové výuky; zdroj: autorka

4.3 INTEGROVANÁ TEMATICKÁ VÝUKA

Ladislav Podroužek (2002, str. 11) hovoří o integrované výuce jako o „spojení učiva jednotlivých učebních předmětů nebo kognitivně blízkých vzdělávacích oblastí v jeden celek s důrazem na komplexnost a globálnost poznávání, kde se uplatňuje řada mezipředmětových vztahů.“

Integrovaná výuka tedy usiluje o syntézu učiva, vytváření těsných vazeb mezi jednotlivými vyučovacími předměty. V tomto případě hovoříme o integraci horizontální, ale

rovněž akcentuje propojení teoretických poznatků s praktickými činnostmi žáků, propojování učiva a učení ve škole s reálným světem, praktickými problémy a situacemi - vertikální integrace (Kratochvílová, 2006).

Integrovaná tematická výuka podle Susan Kovalikové

Kovaliková (1993) vychází z přesvědčení, že je v současné době zapotřebí dodržovat jistá pravidla ve vzdělávání. Pravidla důležitá nejen pro integrovanou tematickou výuku, ale zejména pro život v 21. století. Jedním z pravidel je, že vyučování je postaveno na skutečnosti. Primární nejsou vyučovací předměty a učebnice v nich užívané, ale skutečný život. Dovednosti a postoje si žák vytváří přímou zkušeností, během objevování a zkoumání okolního světa. Vyučování by mělo být naprosto individuální záležitostí. Každý učitel do něj přenáší jiný kousek sebe, stejně tak žáci se učí různým způsobem.

S. Kovaliková (1993) dále pojmenovala osm nezbytných složek výuky. Jejich dodržováním se vytvoří ideální a podnětné prostředí, ve kterém žáci snadněji zdokonalují své schopnosti. Patří mezi ně *nepřítomnost ohrožení, smysluplný obsah, možnost výběru, přiměřený čas, obohacené prostředí, spolupráce, okamžitá zpětná vazba a dokonalé zvládnutí.*

Aby se žáci ve třídě *necítili ohroženi*, je úkolem každého učitele. Žák by měl dosáhnout učitelova uznání, zažívat pocit důležitosti a celkově na školu nahlížet kladně. Je třeba do výuky zařazovat úkoly a činnosti, které podporují vztahy ve skupině. Začátkem roku vždy intenzivněji pro posílení důvěry.

Smysluplného obsahu bude dosaženo tehdy, je-li vyučování přiměřené věku žáka a je pro něj srozumitelné. Obsah by se měl týkat skutečného světa, jenž dítě obklopuje. Měl by být prospěšný, čínorodý a žáka musí zaujmout.

Pestrá *nabídka výběru* slouží k tomu, aby si žák dokonale osvojil vybrané klíčové učivo. Ve třídě s integrovanou tematickou výukou si žáci volí způsob, jakým budou postupovat při řešení úkolů.

Co se týče *času*, v integrované tematické výuce je zapotřebí se odpoutat od pravidelného rozvrhu a plánu třídy. Máme-li možnost zahrnout některé poznatky dříve, než je stanoveno školním plánem, měli bychom ji využít. Stejně tak je vhodné využívat zájmu dětí o témata, která jim jsou vlastní. Není chybou, nabírá-li vyučovací hodina jiný směr, než byl původně zamýšlen, pokud je podnětný.

Abychom vytvořili *obohacené prostředí*, měli bychom mít na paměti několik věcí. Stěžejní je využívání skutečných zdrojů a možností. Obrázky a umělohmotné modely by měly

být nahrazeny reálnými předměty. Náhračky můžeme využít v případě, je-li nemožné sehnat skutečný předmět nebo k rozšíření učiva. Nástěnky ve třídě a výstavu žákovských prací měníme často, a to podle toho, jakým tématem se třída aktuálně zabývá. Prostředí třídy obohacuje také knihovna. Tu zaplníme encyklopedickými knihami a knihami s odbornou tematikou. V neposlední řadě jsou na místě besedy a sezení s odborníky, kteří žákům rozšíří probírané téma.

Klíčovým bodem v integrované tematické výuce je *spolupráce*. Model, kdy žáci ve škole pracují výhradně samostatně, v tichosti a bez cizí dopomoci, už dlouhou dobu není žádoucí, neboť naprosto neodpovídá realitám každodenního života. „Spolupráce znamená pracovat společně pro společný cíl. Společným cílem ve třídě s ITV je dosáhnout dokonalého zvládnutí a kompetencí v dovednostech a vědomostech, které mají použití ve skutečném světě, což je něco zcela jiného než splnit zadaná cvičení. Spolupráce je prostředkem k dosažení cíle, nikoliv cílem sama o sobě. (Kovalíková, 1993, str. 87).“

Nezbytnou součástí kooperace je dodržování *Pravidel soužití a Životních dovedností*. Pravidla soužití jsou elementární pravidla chování, která musí být ve třídě s integrovanou tematickou výukou plně respektována. Do výuky je zařazujeme právě tehdy, když je sami důsledně dodržujeme - jdeme žákům příkladem. Další možností je všimnout si, zda žáci pravidla používají v každodenním životě, poukázat na to a pochválit je. Žáci si postupně začnou uvědomovat, že tyto pravidla neplatí jen pro třídní prostředí a uplatní je i v budoucím životě.

Mezi pravidla soužití patří:

- ***důvěra***

Učitel jedná slušně, není náladový, učí s radostí. Přesně toto také očekává od svých žáků.

- ***pravdivost***

Být pravdomluvný je záležitost našeho svědomí a osobní odpovědnosti. Je třeba však rozpoznat, kdy je vhodné mluvit pravdu. *Takt* je další nezbytnou sociální dovedností.

- ***aktivně naslouchat***

Naslouchat a slyšet neznamená totéž. Schopnost naslouchat žáci často žáci postrádají, ačkoli jde o dovednost ve škole tak důležitou. Můžou za to televizní reklamy, které na žáky denně útočí, aniž by vyžadovaly jakékoli aktivní naslouchání.

- ***neshazovat***

Abychom dodrželi i toto pravidlo, je třeba se vyvarovat větám či výrazům typu *jsem lepší než ty*, ať už v jakémkoli významu. Shazování může vygradovat v násilí. Opět je na vině televize. Filmy a pořady v dnešní době překypují fyzickým násilím a na dětech, které je od malička sledují, to zanechává vliv. Příčina se také připisuje nedostatečnému čtení.

- ***osobní maximum***

Posuzovatelem osobního maxima není učitel a jeho hodnocení, ale každý jednotlivec. Každý žák by měl být schopen posoudit a ocenit svůj výkon.

Právě ve spojitosti s *osobním maximem* byl vytvořen seznam *životních dovedností*. Tento seznam lze individuálně doplňovat. Učitelům integrované tematické výuky nabízí celou škálu dílčích součástí potřebných pro dosažení osobního maxima. Díky tomuto soupisu žáci lépe posoudí vlastní výkony. Souhlasím s autorkou, že během základní školy by každý žák měl poznat všechny životní dovednosti a měl by být schopen je zařadit do běžného života, aby se staly součástí jeho osobnosti. „K *životním dovednostem* patří:

- **čestnost**: chovat se podle vědomí, co je správné a co je špatné
- **iniciativa**: udělat něco, protože je třeba to udělat
- **pružnost**: schopnost změnit plán, pokud je to potřebné
- **vytrvalost**: pokračovat navzdory obtížím
- **organizování**: plánovat, sestavit a provádět věci uspořádaným způsobem, držet věci v pořádku, připravené k užití
- **smysl pro humor**: smát se a být hravý, aniž by se to dotklo někoho jiného
- **úsilí**: snažit se, jak to nejvíc jde
- **zdravý rozum**: užívat dobrý úsudek
- **řešení problémů**: hledat řešení obtížných situací i každodenních problémů
- **odpovědnost**: reagovat, když je to vhodné; být odpovědný za své činy
- **trpělivost**: čekat klidně na někoho nebo na něco
- **přátelství**: dělat si přátele a udržovat si je vzájemnou důvěrou a péčí
- **zvědavost**: touha dozvědět se nebo vědět o světě kolem sebe
- **spolupráce**: pracovat společně směrem ke společnému cíli nebo společné úloze
- **starostlivost**: cítit zájem o druhé (Kovaliková, 1993, str. 41).“

Je patrné, že právě dodržováním *pravidel soužití a životních dovedností* přispíváme nejvíce k vytvoření podnětného a bezpečného prostředí, ale hlavně dochází k obohacení osobnosti každého jedince, jež tyto zásady dodržuje.

Shoduji se s autorčíným názorem, že poskytování *okamžité zpětné vazby* je pro žáky, kteří si osvojují nové učivo, nadmíru důležité. Každý jedinec, učí-li se něčemu novému, potřebuje znát, zda je jeho postup správný. Batoleti, které se učí mluvit a chodit, poskytuje okamžitou zpětnou vazbu rodič. „Být dobrým rodičem, právě tak jako dobrým učitelem, znamená poskytovat okamžitou zpětnou vazbu, zpětnou vazbu, která je přiměřená, důsledná a láskyplná (Kovaliková, 1993, str. 93).“ Autorka však správně podotýká, že ve třídě s kapacitou třiceti žáků je poskytování zpětné vazby velmi náročné. V modelu ITV věnují učitelé výkladu v hodině podstatně méně času než v klasické třídě, přibližně čtvrt hodiny. Zbytek vyučování pak prochází mezi žáky a poskytují zpětnou vazbu k zadaným úkolům. Opožděná zpětná vazba, tedy hodnocení dodané druhý den nebo ještě za delší dobu, nemá pro žáky smysl (výjimkou jsou dlouhodobé projekty). Omezí-li učitel domácí opravování a známkování prací, prospěje tím nejen žákům, ale také tím šetří svůj čas.

Poslední, tedy osmou nezbytnou složkou integrované tematické výuky je *dokonalé zvládnutí*. Zde se autorka zamýšlí především nad způsobem hodnocení žáků ve škole. Studenti jsou často málo vytíženi a ke splnění školní docházky postačuje i „dostačující“ úroveň. To však odporuje životní realitě. „Ve skutečném světě jsou trojka nebo i dvojka zcela nepřijatelné. Kdo by chtěl letět v letadle, které opravoval mechanik, jehož dovednosti jsou tak na trojku? A co takhle obnažené elektrické dráty, které zanechá za sebou dostatečný elektrikář? (Kovaliková, 1993, str. 103).“ Žáci se sice ve škole naučí číst a psát, sčítat i násobit, ale často postrádají schopnost používat tyto dovednosti v životě. Jedna věc je naučit děti číst, druhá změnit tuto schopnost v touhu číst. A právě schopnost použít učivo, které si žák osvojil, v každodenním světě, je hlavním rozdílem mezi skutečným učením a klasickým hodnocením známkami. Kovaliková nabádá učitele, aby se nesmířili s nedokonalostí a naopak dokonalost vyžadovali.

Aby byla naplněna očekávání ve třídě s ITV, učitel by měl mít na paměti tři autorkou navržené směry:

- „vytvořit **smysluplné kurikulum**, které bude stát za čas a zájem dětí, a poskytovat přiměřený čas, aby se procvičilo použití ve skutečném světě
- zavádět **pravidla soužití**, zejména osobní maximum, a **životní dovednosti**
- odstranit klasické známkování ve prospěch **posuzování podle tří S** (Kovaliková, 1993, str. 100)“

Dokonalého zvládnutí lze dosáhnout při hodnocení „podle tří S“. K těmto třem kritériím patří **splnění, správnost a souhrnnost**.

„**Splnění** znamená to, že práce, která byla zadána aplikačním úkolem, vyhovuje všem jeho požadavkům nebo specifikům včetně času. Tak jako v zaměstnání, práce má být úplná od začátku do konce a udělaná v požadovaném čase.

Správnost znamená to, že práce, kterou vyžaduje aplikační úkol, obsahuje přesné vědomosti, že použité poznatky jsou pokud možno co nejnovější a jsou získány z více než jen z jednoho zdroje.

Souhrnnost znamená to, že na práci je vidět pečlivost v myšlení a hledání řešení, že to není jednostranná odpověď nebo názor beroucí v úvahu jen jedno hledisko. Vše, co je v úkolu nebo v problému důležité a má význam, žák důkladně prozkoumal z odlišných úhlů pohledu. V zaměstnání může souhrnnost znamenat něco tak jednoduchého, jako když si sekretářka ověří ceny pro určité zboží v několika obchodech, než napíše objednávku, nebo když si lékař nepředepíše jen jednoduše lék, ale zvažuje problém ze všech stran, všechna pro i proti (Kovaliková, 1993, str. 105).“

4.4 TVORBA ITV

Příprava tematické výuky je časově náročná. Představuje volbu klíčového učiva, aplikačních úkolů v podobě činností, během nichž žáci používají vědomosti a dovednosti, které se naučili. Tematické části jsou tak postupně rozpracovány do jednotlivých hodin a učebních činností. Uspořádání hodin do tematických celků vede k dosažení dlouhodobějších cílů krok za krokem (Kratochvílová, 2006).

Obtížnost tvorby samozřejmě souvisí s délkou ITV. Časově i vzhledem k přípravě jsou nejnáročnější celoroční témata. Ty musí naplňovat určité podmínky, aby mohly být dále rozpracovány do dílčích, zpravidla měsíčních podtémat. Podtémata lze členit do dalších

tematických částí. Součástí každého tématu i podtémat musí být vysvětlení obsahu tématu, stanovené cíle, plány hodin a činností, metody hodnocení, pomůcky a materiály.

Prvotním krokem při konstruování ITV je volba vhodného tématu a časové vymezení. V zápětí je třeba stanovit vzdělávací cíle a klíčové učivo, které má být dětmi osvojeno. Následuje tvorba aplikačních úkolů, které povedou k naplnění klíčového učiva. Aplikační úkoly by měly mít mnohočetný charakter, čímž zajistí pocit úspěšnosti u každého žáka. Nezbytné je vytýčení pravidel, organizace práce i určení zdrojů, ze kterých budou žáci vycházet (Krejčová, Kargerová, 2003).

5 POUŽITÉ METODY A ORGANIZAČNÍ FORMY VYUČOVÁNÍ

5.1 VYUČOVACÍ METODY

Podle Rakoušové (2008, str. 74) je „tematické vyučování metoda práce s obsahem vyučování. V jejím rámci se však uplatňují mnohé vyučovací metody a formy výuky.“ Zejména se v tomto druhu výuky prosazují metody slovní, dále i názorně demonstrační a problémové. Rakoušová dále vyzdvihuje takové metody, které žáky tematické výuky aktivizují. K těm patří například diskuze, situační či inscenační metody a didaktická hra. Níže jsou uvedeny takové výukové metody, které patří mezi nejužívanější v rámci tematického vyučování.

5.1.1 METODY SLOVNÍ

„Slovní metody jsou nejběžněji používané metody v tematickém vyučování. Jsou základními a doprovodnými metodami ke všem ostatním. Prostřednictvím slovních metod žáci nejen získávají základní informace, ale jsou vedeni k rozvoji vyjadřovacích schopností, myšlenkových operací a poznávacích procesů a v neposlední řadě také k autoregulaci jejich chování, postojů, názorů apod. Jsou důležitým motivačním prostředkem (Nelešovská, Spáčilová, 2005, str. 153).“

Mezi slovní metody řadíme například **vyprávění**, díky němuž žákům zprostředkováváme určitý děj, událost nebo příběh. Vynikající je jeho motivační charakter. V primární škole je tato metoda bohatě zastoupena, především v českém jazyce, čtení a prvouce.

Diskuze patří také mezi slovní metody. Je typická tím, že si všichni žáci dané skupiny kladou navzájem otázky a odpovídají na ně. Podle Rakoušové (2008) je diskuze zprvu řízená učitelem, který žákům pokládá otázky a vede je k samostatnému myšlení. Typickým znakem diskuze je aktivní zapojení všech členů skupiny. Proto se diskuze řadí mezi tzv. aktivizační metody.

Často užívanou metodou je i **práce s knihou a s textovým materiálem**, založená na zpracovávání slovních informací. Žáci pracují jak s hotovým textem – učebnicí, encyklopedií, časopisem, informační tabulí apod., tak text mohou samostatně vytvářet. Jedná se o jednu z nejdéle užívaných a nejdůležitějších metod ve vzdělávání žáků. Nelešovská a Spáčilová (2005, str. 162) uvádí, že: „Samostatné práci s textem se žáci musí postupně učit a tuto dovednost je třeba stále zdokonalovat. Základem jsou dobré čtenářské dovednosti, tj. plynulé čtení s porozuměním. Tato činnost není pro dítě jednoduchá. Porozumění textu předpokládá

soustředění na obsah textu, vyčlenění klíčových pojmů a poznatků, postižení vztahů mezi nimi.“

5.1.2 METODY NÁZORNĚ DEMONSTRAČNÍ

Názorně demonstrační metody žákům umožňují přímý stět s poznávanou skutečností. Zejména u žáků mladšího školního věku je velmi důležité, aby vzhledem k jejich věkovým individualitám bylo v maximální míře využíváno přímého smyslového poznávání věcí a jevů. K těmto metodám můžeme zařadit například *pozorování*.

Předmětem pozorování mohou být i společenské jevy. Vhodnou formou pro takové typy pozorování jsou vycházky a exkurze, kdy se žáci seznamují s historickými památkami, pozorují přírodu a podobně (Nelešovská, Spáčilová, 2005).

Součástí demonstrační metody je i prezentace, kdy si žáci, většinou při skupinové činnosti, navzájem představují výslednou práci svojí skupiny.

5.1.3 DIDAKTICKÁ HRA

Jedná se o hru, která má strukturovaný charakter. Je organizovaná učitelem a je podřízena didaktickému cíli. Jde o činnost s jasnými pravidly, což však nevyklučuje určitou dávku tvořivosti. Umožňuje spojovat spontánní dětskou činnost s cílevědomou prací a učením. Výhodou je, že poznávání a učení zde probíhají nenásilně, zábavnou formou (Nelešovská, Spáčilová, 2005).

Podle autorek (2005, str. 174) jsou didaktické hry zaměřeny na „rozvíjení rozumových schopností, upevňování poznatků, dovednost jejich uplatnění, rozvíjení smyslového vnímání a myšlenkových procesů. Zvyšují aktivitu a motivaci žáků. Přinášejí zábavu, radost ze hry, podporují soutěživost, spolupráci, rozvíjí i sociální vztahy mezi žáky, komunikaci apod.“

5.2 ORGANIZAČNÍ FORMY VYUČOVÁNÍ

5.2.1 VYCHÁZKY A EXKURZE

„Vycházky a exkurze jsou takové organizační formy vyučování, které se uskutečňují v přírodním, společenském či výrobním prostředí a žáci zde získávají vědomosti o předmětech a jevech z dané oblasti v přirozených (nebo jen málo upravených) podmínkách (Nelešovská, Spáčilová, 2005, str. 185).“

Žáci v rámci vycházek a exkurzí poznávají souvislosti a podmíněnost různých jevů v přírodě, seznamují se s kulturním a sociálním prostředím, s historií i současností svého bydliště a blízkého okolí, poznávají pracovní činnosti lidí. Zároveň dochází k podpoře

a upevňování kázně a k rozvoji vztahů mezi žáky (spolupracují při plnění úkolů, učí se samostatnosti...). Dále si žáci budují šetrný vztah k přírodě a životnímu prostředí.

Při individuální vycházce či exkurzi učitel postupuje podle předem stanoveného plánu. Žáci pod jeho vedením plní jednotlivé úkoly, shromažďují případný materiál. Výklad během vycházky musí být stručný, výstižný a pro všechny srozumitelný. V závěru nesmí chybět shrnutí poznatků, kontrola úkolů a zhodnocení vycházky.

5.2.2 SKUPINOVÉ VYUČOVÁNÍ

„Podstatou skupinového vyučování je spolupráce žáků v rámci malých skupin při řešení společného úkolu (Nelešovská, Spáčilová, 2005, str. 68).“

Skupinové činnost je pokládána za nejvhodnější pro žáky od 9 do 12 let, přičemž ideálním počtem v jedné skupině je 4 – 5 členů. Podle Rakoušové (2008) je při ní klíčová vzájemná podpora, akceptace názorů a myšlenek ostatních členů skupiny, schopnost sebehodnocení.

„Pro žáky přináší skupinové vyučování nové situace, kde aktivní činnost a samostatná práce se spojují s dovedností formulovat své názory, účastnit se diskuze spolu s ostatními účastníky, dospívat k zobecňujícím závěrům (Skalková, 1999, str. 210).“

5.2.3 KOOPERATIVNÍ VYUČOVÁNÍ

„Zkušenosti učitelů i výzkumy ukazují, že kooperativní učení má pozitivní vliv na všechny žáky – vynikající, průměrné i slabší. V primární škole se z tohoto hlediska osvědčily spíše skupiny heterogenní, složené z žáků různé úrovně. Lepší žáci mohou získat i tím, že pomáhají žákům slabším, vysvětlí jim učivo, slabší žáci se poučí a jsou schopni lépe zvládnout úkol za pomoci ostatních (Nelešovská, Spáčilová, 2005, str. 70).“

Skalková (1999, str. 212) dodává, že mezi základní principy kooperativního vyučování náleží: „vzájemná pomoc, tolerance, získání dovednosti přesně formulovat vlastní myšlenky a chápat myšlenky druhých, reagovat na názory a požadavky skupiny, dovednost hodnotit sebe i druhé.“

6 METODICKÝ PŘÍVODCE PRO UČITELE

Součástí této diplomové práce je metodický průvodce, ve kterém jsou podrobně popsány návrhy tematické výuky. Byl vytvořen komplexní výukový materiál k tematice kulturních a přírodních zajímavostí Telče a okolí. Tento materiál zahrnuje dva samostatné, na sebe nenavazující výukové programy, které podporují mezipředmětové vztahy. První z nich se odehrává v terénu, asi 12km od Telče na loveckém hrádku Roštejn a v jeho těsné blízkosti - v Roštejnské oboře. Druhé téma se týká samotného města Telč a částečně je zpracováno do prostředí třídy.

Výukový materiál je navržen pro žáky 3. ročníku základní školy. Realizace prvního výukového programu na hradě Roštejn je omezena zimním obdobím, kdy je hrad uzavřen. Druhý výukový program (telčský) není ročním obdobím limitován. Materiál je podrobně popsán tak, aby s ním mohl pracovat i učitel neznající dané prostředí.

6.1 1. VÝUKOVÝ PROGRAM - LOVECKÝ HRÁDEK ROŠTEJN A ROŠTEJNSKÁ OBORA

POZNATKOVÁ BÁZE

HRAD ROŠTEJN

Hrad Roštejn byl vybudován uprostřed rozsáhlých a hlubokých lesů, v blízkosti nejvyššího vrcholu Českomoravské vrchoviny – Javořice (837 m n. m.). Tento původně gotický obranný strážní hrad postavili páni z Hradce ve 14. století. V druhé polovině 16. století jej nechal tehdejší majitel, Zachariáš z Hradce, přestavit na renesanční lovecký hrádek. Kromě pánů z Hradce byl později hrad ve vlastnictví rodu Slavatů z Chlumu a Košumberka a Lichtenštejnů z Kastelkornu. V roce 1915 hrad částečně zničil rozsáhlý požár. Následně byl po dlouhá léta uzavřen, opravován a veřejnosti byl zpřístupněn až v roce 1982. Nyní je hrad Roštejn majetkem kraje Vysočina.

Dominantou hradu je gotická sedmiboká strážní věž, do níž v roce 1915 uhořel blesk a zapříčinil tak ničivý požár. Věž byla zrekonstruována v roce 1926. Dosahuje výšky 45 metrů a návštěvníkům poskytuje malebný výhled na okolní rozlehlou krajinu Javořické vrchoviny.

Obr. č. 2.1: Hrad Roštejn; zdroj: archiv autorky

Interiéry hradu si můžeme prohlédnout na některé z prohlídkových tras. Kromě Obrazárny, kde najdeme výstavu děl českých i rakouských malířů, je zajímavý především Erbovní sál. Jeho stěny jsou pokryty renesanční freskou - sedmi sty erby. I Botanický sál zdobí nástěnné malby, tentokrát znázorňující téměř 300 druhů užitkových a léčivých rostlin a dřevin. V dalších místnostech je k vidění například cínové nádoby, práce jihlavských cínařů

z 18. a 19. století, expozice kamenictví zase odkazuje k historii těžby žuly a především k mrákotínskému monolitu, umístěném na nádvoří Pražského hradu. Mimo klasické hradní pokoje a sály můžeme navštívit i renesanční kapli sv. Eustacha, patrona všech lovců, na nádvoří hradu. Četné trofeje zvěře, výstava loveckých zbraní i obrazy s loveckou tematikou dokazují, za jakým účelem nechal Zachariáš z Hradce sídlo přestavět.

Zdroj: <http://www.hrad-rostejn.cz/index.php/contact-us/hist/> (z 24. 9. 2015)

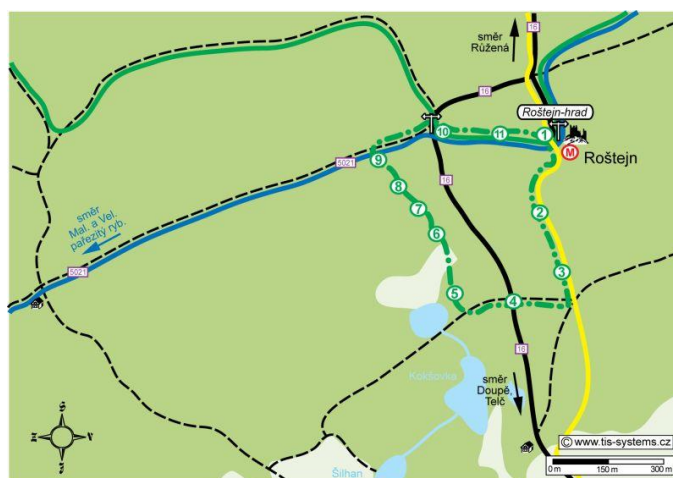
ROŠTEJNSKÁ OBORA

V druhé polovině 16. století byla Zachariášem z Hradce v těsné blízkosti hradu zřízena Roštejnská obora, kterou řadíme mezi nejstarší obory v České republice. Hrad se tak stal významným centrem lesníků a myslivců. Na rozloze 126,9 ha je chována vysoká a černá zvěř, zejména jelen, srnec, daněk, muflon a prase divoké.

Od roku 2006 vede z hradu přes oboru dvoukilometrová naučná stezka. Na trase se nachází celkem 11 informačních tabulí, z kterých se návštěvník dozvídá zajímavosti o myslivosti, jejím vzniku a o mysliveckých zvyklostech. Několik tabulí je také věnováno živočichům, kteří zde žijí.

Ve výuce bude využito informačních tabulí, umístěných přímo v oboře. Konkrétně se jedná o tabule č. 6 (viz příloha 1.1), č. 7 (viz příloha 1.2) a č. 8 (viz příloha 1.3). Tyto naučné tabule se zaměřují na charakteristiku muflona, prasete divokého a poskytují výčet živočichů žijících v oboře.

Zdroj: <http://www.region-vysocina.cz/naucna-stezka-rostejska-obora-cx1379/> (z 24. 9. 2015)

Obr. č. 2.2: mapa Roštejnské obory; <http://www.region-vysocina.cz/naucna-stezka-rostejska-obora-cx1379/> (z 24. 9. 2015)

Obecné informace

ROČNÍK: 3.

POČET DĚTÍ: 15 – 20

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY: skupinová a kooperativní výuka, hromadná (frontální) výuka

VÝUKOVÉ METODY: exkurze, popis, vysvětlování, vyprávění, výklad, rozhovor, diskuze, práce s textem, práce s obrázkem, pozorování, didaktická hra

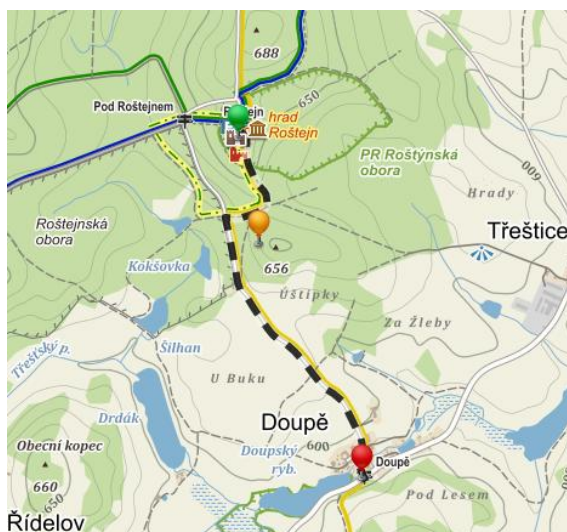
INTEGROVANÉ PŘEDMĚTY: český jazyk, matematika, prvouka, tělesná výchova

DÉLKA: 8,5 hodin (jeden vyučovací den)

REALIZACE: podzim/jaro

ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ:

Hrad se nachází asi 10km severně od města Telče. Nejbliže se lze přiblížit autobusem do obce Doupě. Autobus vyjíždí každý všední den z Telče v 6.57 a v 10.00¹. Cesta autobusem trvá v rozmezí 10 – 15 minut. Od autobusové zastávky vede žlutá turistická značka k hradu, který je vzdálený 2,5km. Na tuto pěší cestu je třeba vyhradit 40 – 50 minut.

Obr. č. 2.3: mapa Doupe – Roštejn; zdroj: <http://www.mapy.cz/> (z 24. 9. 2015)

V září, v květnu a červnu je hrad otevřen denně od 10.00 do 17.00. V dubnu a v říjnu je zpřístupněn pouze o víkendech. V týdnu však přijímají objednané skupiny. Je proto třeba zarezervovat termín pro návštěvu nádvoří a věže na telefonním čísle: +420 739 382 901.

¹ informace z 13. 6. 2016; aktuální autobusové spoje lze hledat na <http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/>

Dále je třeba dohodnout návštěvu obory, která je sice otevřená celoročně, ale pouze pro skupiny s maximálním počtem osmi osob. Větší skupiny se musí předem ohlásit na telefonním čísle: 724 524 815.

Děti musí být poučeny o bezpečnosti a chování během exkurze, zejména o chování v oboře, a s jejich účastí musí písemně souhlasit zákonný zástupce. Peníze na autobus vybere učitel dopředu (cena jízdného na osobu je 2 x 16,- = 32,-Kč). Návrh formuláře k písemnému souhlasu rodičů je přiložen v příloze 1.4.

Dále děti obdrží tištěné pokyny se seznamem potřebných pomůcek a praktických věcí, které si mají vzít s sebou. Každý žák musí mít u sebe minimálně 20 Kč (vstupné na věž).

První výukový program se skládá ze dvou částí – hradu a obory. Vzhledem k autobusovým spojům a otevírací době hradu lze zvolit pouze tento postup:

- autobusový spoj Telč - Doupě v 6:57, příjezd asi v 7:15. Následuje pěší cesta k oboře (cca 2 km = minimálně 30 minut). Od 8 do 9:30 návštěva obory s výukou, poté desetiminutový přesun po zelené turistické značce k hradu a svačinová přestávka před hradem. V 10:00 začátek druhé části výuky. Autobus zpět do Telče jede v 15:09, proto je nutné nádvoří hradu opustit nejpozději v 14:20 a po žluté turistické značce se vydat zpět na autobusovou zastávku.

Zvolíme-li čas odjezdu z Telče v 10:00 (příjezd do obce Doupě v 10:17), nestihneme do odjezdu autobusu v 15:09 absolvovat celý program. Můžeme si tedy vybrat pouze jednu část.

VÝUKOVÉ CÍLE:

❖ Kognitivní:

žák:

- poznává historickou památku v okolí místa svého bydliště
- seznamuje se s lesním prostředím, poznává stromy a živočichy vyskytující se v dané lokalitě
- umí se chovat v přírodě i v autobuse během přesunu
- osvojuje si pohybové dovednosti při aktivitách v přírodě

❖ Afektivní:

- spolupracuje ve skupině, respektuje ostatní členy týmu
- dokáže si prosadit vlastní názor
- pomáhá ostatním spolužákům

❖ **Psychomotorické:**

- dodržuje pravidla chování v přírodě
- orientuje se podle turistických značek

STRUČNÝ POPIS:

Z autobusové zastávky v obci Doupě vyrazí skupina po žluté turistické značce k Roštejské oboře. V oboře postupuje také po turistické značce, kterou žáci aktivně vyhledávají. Je zde umístěno celkem pět informačních tabulí, které poslouží jako jednotlivá stanoviště. Žáci jdou „po stopách polesného“, který na hradě sídlil a staral se o les a zvěř v oboře. Ve skupinách plní úkoly v pracovních listech a dozvídají se tak o muflonu, praseti divokém a o jiných živočiších, žijících v oboře. Stopy polesného končí před hradem, kde první výuková část končí a následuje občerstvovací přestávka.

„Tajemství hraběnky Slavatové“ se nazývá druhá část výuky. Na nádvoří hradu je schovaný text s pověstí o vzniku hradu Roštejn. Tato pověst je však přísně střežené tajemství hraběnky Slavatové. K jeho odhalení vede mapa (*viz příloha 1.5*), která je rozstříhaná na čtyři díly. Každý díl mapy je schovaný na nádvoří. Děti plní jednotlivé úkoly týkající se hradu, za ně získávají indicie (*příloha 1.6*), mapu hledají a nakonec sestaví všechny čtyři díly v jeden velký celek, zorientují se a najdou ukrytou pověst. Úkoly jsou ukryté spolu s indiciemi, a to ve formě dopisu od hraběnky (*příloha 1.30*). Nakonec proběhne diskuze nad pověstí, závěrečné vyhodnocení a společný odchod na autobusovou zastávku v obci Doupě.

ORGANIZACE:

Před začátkem výuky jsou žáci rozřazeni do smíšených skupin. Jedná se o náhodné losování, díky němuž si každý žák může vyzkoušet spolupráci i s jiným spolužákem, než s kterým sdílí lavici. Skupinovou práci volíme tam, kde odhadovaná obtížnost úkolu vyžaduje spolupráci. Některé úkoly řeší jednotlivě, některé hromadně, většinou však ve svých skupinách, které jim zůstanou po celý den.

Povětšinou má každý tým stejné zadání. V rámci své skupiny žáci spolupracují a mohou volit různé strategie při plnění úkolu. Dětem zdůrazníme, že důležitá je správnost, nikoli rychlost plnění úkolů, nejde o soutěž. Jednotlivé úkoly jsou různě zaměřené a propojují všechny hlavní předměty, takže šanci uspět má každý tým.

Učitel dohlíží na plnění úkolů. Funguje jako poradce při potížích a ověřuje správnost provedení. V druhé části programu je „hraběnkou pověřen“ k vydávání indicií skupinám, které správně splní zadaný úkol.

LOSOVÁNÍ SKUPIN:

Žáci jsou rozděleni do tří smíšených skupin, nejlépe se stejným počtem dětí. Barevné smajlíky (viz příloha 1.7) učitel rozstříhá a vloží do sáčku. Počet papírků se musí shodovat s počtem žáků.

Každý žák si vylosuje svoji barvu a vytvoří se tak tři náhodné skupiny. Podle barev dostanou i pojmenování – **červení, zelení a modří**. Název týmu vždy zapíše na pracovní list. Skupinky jim zůstanou po celý den. Losování skupin proběhne před vstupem do obory.

PŘÍPRAVA

- vytisknout a připravit pracovní listy
- rozstříhat obrázky k jednotlivým úkolům
- rozstříhat mapu a jednotlivé díly schovat na určená místa na nádvoří
- vystříhnout indicie, srolovat je do svitku, převázat mašličkou
- pověst přepsat inkoustem na pergamen, opálit jej, srolovat a přelepit pečeti
- schovat pověst na určené místo
- připravit si potřebné atlasy

„PO STOPÁCH POLESNÉHO“

Zahájení, motivace: Učitel pronese zahajovací řeč, jejíž funkcí je i motivace žáků.

Text:

„Nacházíme se velmi blízko hradu Roštejn, ke kterému patří i Roštejnská obora, před jejímž vstupem my teď stojíme. Víte, kdo to byl polesný? Polesný žil kdysi dávno na hradě Roštejn a jeho úkolem bylo starat se o les kolem hradu a o zvěř žijící v oboře. Byl to tedy člověk, co lesu rozuměl a o zvířatech, o které se staral, hodně věděl. V dnešní době je toto historické povolání nahrazeno lesníkem, který pečuje o les a myslivcem, který se ve svém volném čase stará o lesní zvěř. My se teď vydáme po stopách polesného do obory, seznámíme se s jeho prací a třeba i my lesu a zvířectvu kolem nás porozumíme.

Jak se máme v oboře chovat? Jak se celkově máme chovat v lese? Rozhodně musíme být potichu, držet se pohromadě, neběháme tu, chodíme pouze po vyznačených cestách, netrháme žádné rostliny a neohrožujeme živočichy, kteří tu žijí. Třeba se nám poštěstí a na některého tu natrefíme.“

ÚKOL Č. 1

Název: Zvířecí skládanka

Místo: Roštejnská obora, 1. stanoviště

Cíle:

žák:

- logicky uvažuje při skládání obrázku
- poznává zobrazeného živočicha
- osvojuje si informaci o výskytu daných živočichů v oboře
- pomáhá si hledáním v zoologickém atlasu
- spolupracuje s ostatními členy týmu

Integrované předměty: prvouka

Organizace:

Stanoviště se nachází u první naučné tabule, kterou však nevyužijeme. Každá ze tří skupin zde obdrží obálku. Uvnitř obálky je rozstříhaný obrázek o velikosti A4. V obálkách je rozstříhaný muflon, jelen lesní a prase divoké (viz příloha 1.8, 1.9, 1.10). Úkolem každé skupiny je obrázek složit na zemi a pojmenovat ho. Pokud si nejsou jistí, mohou použít atlas.

Když jsou všechny tři týmy hotové, poodstoupí od složených obrázků. Každá skupina řekne ostatním, jakého živočicha složila.

Pomůcky:

- **učitel:** tři obálky, tři barevné obrázky velikosti A4 (*předem rozstříhat asi na 16 dílů, pozn.*)
- učitel rozdá každé skupince kapesní atlas zvířat, který předem zapůjčí ve školní či městské knihovně - dle možností, nejlépe však: *ANDĚRA, Miloš: Zvířata v lese, 2001*

Poznámka:

První stanoviště není časově ani obsahově náročné. Má žáky motivovat k plnění dalších úkolů.

Text:

„Jak už jsme si řekli, polesný musel velmi dobře znát zvířata, která v oboře, o kterou se staral, žijí. Musel vědět, jak vypadají, čím se živí a podobně. Nyní utvořte skupinky, podle toho, jakou barvu jste si vylosovali. Každý tým dostane obálku, ve které je rozstříhaný obrázek jednoho živočicha. Jde o tři největší živočichy, kteří se v Roštejské oboře vyskytují. Vaším úkolem je nejen obrázek správně složit na zemi, ale také daného živočicha pojmenovat. Pokud si nebudete jistí, použijte zoologický atlas.“

OBRÁZKY – ŘEŠENÍ:

Obr. č. 2.4: Muflon; zdroj: ZUMR, J.: S kamerou po loveckých stezkách, 1999, str. 78

Obr. č. 2.5: Jelen lesní; zdroj: ZUMR, J.: S kamerou po loveckých stezkách, 1999, str. 91

Obr. č. 2.6: Prase divoké; zdroj: MICHAELLI, L.: Naše zvěř, 2008, str. 2

ÚKOL Č. 2

Název: Zeptej se muflona!

Místo: Roštejnská obora, 2. stanoviště

Cíle:

žák:

- vyhledává informace z naučné tabule, pracuje s nimi
- čte s porozuměním
- procvičuje si sčítání a odčítání do 1000, malou násobilku
- rozlišuje sudá a lichá čísla
- osvojuje si základní informace o muflonovi
- spolupracuje s ostatními členy skupiny
- nově nabyté informace interpretuje svým spolužákům

Integrované předměty: český jazyk, matematika, prvouka, výtvarná výchova

Organizace:

Každá skupina obdrží pracovní list č. 1 (*viz příloha 1.11, 1.12, 1.13*). Prvním úkolem na pracovním listu jsou tři otázky, každá skupina má jiné. Žáci se střídají u naučné tabule a snaží se z ní vyčíst odpovědi na otázky v pracovním listu. Druhým úkolem je „Muflon v číslech“: žáci pracují s naučnou tabulí a doplňují čísla do textu. Opět se musí u tabule střídát. Při posledním úkolu mají zakroužkovat obrázky potravy vhodné pro muflona. Pomoci jim může buď naučná tabule, nebo příklady – každý obrázek má u sebe matematický příklad (sudé výsledky = potrava je vhodná pro muflona; liché výsledky = potrava není vhodná pro muflona).

Učitel prochází mezi skupinami a je jejich poradcem. Když jsou všechny týmy hotové s prvním úkolem, každá skupina přednese, co o muflonu zjistila. Následuje plnění druhého a třetího úkolu a společné shrnutí.

Pomůcky:

- **učitel:** 1 pracovní list do každé skupiny
- **žák:** psací potřeby, pastelky

Poznámka:

Je třeba žákům zdůraznit, že u naučné tabule se musí střídát. U tabule může být vždy jen jeden člen z každé skupiny. Informace na sebe nekřičí, ale zapamatují si je a sdělí je ostatním členům v tichosti.

Text:

„Nacházíme se u dalšího stanoviště, tentokrát u naučné tabule, která je nabitá informacemi o muflonovi. My už víme, že patří k třem největším zvířatům vyskytujících se v oboře. Teď si trošku zahrajete na reportéry a budete se muflona ptát na otázky, které najdete v pracovním listu. Muflonovy odpovědi jsou ukryté v této tabuli. Ale pozor! U tabule smí být vždy jen jeden člen z každé skupinky, ne víc! Proto vyhledejte odpověď na vaši otázku a pospíchejte ji ke své skupince zapsat, ať může další člen vaší skupinky pokračovat v rozhovoru.“

Ověříme si, zda děti dostatečně úkol chápou. Po jeho splnění každá skupinka sdělí ostatním, na které otázky se muflona ptala a co jim odpověděl, resp. co našla.

„Druhý úkol se zaměřuje na čísla spjatá s muflonem. Opět pokračujte ve střídání se u tabule, jako tomu bylo u prvního úkolu. Stále platí pravidlo, že u tabule smí být jen jeden člen z každé skupinky. Snažte se z tabule vyčíst všechna potřebná čísla.“

Proběhne společné čtení krátkého textu a ověření správnosti doplnění.

„Třetí úkol se týká muflonova jídelníčku. Víte co mu chutná? A co naopak vůbec nejlí? Snažte se dát hlavy dohromady a společně na to přijít. Pomoci vám může nejen naučná tabule, ale i příklady. Pokud vám vyjde ve výsledku sudé číslo, znamená to, že jde o potravu vhodnou pro muflona. Liché číslo naopak znamená, že této potravě se muflon vyhýbá. Potravu vhodnou pro muflona vybarvěte jakoukoli pastelkou.“

PRACOVNÍ LIST Č. 1 – ŘEŠENÍ:

ZEPTEJ SE MUFLONA! – ČERVENÍ

- 1) Odkud původně pochází? *Z Korsiky a Sardinie.*
- 2) Čím se obvykle živíš? *Živím se bylinami, semeny a okusem dřevin.*
- 3) Kolika let se dožíváš? *Dožívám se 10 – 14 let.*

ZEPTEJ SE MUFLONA! – MODŘÍ

- 1) Jakou barvu má tvoje srst v létě? *V létě je moje srst hnědorezavá.*
- 2) Mají i muflonky rohy? *Muflonky bývají bezrohé, některým narůstají krátké růžky.*
- 3) Čím se obvykle živíš? *Živím se bylinami, semeny a okusem dřevin.*

ZEPTEJ SE MUFLONA! – ZELENÍ

- 1) Čím se živíš v zimních měsících? *Ohryzem a loupáním kůry jehličnanů.*
- 2) Odkud původně pochází? *Z Korsiky a Sardinie.*
- 3) Kolik mláďat mívá samička? *Samice mívá 1 – 2 mláďata.*

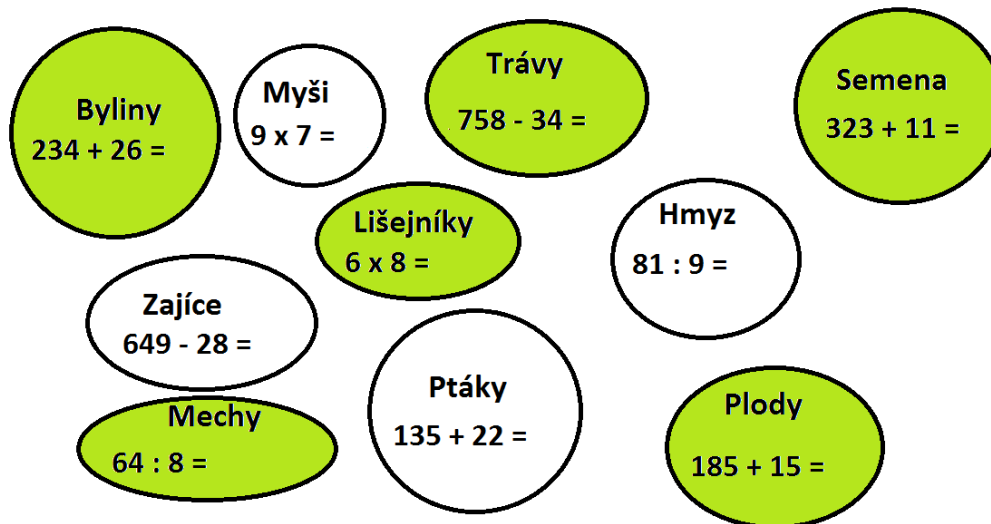
MUFLON V ČÍSLECH

Moje tělo je dlouhé $80 - 120\text{cm}$ a vysoké $60 - 90\text{cm}$.

Rohy mi mohou dorůst až do délky 80cm .

Vážím $40 - 50\text{kg}$, samička váží $30 - 40\text{kg}$.

MUFLONŮV JÍDELNÍČEK

ÚKOL Č. 3

Název: Prasečí kvíz

Místo: Roštejnská obora, 3. stanoviště

Cíle:

žák:

- čte text s porozuměním
- dozvídá se základní informace o praseti divokém
- určuje slovní druhy
- spolupracuje s ostatními členy skupiny

Integrované předměty: prvouka, český jazyk, čtení

Organizace:

Když dorazíme ke stanovišti Prasete divokého, je třeba si text o něm společně přečíst. Učitel vyvolává jednotlivé žáky. Vysvětlíme si slova, kterým žáci nerozumí (*kaliští se* = válení se v bahně a v močálech, zejména v létě, slouží k ochlazení a k odstranění parazitů – klíště, veš; *migrace* = přesuny, stěhování; *bachyně* = samice; *kňour* = samec)

Poté skupiny obdrží pracovní list č. 2 (*viz příloha 1.14, 1.15, 1.16*). Jejich prvním úkolem je zodpovědět „Prasečí kvíz“, a to vyhledáváním správných informací v naučné tabuli. Každá skupina přečte ostatním své otázky s odpověďmi.

Dalším úkolem je soutěž ve vypisování slovních druhů. Z každé skupiny vybíhá jeden žák, najde jeden slovní druh podle zadání (10x podstatné jméno, 10x přídavné jméno, 5x sloveso) a vrací se ke skupince jej zapsat. Při jeho návratu si rukou plácne s dalším členem skupiny a ten vybíhá (klasický štafetový běh). Štafeta končí, má-li některá skupina všech 25 slov. Poté však následuje společná kontrola a za chyby se body odečítají. Nevítězí tedy ta skupina, která byla první hotová, ale skupina, která získá největší počet bodů (každé správné slovo = 1 bod; slova se nesmí opakovat).

Pomůcky:

- **učitel:** pracovní listy do skupin
- **žák:** psací potřeby

Poznámka:

První úkol se liší zadáním. Každá skupina má v naučné tabuli vyhledávat jiné odpovědi na otázky.

Stejně jako v předchozím úkolu, žáci se u informační tabule střídají. Opět zde platí pravidlo, že u informační tabule stojí jen jeden člen z každé skupin. Je třeba připomenout, že není vhodné správné odpovědi vykřikovat.

Text:

„Vítejte na stanovišti, kde se dozvíme něco o praseti divokém. Polesný o něm musel vědět opravdu mnoho, neboť se tento druh v oboře hojně vyskytuje! Přečtěme si nejdřív, co nám sděluje naučná tabule.“

Učitel vyvolává jednotlivé žáky. Po přečtení textu se ptá, zda rozuměli všem slovům a podle reakce dětí slova vysvětlí. Pokud žáky žádná slova nenapadají, učitel vysvětlí slova: kalištití se, migrace, bachyně, kňour (viz výše)

„Vaším úkolem je nyní vyplnit prasečí kvíz! Porad'te se s kamarády ve skupině, a pokud nebudete vědět, informační tabule vám poradí. Dbejte však na to, aby u tabule stál vždy jen jeden člen ze skupiny.“

Když jsou žáci s úkolem hotovi, vyzveme jednotlivé skupiny, aby přečetly své otázky a odpovědi.

„Nyní je na řadě štafeta! Ale ne ledajaká. Při téhle budete sbírat slovní druhy! Pozorně poslouchajte pravidla: na odstartování vyběhne z každé skupiny jeden člen k informační tabuli a vyhledá na ni buď podstatné jméno, přídavné jméno nebo sloveso, zapamatuje si jej a poběží jej ke své skupině zapsat do pracovního listu. Při doběhnutí si rukou plácne s dalším členem skupiny a ten vyběhne. Tímto způsobem musíte nasbírat deset různých podstatných jmen, deset různých přídavných jmen a pět sloves. Štafeta končí, až jedna ze skupin nasbírá všech 25 slov. Ale pozor! Záleží hlavně na správnosti. Za každé správné slovo dostanete jeden bod. Vítězí skupina s největším počtem bodů.“

Odpočítáme, po skončení společně zkontrolujeme a vyhlásíme vítěznou skupinu.

PRACOVNÍ LIST Č. 2 – ŘEŠENÍ:

PRASEČÍ KVÍZ – ČERVENÍ

- 1) Jaké označení se v myslivosti používá pro prase divoké?
 - a) hnědá zvěř
 - b) šedá zvěř
 - c) černá zvěř**
- 2) Kde se nejčastěji prase divoké pohybuje?
 - a) v rodinných tlupách**

- b) samostatně
 - c) v doprovodu dvou dalších prasat
- 3) Kolika let se dožívá?
- a) 5 – 10 let
 - b) 10 – 15 let
 - c) 15 – 20 let**

PRASEČÍ KVÍZ – MODŘÍ

- 1) Kde se prase divoké nejčastěji vyskytuje?
- a) v lese, v houštinách a na poli**
 - b) v blízkosti lidí
 - c) v parku
- 2) Jaké maximální hmotnosti dosahuje samec prasete divokého?
- a) 250kg
 - b) 300kg**
 - c) 400kg
- 3) Jakou barvu má srst prasete divokého v létě?
- a) šedou
 - b) hnědou až rezavou**
 - c) černou

PRASEČÍ KVÍZ – ZELENÍ

- 1) Kam chodí často prase divoké hledat potravu?
- a) k lidským příbytkům
 - b) do polí**
 - c) do rybníků
- 2) Kolik váží samice prasete divokého?
- a) 25 – 100kg
 - b) 80 – 250kg
 - c) 50 – 150kg**
- 3) Čím je tvořena srst prasete divokého?
- a) podsadou a štětinami**
 - b) chmýřím
 - c) je hladká

HLEDEJ SLOVNÍ DRUHY!

Podstatná jména: *stezka, oborou, prase, historie, chovu, rozšíření, druh, území, Česká republika, myslivost, označení, zvěř, Čechy, poddruh, Morava, Slezsko, kříženci, Slovensko, přednost, porosty, nížin, hor, houštiny, stanoviště, potrava, kultura, škoda, tlupy, přesuny, noc, migrace, nabídka, chov, obory, odstřel a další*

Přídavná jména: *naučná, divoké, běžný, rozšířený, celý, černá, evropské, karpatské, žijící, lesní, vlhká, polní, značné, rodinných, potravní, myslivecký, loveným, celkový a další*

Slovesa: *používá se, vyskytuje se, je, dává, vyhledává, kaliští se, vydává se, způsobuje, pohybuje se, může urazit, nejsou orientovány, jsou určovány, zajišťuje se a další*

ÚKOL Č. 4

Název: Zvířata žijící v oboře

Místo: Roštejnská obora, 4. stanoviště

Cíle:

žák:

- poznává zvířata žijící v oboře
- osvojuje si jejich názvy
- rozvíjí slovní zásobu
- popisuje živočichy ostatním spolužákům
- odhaduje váhu lesních živočichů
- porovnává hmotnost

Integrované předměty: prvouka, matematika

Organizace:

První částí tohoto stanoviště je didaktická hra „Nejlepší hádač“. Všichni žáci pracují dohromady. Učitel žákům ukáže šestnáct obrázků živočichů žijících v oboře (viz příloha 1.17) a žáci říkají názvy těch, které znají. Zvířata, jejichž jméno neznají, jim učitel prozradí. Následně proběhne rekapitulace a podruhé projdeme všechny obrázky a u každého si řekneme název.

Každé dítě poté obdrží jeden obrázek a jeho úkolem je živočicha na obrázku popsat. Ostatní žáci poslouchají a hádají. Za každé uhádnuté zvíře má bod žák, který uhodl i žák, který popisoval. Učitel je na blízku popisujícímu žákovi a je-li třeba, radí mu. Na konci je vyhlášen nejlepší hádač.

Poté se děti opět rozdělí do skupin a každá skupina obdrží obálku. V ní je devět dvojic kartiček. Obrázky a hmotnosti živočichů (viz příloha 1.18). Děti ve skupině diskutují a snaží se odhadnout správnou váhu živočichů na obrázcích. Po skončení se učitel ptá na živočicha s největší, nejmenší váhou, váhou menší než 10kg apod.

Pomůcky:

- **učitel:** rozstříhané obrázky živočichů, do každé skupiny obálku s dvojicemi – obrázek a hmotnost

Text:

„Prase divoké a muflon ale nejsou jediní živočichové, kteří v této oboře žijí. Mám tu na obrázcích i další zvířata, která se zde vyskytují. Poznáte některá?“

Všichni dohromady říkají názvy, pokud neví, hledají zvíře na informační tabuli. Poté ještě jednou celou škálu živočichů zopakujeme.

„Nyní vám rozdám každému jeden obrázek. Podívejte se na něj tak, aby nikdo neviděl, jaké zvíře jste dostali. Zahrajeme si hru na „nejlepšího hádače“. Vaším úkolem bude zvíře na obrázku jakkoli popsat – jak vypadá, jakou má barvu, zda je to pták či savec, kde jej můžeme spatřit, jak je veliké a podobně. Ostatní budou poslouchat a hádat. Uhádne-li někdo, o které zvíře šlo, obdrží bod, stejně tak jako ten, který zvíře popisoval. Na konci vyhlásíme nejlepšího hádače!“

„Ted' se zase rozdělte do vašich skupinek. Každá dostane obálku s obrázky živočichů, kteří tu zazněli. V obálce jsou ještě lističky s hmotností zvířat. Pokuste se dát hlavy dohromady a přidělit jednotlivým živočichům jejich váhu.“

Poté učitel přečte správné dvojice a ptá se dětí, jak přesné byly jejich odhady.

„Řekněte mi, jaké zvíře z uvedených je v oboře nejtěžší a jaké naopak nejlehčí. Kolik živočichů má více než 100kg? Kolik má méně než 1kg?“

ŘEŠENÍ:

NEJLEPŠÍ HÁDAČ – NAPŘ.:

Daněk skvrnitý (Velký živočich. Trochu podobný srnci, ale spíše jelenovi. Má také velké paroží, ale ploché. Po sobě na těle má malé bílé skvrnky.)

Datel černý (Je to pták, šplhavec. Je celý černý a má červenou čepičku. Šplhá po stromech, ťuká do kmenu svým dlouhým zobákem a zbavuje stromy škůdců.)

Jestřáb lesní (Poměrně velký dravec, je šedý a na hrudi má bílé skvrnky.)

Jezevec lesní (Je to největší lasicovitá šelma, žije v lese. Má bílou hlavu, přes oči černé pruhy a šedé tělo. Je všežravec a vyhrabává si noru, ve které žije.)

Ježek západní (Malý živočich, který má po celém těle bodlinky a v případě nebezpečí se umí zabalit do klubíčka.)

Káně lesní (Je to pták, dravec. Je hnědý, posetý bílými skvrnkami. Má žlutý zobák zakončený černě.)

Kuna lesní (Toto zvíře je malá, hbitá šelma podobná lasičce. Je tmavě zbarvená, má huňatý ocas a na krku je zbarvená do bíla.)

Liška obecná (Zvíře, které připomíná menšího psa. Má špičaté uši, protáhlý čenich a dlouhý huňatý ocas. Je zrzavá a známe jej z pohádky o Budulínkovi.)

Lyska černá (Pták žijící ve vodě, velmi podobná kachně, ale je celá černá a má bílou čepičku.)

Poštolka obecná (Tento živočich je pták, dravec a poměrně malý. Má šedou hlavičku i ocas, jinak je červeno-hnědá s černými skvrnami.)

Sojka obecná (Pták, kterému se přezdívá lesní policajt. Je krásně barevný a má výrazné modré peří na křídle.)

Srnec obecný (Velký živočich podobný jelenovi, akorát má výrazně menší paroží.)

Veverka obecná (Drobný živočich, kterého potkáme nejen v lese, ale i v parku. Je většinou zrzavé, má veliký huňatý ocas a rádo si pochutnává na oříškách a šiškách.)

Vydra říční (Tento tvor je šelma podobná lasičce, ale mnohem větší. Ve vodě je jako doma a známe ho také z Večerníčků.)

Výr velký (Tento pták je naše největší sova.)

Zajíc polní (Živočich, kterého můžeme potkat zejména v polích, ale i na loukách a v lese. Pohybuje se rychlými skákavými skoky a má velmi dlouhé uši.)

HMOTNOST ŽIVOČICHŮ

Jelen lesní – až 250kg

Prase divoké – až 200kg

Muflon – až 60kg

Srnec obecný – až 35kg

Liška obecná – až 9kg

Zajíc polní – až 5kg

Kuna lesní – až 1,5kg

Veverka obecná – až 400g

Sojka obecná – až 200g

ÚKOL Č. 5

Název: Zkoumáme stromy

Místo: Roštejská obora, 5. stanoviště

Cíle:

žák:

- poznává stromy rostoucí v oboře
- aktivně vyhledává v atlase stromů
- odhaduje výšky stromů
- určuje přibližnou výšku stromů pomocí špejle
- diskutuje se svými spolužáky

Integrované předměty: prvouka, matematika

Organizace:

Páté stanoviště je poslední zastávkou v části odehrávající se v oboře. Zastavení je u poslední naučné tabule, která však využita pro výuku nebude. Prvním úkolem každé skupiny je v pracovním listě č. 3 (*viz příloha 1.19*) přiřadit názvy stromů k obrázkům. Jde o stromy, které lze v oboře najít. Pokud žáci nevědí, mají k dispozici atlasy stromů a samozřejmě mohou mezi sebou ve skupině diskutovat.

Na dalším úkolu pracují všichni hromadně. Vyhlédnou si jeden nedaleký strom a odhadnou jeho výšku. Žákům je vysvětlen způsob, jakým se dá strom změřit (pomocí špejle a postavy). Jeden dobrovolník je poslán pod vyhlédnutý strom a ostatní měří a počítají jeho výšku. Diskutují o tom, jak blízký byl jejich odhad. Poté měří ještě jeden jiný strom (lze se vzdálit od stanoviště, ale obora nesmí být opuštěna), tentokrát už si každá skupina může vybrat svůj. Učitel vysvětluje úkony postupně, ne naráz.

Po každém úkolu následuje vyhodnocení. Učitel je opět v pozici rádce a konzultanta.

Pomůcky:

- **učitel:** pracovní list do skupiny, špejle, metr
- každé skupině je k dispozici kapesní atlas stromů, který učitel předem zapůjčil ve školní či městské knihovně - dle možností, nejlépe: AAS, *Gregor: Kapesní atlas – stromy, 1994*
- **žák:** psací potřeby

Poznámka:

Pokud nebude žádný z žáků vědět, kolik měří, změříme dobrovolníka z každé skupiny.

Jelikož jde o poslední stanoviště na cestě „Po stopách polesného“, na závěr proběhne shrnutí a zhodnocení jak z pohledu učitele, tak žáků.

Text:

„Polesný se ale nestaral jen o zvířata, k lesu patří především stromy! Nacházíme se na posledním stanovišti v Roštejnské oboře. Vaším prvním úkolem zde bude rozeznat stromy. Na pracovním listě jsou obrázky sedmi stromů, na které v oboře můžeme narazit. Poradte se ve skupince a přiřaďte obrázky k názvům. Pokud si nebudete vědět rady, použijte atlas stromů.“

„Víte, že výška stromu se dá poměrně jednoduše určit? My si to teď vyzkoušíme! Rozhlédněte se v okolí a najděte jeden strom, například nějaký vysoký nebo něčím zvláštní. Odhadněte, kolik asi může měřit a svůj odhad запиšte. Teď těžká otázka – kdo ví, kolik měří? (vybereme žáka, který zná svou výšku, a postavíme jej ke stromu; s ostatními dětmi jdeme aspoň do vzdálenosti dvojnásobné až trojnásobné výšky daného stromu, pozn.). Nyní si vezměte špejli a držte ji v natažené paži. Změřte s ní kamaráda. Poté zjistěte, kolikrát se naměřený kousek špejle vejde do výšky stromu. Toto číslo poté vynásobíme výškou kamaráda a vyjde nám přibližná výška stromu. Pokud máte, vyhlédněte si ve skupině další strom a stejným způsobem jej změřte.“

PRACOVNÍ LIST Č. 3 - ŘEŠENÍ:

ZKOU MÁME STROMY

- a) smrk ztepilý
- b) jasan ztepilý
- c) lípa srdčitá
- d) buk lesní
- e) jedle bělokorá
- f) dub letní
- g) javor klen

PO STOPÁCH POLESNÉHO - ZÁVĚR

„Polesný prošel touto částí obory a my jsme následovali jeho stopy. Jeho práce zde končí a stopy pokračují směrem k hradu Roštejn, kde přebývá. I my se za chvíli vydáme k hradu. Nejprve si však shrneme, co jsme se nového dozvěděli.

Příklady otázek pro společnou diskuzi: *Kdo si vzpomene, co jsme dělali na prvním stanovišti? Co jsme se dozvěděli o muflonu? O praseti divokém? Co vás nejvíce v oboře bavilo? Co vás zaujalo?“*

Rozdáme dětem sebehodnotící listy (viz příloha 1.20) a dáme čas na vyplnění. Listy jsou anonymní, kdo nechce, nemusí se podepsat. Poté následuje přesun k hradu a patnáctiminutová přestávka na svačinu.

„TAJEMSTVÍ HRABĚNKY SLAVATOVÉ“

ZAHÁJENÍ

Text:

„Kdysi dávno žila na hradě Roštejně hraběnka Františka Slavatová. Velice střežila jedno tajemství, a to o vzniku tohoto hradu. Tajemství je napsáno v pověsti a tu hraběnka pečlivě ukryla někde na nádvoří hradu. Kde je pověst schovaná, je však vyznačeno na mapě. Aby to hraběnka co nejvíce všem zvědavcům ztížila, rozstříhala mapu na čtyři díly a každý schovala jinde na nádvoří. Ke každému dílu mapy vás dovede splnění nelehkého úkolu! Zvládnete to? Odhalíte hraběčino tajemství?“

ÚKOL Č. 1

Název: Zašifrovaná nápověda

Místo: nádvoří hradu Roštejn

Cíle:

žák:

- procvičuje rychlé sčítání a odčítání v oboru do 100 z paměti
- procvičuje malou násobilku
- aktivně spolupracuje se svými spolužáky, volí strategii spolupráce při počítání
- orientuje se v šifře, sestaví správně indicii

Integrované předměty: matematika

Organizace:

Každý žák obdrží svůj vlastní pracovní list č. 4 (viz příloha 1.21) s příklady. Tabule s šifrovací abecedou (příloha 1.22) je jedna a je k dispozici všem. Žáci mají za úkol vypočítat matematické příklady, kdy každý správný výsledek znamená určité písmeno. Z písmen tak sestaví indicii.

Pomůcky:

- **učitel:** pracovní listy – jeden pro každého žáka, tabuli s šifrovací abecedou, text
- **žák:** psací potřeby

Poznámka:

Žáci sami by měli přijít na strategii, kdy silnější v matematice vypočítá více příkladů než slabší žák. Měli by si pomoci. Je třeba jim zdůraznit, že není důležitá rychlost, ale správnost.

Budou-li chybovat, nepůjde jim sestavit nápověda. Po sestavení indicie se žák vydá hledat mapu. Ostatní se k němu postupně přidávají. Je-li nápověda nalezena dříve, než všichni dopočítají, čeká se s jejím otevřením.

Text:

„Váš první úkol bude společný. Otestuje vás v matematice, ale i v tom, jak dokážete spolupracovat. Prozatím zapomeňte na své skupinky a snažte se pracovat jako jeden tým.

Na pracovním listě máte každý 30 příkladů, které ověří, zda jste dobří počtáři. Každý správný výsledek znamená v šifrované abecedě jedno písmenko. Vypočti příklady, výsledek vyhledej v abecední tabulce a z písmen poskládej nápovědu, která ti pomůže najít první díl mapy.

Abyste se lépe orientovali, čísla v tabulce jsou seřazená od nejmenšího po největší. Šifra obsahuje 6 slov.“

Příklad:

$5 \times 5 = 25 \rightarrow H$

$9 \times 4 = 36 \rightarrow R$

$28 + 4 = 32 \rightarrow A$

$60 - 6 = 54 \rightarrow D$

ŠIFROVANÁ ABECEDA

10 = É	27 = K	49 = N	68 = W
12 = J	30 = F	52 = CH	70 = X
14 = Y	32 = A	54 = D	72 = Č
15 = B	35 = V	56 = T	76 = Ř
18 = O	36 = R	57 = I	81 = M
20 = Ů	38 = Í	60 = Q	82 = Š
21 = S	42 = Á	63 = E	87 = Z
23 = C	45 = G	64 = U	99 = Ý
25 = H	48 = P	65 = Ž	100 = L

ŘEŠENÍ:

První část mapy hledej pod lavičkou.

ÚKOL Č. 2

Název: Hrad z pohledu historie

Místo: nádvoří hradu Roštejn

Cíle:

žák:

- doplňuje i/y po měkkých, tvrdých a obojetných souhláskách
- doplňuje slova do textu
- čte s porozuměním
- dozvídá se informace o historii hradu
- spolupracuje s ostatními žáky ve skupině

Integrované předměty: český jazyk, prvouka

Organizace:

Spolu s prvním dílem mapy (ukrytém pod lavičkou) najdou děti i znění dalšího úkolu. To může přečíst jeden z žáků, či učitel, ale jen tehdy, budou-li všichni žáci s předchozím úkolem hotovi. Následně obdrží skupinky pracovní list č. 5 (viz příloha 1.23) od učitele. Jejich úkolem je doplnit y/i do několika slov, ty pak vhodně doplnit do textu o historii hradu a zodpovědět kvízové otázky, týkající se obsahu textu.

Ohledně správnosti doplnění, včetně odůvodnění pravopisu, proběhne společná kontrola. Skupiny, které budou mít správně doplněno, obdrží od učitele indicii a podle ní se vydají hledat další díl mapy. Ostatní si opraví chyby a budou je následovat.

Pomůcky:

- **učitel:** pracovní list pro každého žáka
- **žák:** psací potřeby

Poznámka:

Pokud bude již další díl mapy, včetně dalšího úkolu, nalezen, čeká se, až bude mít každý žák text o historii správně doplněný. Teprve potom lze začít zaobírat se dalším úkolem.

Text:

„Další úkol prověří vaše češtinářské dovednosti. Nyní už pracujte jenom se svojí skupinkou. V ní si můžete radit a navzájem pomáhat. Vaším úkolem bude nejdřív doplnit i/y do vybraných slov, následně si přečíst ve skupině text o historii hradu Roštejna a správně doplnit chybějící slova.

Skupinka, která bude mít správně doplněno a zkontrolováno, obdrží nápovědu a vydá se hledat druhý díl mapy. Pusťte se do práce!“

HRAD Z POHLEDU HISTORIE

Gotický hrad Roštejn je **ukrytý** v Javořických lesích. **Byl** vybudován pány z Hradce ve 14. století. V 16. století jej Zachariáš z Hradce přestavěl na renesanční lovecký hrádek. Na hradě se **vystřídaly** mnohé rody. Mezi ty nejvýznamnější patří Slavatové. Na **nádvoří** se nachází kaple sv. Eustacha, který je patronem všech lovců. Uvnitř **starobylého** hradu se nachází komnata, kterou zdobí téměř 700 erbů. **Zajímavý** je i „zelený sál“, ve kterém je na stěnách vyobrazeno 300 druhů **léčivých** i okrasných **bylin** a stromů. Před sto lety hrad vyhořel. V **minulém** století byl však opraven. Tento hrádek patří k **nejkrásnějším** památkám v okolí Telče.

KVÍZ – ŘEŠENÍ:

- 1. V jakém slohu byl hrad původně postaven?**
a) v renesančním b) **v gotickém** c) v barokním
- 2. Kdo hrad nechal přestavit do renesanční podoby?**
a) **Zachariáš z Hradce** b) Roman Fabeš c) Slavatové
- 3. Jak se jmenoval nejvýznamnější rod, který sídlil na Roštejně?**
a) Rožmberkové b) Přemyslovci c) **Slavatové**
- 4. Hrad byl postaven jako:**
a) **lovecký** b) obrazárna c) muzeum květin

zdroj: <http://www.hrad-rostejn.cz/index.php/contact-us/hist> (z 9. 10. 2015)

ÚKOL Č. 3

Název: Rodokmen Slavatů

Místo: nádvoří hradu Roštejn

Cíle:

žák:

- vyzná se v příbuzenských vztazích
- orientuje se v rodokmenu
- správně doplňuje vynechaná jména
- spolupracuje s ostatními členy skupiny

Integrované předměty: prvouka

Organizace:

Opět probíhá skupinová práce. Skupiny obdrží list (viz příloha 1.24) se zjednodušeným rodokmenem rodu Slavatů a obálku s deseti kartičkami (jména a popisy členů rodu, viz příloha 1.25). Správnost přiřazení kontroluje učitel a vydává třetí indicii.

Pomůcky:

- **učitel:** rodokmen pro každou skupinu, obálky se jmény na přiřazování
- **žák:** (psací potřeby)

Poznámka:

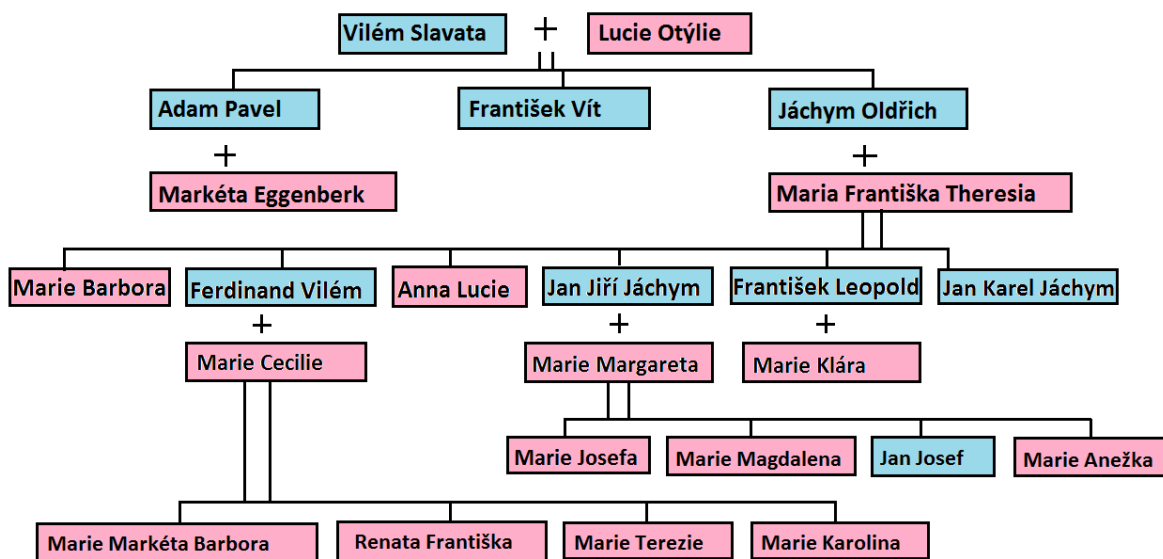
Text:

„Již bylo zmíněno, že Slavatové z Chlumu a Kušumberka patřili k nejvýznamnějším rodům, který vlastnil hrad Roštejn. A právě jimi se budete zabývat v dalším, třetím úkolu. Do každé skupinky obdržíte rodokmen tohoto rodu. Je na něm vymazáno deset jmen a vy je musíte správně doplnit, abyste získali další díl mapy. Pomoci vám mohou příbuzenské vztahy, kterými jsou členové rodu popsáni.

Deset kartiček z obálky přiložte k rodokmenu a paní učitelka zkontroluje, zda to máte správně. Přikládejte kartičky s uvážením a pečlivě, protože jen tak můžete obdržet náповědu vedoucí ke třetímu dílu mapy!“

RODOKMEN – ŘEŠENÍ:

Slavatové - rodokmen

KARTIČKY SE JMÉNY A POPISKAMI:

Vilém Slavata
 - nejstarší z rodu
 - manžel Lucie Otýlie

Adam Pavel
 - syn Viléma Slavaty a Lucie Otýlie
 - manžel Markéty Eggenberk

Jan Jiří Jáchym
 - syn Jáchyma Oldřicha a Marie Františky Theresie

Lucie Otýlie
 - manželka zakladatele rodu

Maria Františka Theresia
 - manželka Jáchyma Oldřicha

Marie Barbora
 - dcera Jáchyma Oldřicha a Marie Františky Theresie

Marie Klára
 - manželka Františka Leopolda

Marie Josefa
 - dcera Jana Jiřího Jáchyma a Marie Margarety

Marie Anežka
 - sestra Jana Josefa a Marie Magdaleny

Renata Františka
 - dcera Marie Cecilie a Ferdinanda Viléma
 - sestra Marie Karoliny

ÚKOL Č. 4

Název: Zvědavý počtář

Místo: nádvoří hradu Roštejn, pokladna

Cíle:

žák:

- řeší slovní úlohy
- matematizuje reálnou situaci popsanou v úloze
- hledá a používá informace z informační tabule (ceník)
- spolupracuje s ostatními členy skupiny

Integrované předměty: matematika, prvouka

Organizace:

Tentokrát skupiny řeší praktické slovní úlohy na pracovním listu č. 6 (viz příloha 1.26). Slovní úlohy se týkající vstupného na hrad a věž. Učitel je v roli rádce, hodnotícího a vydavatele indicie. Poslední nápověda skrývá dílčí úkol. Žáci si musí ve skupině koupit vstupenky na věž, kde se skrývá čtvrtý díl mapy. Týmy postupně dostávají nápovědu, v tichosti si ji přečtou, zakoupí lístky a se vstupem na věž čekají na ostatní. Na věž odchází třída hromadně. Poslední díl mapy tak bude nalezen společně.

Pomůcky:

- **učitel:** pracovní listy do skupiny, psací potřeby
- **žák:** psací potřeby

Poznámka:

Text:

„Matematikou jsme začali a také s ní skončíme, neboť vás čeká poslední úkol! Dostali jste se až sem, a proto doufám, že budete stejně úspěšní! Tentokrát mám pro vás připraveno několik slovních úloh týkající se hradu. Řešte je ve svých skupinkách, pomáhejte si navzájem a společnými silami se doberte správných výsledků! Ty vám poté opět zkontroluje paní učitelka a vydá vám za ně poslední nápovědu.

K řešení těchto matematických úloh budete potřebovat informace týkající se cen vstupného. Ceník najdete u pokladny hradu. Můžete začít!“

ŘEŠENÍ:

- 1) *Rozhledna v Telči je 34m vysoká. Věž na Roštejně je o 11 metrů vyšší. Jak vysoká je Roštejnská věž?*

Výpočet: $34 + 11 = 45$

Odpověď: Roštejnská věž je vysoká **45** metrů.

- 2) *Na rozhlednu v Telči vede 176 schodů po točitém schodišti. Na sedmibokou věž na hradě Roštejn vede o 73 schodů méně. Kolik schodů musíme zdolat, chceme-li vylézt na věž?*

Výpočet: $176 - 73 = 103$

Odpověď: Chceme-li vylézt na věž, musíme zdolat **103** schodů.

- 3) *Zjistí údaje (pomůže ti ceník visící u pokladny hradu):*

Vstupné na věž hradu stojí pro jednu osobu **20** Kč.

Naše skupinka zaplatí za vstupné **100** Kč.

Výpočet např. pro pětičlennou rodinu: $5 \times 20 = 100$

- 4) *Pan a paní Novákovi se dětmi vydali na hrad Roštejn. Chtějí si ho prohlédnout i zevnitř. Vybrali si proto TRASU A. Toníkovi je 6 let a Adélce teprve 4 roky. Kolik Novákovi za vstup celé rodiny zaplatí? Na věž jít nechtějí.*

Trasa A stojí pro dospělého **60** Kč.

Trasa A stojí pro dítě od 5 do 14 let **40** Kč.

Výpočet: $2 \times 60 = 120$, $120 + 40 = 160$ ($60 + 60 + 40 = 160$)

Odpověď: Rodina zaplatí za vstupné do hradu **160** korun.

Za splnění tohoto úkolu obdrží skupiny indicii: „*Poslední díl mapy je ukrytý ve věži. Nyní už víš, kolik stojí vstupné pro tebe i celou vaši skupinku. Běžte si proto samostatně koupit vstupenky a poté v tichosti čkejte na ostatní.*“

Žáci si tedy samostatně zakoupí vstupenky na věž a počkají, až se všechny skupinky dopočítají ke správným výsledkům, a až si i oni zakoupí vstupenky. Na věž se poté bude odcházet společně.

Právě na tomto kousku mapy bude znázorněn „poklad“, pověst, kterou hraběnka schovala. Děti si prohlédnou věž i výhled z ní a po sestupu dolů na nádvoří společně sestaví ze čtyř dílů mapy jednu velkou. Podle ní se zorientují a všichni se týmově snaží pověst najít.

Po nalezení pověsti (*viz příloha 1.27*) děti pochválíme, seskupíme třídu a učitel pověst přečte.

Po přečtení následuje společná diskuze nad pověstí.

- Proč asi hraběnka nechtěla, aby návštěvníci hradu o této pověsti věděli?
- Jaký byl pán z Telče? Jaké měl vlastnosti?
- Co je to pověst? Je pravdivá?
- Rozuměli jste všem slovům? Co znamená kuropění?
- Jmenujte nějakou nadpřirozenou sílu, bytost.
- Víte, kde jsou v Telči Oslednice? Viděli jste už na vlastní oči čertovo kopyto obtisknuté v kameni?

TAJEMSTVÍ HRABĚNKY SLAVATOVÉ - ZÁVĚR

„Tímto nám úplně končí náš Roštejnský den. Líbil se vám? Co vám přišlo zajímavé? Co nového jste se dozvěděli?“

Děti opět vyplní krátké anonymní sebehodnocení (*viz příloha 1.29*). Diskuze může pokračovat i po cestě na autobusovou zastávku v obci Doupě. Odtud jede v 15.09 autobus do Telče.

6.2 2. VÝUKOVÝ PROGRAM – TELČ

POZNATKOVÁ BÁZE

TELČ

Telč je malebné městečko ležící v okrese Jihlava, v kraji Vysočina. Toto malé, ani ne šestitisícové město, patří pro své architektonické skvosty mezi velmi často navštěvovanou lokalitu. Náměstí se zámek tvoří unikátní historický komplex, jenž byl v roce 1970 prohlášen *městskou památkovou rezervací* a roku 1992 byl připsán na *Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO*.

Obr. č. 3.1: Pohled na Telč z hráze Ulického rybníka; zdroj: archiv autorky

Obr. č. 3.2: Domy na náměstí; zdroj: archiv autorky

HISTORIE TELČE

Místo, kde se nyní město nachází, bylo až do konce 12. století zarostlé rozsáhlými lesy, avšak už v této době se zde protínaly významné obchodní stezky. Během 13. století došlo k osidlování a založení Starého města, které je v současnosti jednou z částí Telče. Jedna z prvních zmínek pochází z let 1333 – 1335, kdy do města zavítal markrabě Karel, v pozdějších dobách známý jako Karel IV.

Jan Lucemburský, tehdejší vlastník Telče, v roce 1339 předal město Oldřichovi z Hradce, čímž se majiteli na dlouhá léta stali páni z Hradce, pocházející ze slavného a velmi bohatého rodu Vítkovců.

Největší rozkvět nastal za vlády Zachariáše z Hradce. Tento šlechtic začal nad Telčí panovat již ve svých čtyřiaadvaceti letech. Postaral se o hospodářský i umělecký rozvoj města, avšak největší rozmach nastal v architektuře. Zachariáš se nechal inspirovat italskou renesancí, přestavěl původní gotický hrad na renesanční zámek a zasloužil se také o přestavbu domů na náměstí, opět v duchu renesance. Oženil se dvakrát. Poprvé s Kateřinou

z Valdštejna, manželství však bylo bezdětné. Po její smrti se oženil podruhé, a to s Annou ze Šlejnic. Z tohoto manželství vzešla pouze dcera Kateřina a rod pánů z Hradce tak roku 1604 vymřel po meči.

Dalšími vlastníky se na tři generace stali Slavatové. Nejvýznamnějším z nich byl Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, královský místodržící, jenž přežil pražskou defenestraci v roce 1618. Posledními panovnickými rody byly Lichtenstejn-Kastelkornové a později Podstatští-Lichtensteinové, kteří drželi vládu nad Telčí až do roku 1945.

Město, přezdívané „*vodní pevnost*“, je obeháno třemi rybníky, Ulickým, Staroměstským a Štěpnickým, které mu v minulosti zajišťovaly výbornou ochranu před nepřáteli. Na ničivé požáry však město připravené nebylo. Domy na náměstí byly postavené ze dřeva, tehdejšího nejlevnějšího a snadno dostupného materiálu, a často tak podléhaly destruktivní síle ohně. Největší požár zaznamenalo město roku 1530, kdy popelem lehla téměř polovina všech domů na náměstí, včetně kostela i budovy městské radnice.

zdroj: <http://www.mesto-telc.cz/historie.php> (z 29. 5. 2016)

ZÁMEK

Obrovský zámecký komplex je v současnosti právem označován perlou moravské renesanční architektury. Areál zámku je spojen se zámeckou zahradou a přímo navazuje na historické centrum Telče.

Původně gotický obranný hrad byl postaven pány z Hradce ve 2. polovině 14. století. Roku 1550 převzal vládu nad Telčí Zachariáš z Hradce. Nový majitel propadl kouzlu renesanční architektury, jež poznal v italském Janově, a nechal do renesanční podoby přestavět zámek i domy na náměstí.

Pozdější vlastníci, Slavatové, ponechali zámku renesanční podobu a do dalších úprav se nepouštěli. Podobně i poslední majitelé, Lichtenštejnové, do přestavby nezasahovali. Věnovali se spíše úpravám zámecké zahrady a přilehlého parku. Právě za jejich panování vznikl nádherný klasicistní skleník (*viz obrázek č. 3.4*).

Velmi významné jsou zámecké interiéry, které se ve velkém množství dochovaly v původní podobě. Rytířský sál s krásnou mramorovanou podlahou a kazetovým stropem, Divadelní sál, který si název přinesl až z 19. století, kdy byl místem častých kulturních akcí, nejmladší Africký sál, pyšníci se četnými trofejemi z návštěv tohoto kontinentu. Nejvýznamnější a nejhonosnější je však Zlatý sál se stropem, jež znázorňuje scény ze Starého zákona. Jsou zde k vidění také podobizny mnoha majitelů zámku. Za zmínku jistě stojí i

Modrý sál, pojmenovaný podle barvy, která v něm převažuje. Na stropě, který má rovněž modrou barvu, nalezneme výjevy přírodních živlů.

Součástí zámeckého areálu je i Kaple všech svatých. Tato původně gotická kaple byla Zachariášem z Hradce přestavěna do renesanční podoby a díky své štukové výzdobě se stala významným architektonickým klenotem. Stala se místem posledního odpočinku Zachariáše i jeho ženy Kateřiny z Valdštejna.

*zdroj: <http://www.mesto-telc.cz/historie-zamku.php> (z 29. 5. 2016); <https://www.zamek-telc.eu/cs/o-zamku/historie> (z 29. 5. 2016), GORYCZKOVÁ, N. a spol.: *Průvodce architekturou Telče*, 2015*

Obr. č. 3.3: Pohled ze zámecké zahrady na Kapli všech Svatých; zdroj: archiv autorky

Obr. č. 3.4: Klasicistní skleník z dob Lichtenštejnů; zdroj: archiv autorky

PAMÁTKY

Na náměstí se nachází dvě kašny. **Dolní kašna se sochou svaté Markéty** vznikla za vlády Zachariáše z Hradce (kolem roku 1560) a původně byla dřevěná. Z kamene byla postavena až v roce 1611. Svatá Markéta je považována za patronku města Telče, ke kašně byla přidána v druhé polovině 17. století a její vzhled má připomínat typickou telčskou dívku.

Obr. č. 3.5: Kašna se svatou Markétou; zdroj: archiv autorky

Druhá, **Horní kašna** byla též původně ze dřeva. Současnou kamennou klasicistní podobu nabyla kolem roku 1830. Uprostřed kašny se nachází **socha Siléna**, držící v náručí malého Dionýsa.

Obr. č. 3.6: Kašna se Silénem; zdroj: archiv autorky

Zhruba uprostřed náměstí se tyčí do výšky jedenácti metrů majestátní **Mariánský** (nebo také **morový**) **sloup**. Jedná se o barokní památku z roku 1720, která vznikla díky závěti telčské měšťanky Zuzany Hodové, která městu odkázala tisíc zlatých. Sloup, vzniklý pod vedením sochaře Davida Liparta z Brtnice, je ozdobený různými sochami svatých. Kromě Panny Marie na něm najdeme i svatého Jana Nepomuckého, Marii Magdalenu a spoustu dalších.

Obr. č. 3.7: Mariánský (morový) sloup; zdroj: archiv autorky

Náměstí Zachariáše z Hradce je tvořeno malebnými domy. Některé byly původně gotické a prvky gotiky si zachovaly dodnes (např. lomený oblouk u domů č. 49, 59 a dalších), jiné jsou typicky renesanční se zubatým cimbuřím a psaníčkovým sgrafitem (např. domy č. 54 a 55) a větší část fasád a štítů jsou postaveny ve slohu barokním. Společná pro všechny domy je klenutá předsíň – mázhaus, která většinou sloužila k výrobě i prodeji piva a k jiným

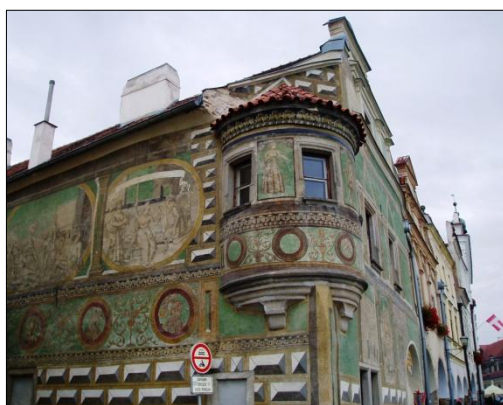
řemeslům. Současný jednotný vzhled domů pochází z poloviny 15. století, kdy bylo k domům přistavěno podloubí.

Za zmínku jistě stojí **dům č. 10 – Radnice**, která vznikla sloučením dvou gotických domů. Původní radnice pocházející přibližně z roku 1443 několikrát vyhořela a její přestavba probíhala zejména v 16. století. Renesanční fasáda je ozdobena sgrafitem. V minulosti zde bývala městská šatlava, dnes je sídlem Městského úřadu.

Obr. č. 3.8: Telčská radnice; zdroj: archiv autorky

Architektonicky významný je i **dům č. 15 s arkýřem**. Arkýř měl ve středověku zejména obranou funkci, neboť dovozoval pohled do všech stran, jindy se využívaly na toalety. Tento arkýř měl však pouze zdobnou funkci. Fasádu domu tvoří cenná sgrafita zachycující výjevy ze Starého i Nového zákona. Dům kráší i psaníčková sgrafita, které byly v renesanci velmi populární i proto, že byly poměrně levné, neboť se vytvářely rutinně. Úchvatná výzdoba domu č. 15 byla dlouho ukryta. Sgrafita byla objevena až v roce 1952.

Obr. č. 3.9: Dům č. 15 s arkýřem; zdroj: archiv autorky

Dům č. 32 s barokní fasádou sloužil v minulosti jako panská kuchyně, ve které se stravovali úředníci a zámecký personál. Na Zelený čtvrtek před Velikonocemi se v domě vždy

vařila sladká kaše, která byla rozdávána chudým. Tento zvyk však Josef II. roku 1782 zakázal. Současná podoba domu pochází z konce 18. století.

Obr. č. 3.10: Dům č. 32 na náměstí; zdroj: archiv autorky

Nejvyšším domem na náměstí je díky své atice **dům č. 47**. Jádro domu zůstalo gotické, což dokazuje zachovalé křížené okno v podloubí. Dům měl v minulosti mnohá využití. Až do roku 1610 zde bydlel Jan Mydlář, kterému se mydlářské řemeslo dařilo a vypracoval se až na městského rychtáře. Na počátku 19. století dům sloužil jako dívčí škola, na které vyučoval hudební skladatel Jan Evangelista Kypka a ke konci 19. století byl v domě zřízen pivovar a sladovna.

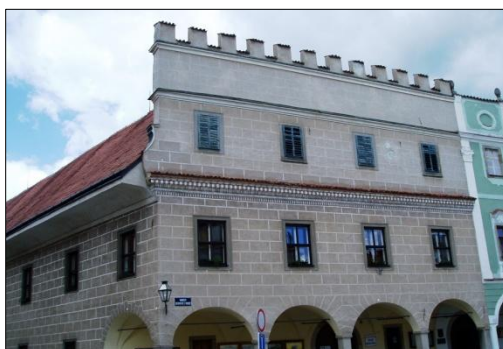
Obr. č. 3.11: Dům č. 47 na náměstí; zdroj: archiv autorky

Roku 1576 vybudoval Zachariáš z Hradce z **domu č. 71** panské sýpky, které byly součástí zámku. V letech 1849 – 1949 byl dům sídlem okresního soudu. Tato renesanční budova se zubatým cimbuřím je v současnosti v přízemí využívána Městskou knihovnou a první patro je sídlem Základní umělecké školy.

zdroj: GORYCZKOVÁ, N. a spol.: Průvodce architekturou Telče, 2015; Infocentrum Telč: Putování po památkách města Telče, 2011;

http://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/turisticke_atraktivy/ (z 31. 5. 2016);

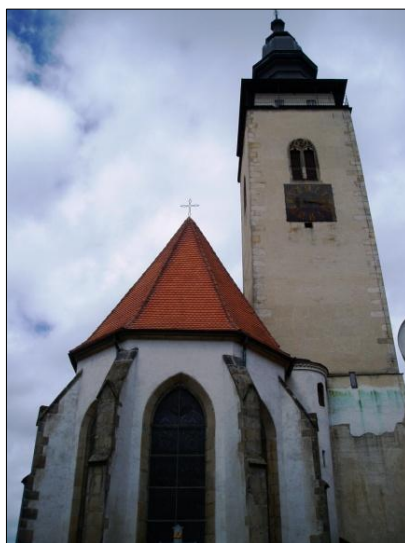
<http://www.mesto-telc.cz/namesti.php> (z 31. 5. 2016)

Obr. č. 3.12: Dům č. 71 na náměstí; zdroj: archiv autorky

SAKRÁLNÍ STAVBY

V centru města se nachází tři kostely. Gotický **kostel svatého Jakuba**, stojící v těsné blízkosti zámku, by vybudován ve 14. století. Velmi brzy však spolu s domy na náměstí vyhořel. Na přestavbu si musel počkat do 15. století. Je spojen s vysokou, šedesáti metrovou věží, na kterou vede celkem 145 schodů a z jejíhož ochozu se nabízí nádherný výhled na historické centrum. V dávných dobách v ní sídlil hlásný. Součástí věže jsou dva dochované zvony – starší zvon Marie z roku 1550 a mladší Jakub z roku 1602. Do kostela vede Křížová chodba, ve které se nachází pamětní desky připomínající oběti první i druhé světové války. Hlavní vchod však nalezneme na Kypťově náměstí. V kostele jsou k vidění například zachovalé a stále funkční barokní varhany z roku 1725.

Obr. č. 3.13: Kostel svatého Jakuba s věží; zdroj: archiv autorky

Barokní jezuitský **kostel Jména Ježíš** nechala vybudovat hraběnka Františka Slavatová v roce 1667. V horní části náměstí je umístěn tak netypicky, že se do něj vstupuje boční stranou, jejíž fasáda je v renesančním slohu. Interiér kostela je opět barokní. Uvnitř nalezneme šest bočních oltářů. U oltáře svatého Josefa je pochována zakladatelka kostela Jména Ježíš, hraběnka Slavatová i s manželem. Podzemí kostela tvoří rozlehlá krypta, která byla v minulosti využívána jako hrobka.

Obr. č. 3.14: Kostel Jména Ježíš; zdroj: archiv autorky

Kostel svatého Ducha na sebe poutá pozornost především kvůli 49m vysoké věži, postavené v pozdně románském slohu v první polovině 13. století, na kterou vede 97 dřevěných schodů. Věž svatého Ducha je považována za nejstarší telčskou památku. Kostel v minulosti čelil mnoha požárům. Roku 1784 zanikl a prostor byl využíván jako skladiště. Na sklonku 19. století byl využíván jako městské divadlo a od roku 1922 je kostel v rukou Českobratrské církve evangelické.

zdroj: <http://www.mesto-telc.cz/sakralni-stavby.php> (z 29. 5. 2016);

http://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/turisticke_atraktivy/kostely_a_veze (z 29. 5. 2016);

HRDLIČKA, J. a spol.: *Telč – 900 let*, 1999

Obr. č. 3.15: Detailní záběr věže svatého Ducha; zdroj: archiv autorky

Obr. č. 3.16: Pohled na věž svatého Ducha z hráze Ulického rybníka

Obr. č. 3.17: Kostel svatého Ducha; zdroj: archiv autorky

Obecné informace

ROČNÍK: 3.

POČET DĚTÍ: 15 – 20

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY: skupinová a kooperativní výuka, hromadná (frontální) výuka

VÝUKOVÉ METODY: práce s textem, rozhovor, diskuze, vysvětlování, vyprávění, práce s obrázkem, pozorování, didaktická hra, vycházka

INTEGROVANÉ PŘEDMĚTY: český jazyk, matematika, prvouka, výtvarná výchova, informatika

DÉLKA: 5 hodin (jeden vyučovací den)

REALIZACE: není obdobím omezena, nejlépe však podzim/jaro

VÝUKOVÉ CÍLE:

❖ **Kognitivní:**

žák:

- poznává bezprostřední okolí školy a svého bydliště
- seznamuje se s historií města
- osvojuje si základní informace týkající se významných památek města

❖ **Afektivní:**

žák:

- spolupracuje ve skupině, respektuje členy svého týmu i jejich názory
- dokáže prosadit vlastní myšlenku
- je tolerantní vůči ostatním týmům

❖ **Psychomotorické:**

žák:

- dodržuje pravidla chování při práci v terénu
- respektuje zásady didaktické hry

ORGANIZACE:

Tematická výuka probíhá nejprve ve třídě, později na telčském náměstí. Žáci jsou rozřazeni do stejně velkých skupin (celkem 3 - 4 skupiny), tentokrát podle své vlastní preference. Skupinu si sami pojmenují a následně spolupracují na jednotlivých úkolech a volí různé strategie při jejich řešení. Zadané úkoly integrují dílčí vyučovací předměty, čímž přispívají k pocitu úspěšnosti z jejich splnění u velkého počtu jedinců.

Učitel vystupuje jako zadavatel, poradce při obtížích a dozorce. Dohlíží na správné plnění úkolů a podílí se především na organizaci výuky.

STRUČNÝ POPIS:

První část výuky probíhá ve třídě. Po úvodním motivačním rozhovoru obdrží skupiny knížečky s úkoly. Dívají se na Telč *z pohledu zvědavého školáka* a odpovídají na různé otázky podle svých dosavadních zkušeností. Poté proběhne krátká diskuze celé třídy a zpětná vazba. Dále na Telč nahlíží *z pohledu historika*, pracují s úkolovou knížečkou, plní jednotlivé úkoly a aktivně vyhledávají odpovědi na Internetu, v prospektech a v literatuře. Odhalují historická fakta, dozvídají se důležité informace týkající se historie města. *Z pohledu památkáře* se dozvídají o prvcích architektury a osvojují si názvy významným památek centra Telče. Všechny úhly pohledu obsahují úkoly určené pro zpracování v prostoru třídy i úkoly, pro které je potřeba třídu opustit a vydat se na Telčské náměstí.

Další částí je didaktická hra „*Staň se pánem města Telče*“. Žáci ve svých skupinách hrají deskovou hru, postupují po akčních a speciálních polích kolem náměstí a řeší úkoly spojené s historií domů a dalších památek telčského historického centra.

Následuje přesun na náměstí, kde děti samostatně dokončují úkoly, které nemohly provést ve třídě. Učitel vykonává v této chvíli dozor a je dětem neustále na blízku.

Po dokončení následuje přesun do třídy, kde proběhne závěrečné shrnutí, zhodnocení tematické výuky, sebehodnocení žáků a zpětná vazba.

PŘÍPRAVA

- vytisknout pracovní listy s úkoly a svázat je do pracovní knížečky pro každou skupinu
- zajistit potřebný počet kopií herního plánu (podle počtu skupin), barevné figurky, kostky a čokoládové či papírové mince

- připravit potřebnou literaturu, prospekty a materiály, z kterých budou žáci čerpat, umožnit přístup k Internetu

Úvod

Zahájení: proběhne motivační rozhovor a diskuze, navození atmosféry

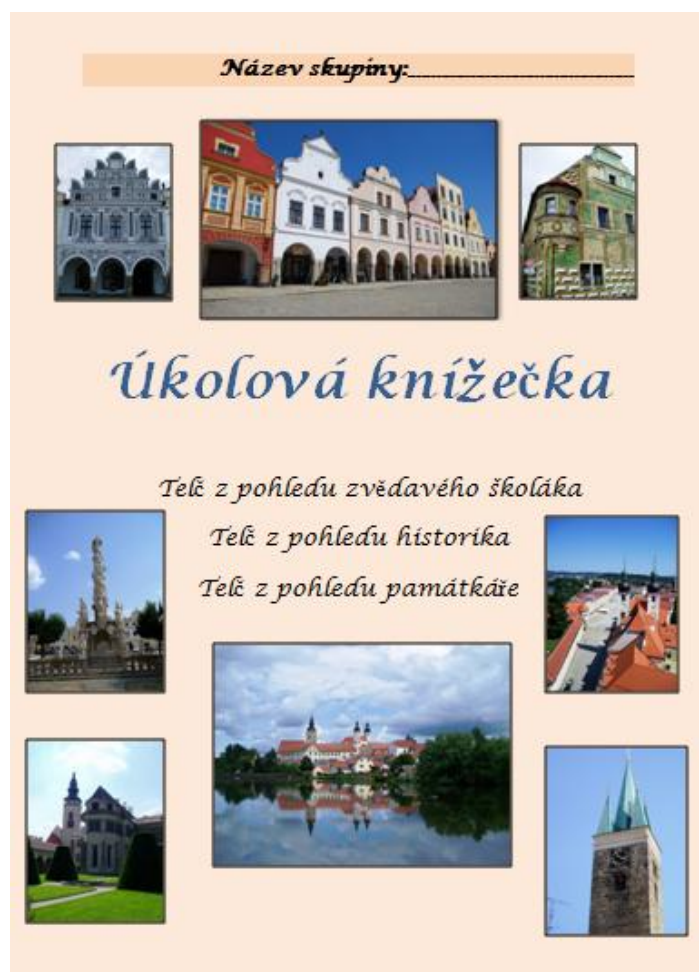
Text:

„Zavřete oči a vyslovte název **Telč** – co konkrétně si představíte? Např. školu, různé památky, náměstí, turisty, ... Proč sem jezdí? Líbí se vám město? Žijete tu rádi?“

„Pojďme se tedy o městu, kde většina z vás žije, a kde všichni chodíte do školy, něco dozvědět!“

Organizace:

V úvodu proběhne rozdělení do skupin a rozdání **úkolových knížeček** (viz příloha č. 2.1). Následně si skupiny knížečky prohlédnou a zvolí si svůj název. Je vhodné vést s žáky rozhovor o titulní straně. Které památky poznáváte? Jak se jmenují?

Obr. č. 3.18: Titulní strana úkolové knížečky; zdroj: autorka

Telč z pohledu zvědavého školáka

Text:

„Tohle je Šimon, Ondra a Amálka! Velmi bystrá trojka kamarádů a spolužáků, kteří chodí do třetí třídy. V Telči nikdy nebyli, bydlí v severních Čechách, ale už o ní něco málo slyšeli. To jim ale vůbec nestačí, mají spoustu zvědavých otázek:

- Kolik má Telč přibližně obyvatel?
- Kdo je starosta vašeho města?
- Kolik škol je ve městě?
- Kde všude se dá trávit volný čas?
- Máte v Telči prostor pro nějaké zimní sporty?
- Prý je Telč zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO – co to znamená?

Dokážete mu na otázky odpovědět? Dejte hlavy dohromady. Napište Šimonovi, Ondrovi a Amálce pohlednici, kde jim aspoň na některé otázky odpovíte.“

Obr. č. 3.19: Školáci; zdroj: autorka

Cíle:

žák:

- odpovídá na otázky podle svých dosavadních zkušeností
- porovnává své zkušenosti se zkušenostmi ostatních členů skupiny
- napíše pohlednici se všemi náležitostmi
- diskutuje a spolupracuje ve skupině

Integrované předměty: prvouka, český jazyk

Organizace:

Každá skupina se řídí pokyny z *úkolové knížečky*, do které odpovídají na otázky. Obdrží pohlednici Telče a na základě zodpovězených otázek ji vyplňují. Po skončení následuje společná kontrola odpovědí a prezentace pohlednicí.

Pomůcky: úkolová knížečka, pohlednice s obrázkem Telče do každé skupiny, psací potřeby

ŘEŠENÍ:

- ***Kolik má Telč přibližně obyvatel?***

K 1. 1. 2015 to bylo 5 482 obyvatel, takže přibližně má Telč 5500 obyvatel.

- ***Kdo je starosta vašeho města?***

Starostou města Telče je Roman Fabeš.

- ***Kolik škol je ve městě?***

V Telči jsou dvě základní školy, přičemž jedna je spojená se ZŠ praktickou. Dále se zde nachází Gymnázium Otokara Březiny, Střední odborná škola se zaměřením na ekonomiku a podnikání a nově, od roku 2016, otevřela obor Management sportu a trenérství.

- ***Kde všude se dá trávit volný čas?***

Základní umělecká škola nabízí spoustu organizovaných kroužků v oblasti výtvarné a hudební výchovy, další zájmové kroužky nabízí Dům dětí a mládeže, případně zájmová činnost pod vedením ZŠ. Velké využití poskytuje i nová sportovní hala.

- ***Máte v Telči prostor pro nějaké zimní sporty?***

Od roku 2016 je zde nový krytý zimní stadion, který je hojně využíván k bruslení a hokeji.

- ***Prý je Telč zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO – co to znamená?***

UNESCO je světová organizace, která se mimo jiné zabývá různými přírodními a kulturními památkami, které jsou něčím jedinečné. Zápis na seznam světového dědictví zajišťuje dané památce ochranu. Telč na něj byla zapsána roku 1992. Česká republika má celkem dvanáct památek zapsaných na seznamu světového dědictví UNESCO (zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>)

Telč z pohledu historika

Text:

„Kdo to je historik? → Člověk, který se zabývá historií, dějinami. Zajímá ho tedy, jak a kdy vznikla Telč, postavy z historie a podobně.

Pojďme se teď podívat na Telč z pohledu historika! Úkoly najdete ve vaší knížečce.“

Cíle:

žák:

- čte text o historii Telče a rozumí mu
- na základě textu doplňuje křížovku
- zamýšlí se nad vzniklou tajenkou
- aktivně vyhledává informace na Internetu, v prospektech a v literatuře a zodpovídá otázky
- dozvídá se základní informace o historii města
- procvičuje malou násobilku a sčítání a odčítání do 100
- operuje s letopočty (numerace nad 1000)
- na základě představy kreslí erb Pánů z Hradce, porovnává jej se skutečným (Internet)
- v terénu zjišťuje umístění Telčské vlajky, kreslí ji
- zjišťuje výši vstupného na zámek, počítá cenu pro celou skupinu
- spolupracuje s členy své skupiny
- toleruje potřeby ostatních týmů

Integrované předměty: prvouka, český jazyk, čtení, matematika, informatika, výtvarná výchova

Organizace:

Žáci pracují ve svých skupinách, řídí se úkolovou knížečkou. Je-li omezený přístup na Internet (např. omezený počet počítačů ve třídě), je třeba stanovit taková pravidla, aby se každá skupinka u počítače vystříдалa. Stejně tolerantně je třeba nakládat s publikacemi a prospekty, které jsou pro všechny týmy společné.

V druhém úkolu hledá každá skupina odpovědi na jiné otázky. Při kontrole pak ostatním představují své otázky a odpovědi, které zjistili.

Úkoly, které lze řešit pouze v terénu (na náměstí), žáci prozatím přeskakují a později se k nim vrátí. Jsou-li skupiny hotové, následuje společná kontrola.

Pomůcky: úkolová knížečka, psací potřeby, počítač s přístupem k Internetu, dostupné prospekty týkající se města Telče (zdroj Informační centrum), publikace, např. *NEKUDA, V. a spol.: Vlastivěda moravská – Dačicko, Slavonicko, Telčsko, 2005; HRDLIČKA, J. a spol.: Telč – 900 let, 1999; GORYCZKOVÁ, N. a spol.: Průvodce architekturou Telče, 2015*

ŘEŠENÍ:

ÚKOL Č. 1 – KŘÍŽOVKA PLNÁ HISTORIE

Žáci mají za úkol přečíst si text týkající se historie města a na základě porozumění doplnit křížovku a zamyslet se nad vzniklou tajenkou.

Ještě ve 12. století byly v místě, kde dnes stojí město, jen lesy a divoká zvěř. Už v té době se zde ale spojovaly obchodní stezky. Během 13. století se tu usidlovalo stále více lidí, až vznikla část současné Telče – Staré město. Roku 1333 město dokonce navštívil mladý markrabě Karel, kterého dnes známe jako Otce vlasti, Karla IV. Hlavními majiteli města byli páni z Hradce, pocházející z rodu Vítkovců, což byl jeden z nejbohatších rodů v zemi. Nejvýznamnějším pánem Telče byl bezpochyby Zachariáš z Hradce, který nechal na náměstí postavit malebné domy a původní gotickou pevnost přestavěl na krásný zámek. To vše v duchu renesance.

Domy na náměstí měly však jednu velkou nevýhodu. Byly ze dřeva, což byl tehdejší lehce dostupný materiál, který ale bohužel snadno hoří. A tak se stalo, že Telč musela čelit velmi častým požárům. Největší z nich vypukl v roce 1530 a jeho plameny sežehly celou polovinu náměstí i s radnicí. Obyvatelé města však nelenili a domy opravili do původní podoby, a tak se z jejich krásy můžeme těšit dodnes.

- 1) Jaký materiál byl použit na stavbu původních domů na náměstí?**
- 2) Jaká zkáza ničila často v minulosti město? Například i v roce 1530?**
- 3) Ještě před výstavbou města bylo místo významným spojovníkem cest. Jaké stezky tudy vedly?**
- 4) V jakém duchu nechal Zachariáš z Hradce přestavět domy na náměstí i zámek?**
- 5) Jde o jeden z nejbohatších rodů, do kterého patřili i páni z Hradce.**

	D	Ř	E	V	O					
			P	O	Ž	Á	R			
O	B	CH	O	D	N	Í				
		R	E	N	E	S	A	N	C	E
			V	Í	T	K	O	V	C	I

Městu Telč se v minulosti říkalo _____ pevnost (jaká, najdeš v tajence). Zamyslete se, proč se jí tak říkalo.

Vodní pevnost se městu říkalo proto, že je kolem dokola obeháno rybníky (Štěpnický, Ulický a Staroměstský). Rybníky tak dobře chránily Telč před případnými nepřáteli.

Obr. č. 3.20: Telč jako vodní pevnost; zdroj: <http://templari.cz/telc> (z 30. 5. 2016)

ÚKOL Č. 2 – HISTORIK PŘI PRÁCI

Pomocí knížek, prospektů o Telči a Internetu žáci pomáhají historikovi zodpovědět tyto otázky:

1. skupina

- *Jaká je nejstarší stavební památka v Telči?*
románská věž svatého Ducha (pochází z 13. století)
- *S jakým jménem je Telč neodmyslitelně spjatá? Je po něm pojmenováno i Telčské náměstí.*
se Zachariášem z Hradce (Telčské náměstí nese název náměstí Zachariáše z Hradce)

- ***Součástí zámku je i kaple. Jaké nese jméno?***

kaple Všech svatých

2. skupina

- ***Telčský zámek byl původně gotický. Kdo jej nechal v 2. polovině 14. století vybudovat?***

páni z Hradce

- ***Po kom je pojmenováno Telčské náměstí? Je to nejvýznamnější osobnost Telčské historie.***

po Zachariáši z Hradce

- ***Telč měla v minulosti hrdelní právo. Co to znamenalo?***

Hrdelní právo byla pravomoc ukládat trest smrti. Šlo o pravomoc panovníků a vladařů. Město, které hrdelní právo nemělo, nesmělo trest smrti vykonávat.

3. skupina

- ***Telčský zámek byl původně gotický. Do kterého slohu byl přestavěn?***

do renesančního slohu

- ***Jak se jmenovala první manželka Zachariáše z Hradce?***

Kateřina z Valdštejna

- ***Město Telč mělo v minulosti významné várečné právo. Co znamenalo a proč bylo důležité?***

Toto právo umožňovalo městu vařit pivo. V mázhauzech (přízemí) měšťanských domů se pro jejich chlad pivo vařilo i čepovalo. Šlo o velmi výdělečné řemeslo středověku.

ÚKOL Č. 3 – HISTORIKOVY POČTY

- 1) ***Zachariáš z Hradce se narodil roku 1526. Vládu nad telčským panstvím převzal v roce 1550. Kolik let mu bylo, když se vlády ujímal?***

$$1550 - 1526 = 24$$

Zachariáši z Hradce bylo 24 let, když se ujímal vlády nad telčským panstvím.

- 2) ***Páni z Hradce panují v Telči od roku 1339 do roku 1604. Po nich vládnou Slavatové od roku 1604 do roku 1681. Kolik let který rok vládl? Kdo z nich vládl déle?***

$$1604 - 1339 = 265$$

$$1681 - 1604 = 77$$

Páni z Hradce v Telči panovali 265 let a Slavatové 77 let. Páni z Hradce tedy vládli déle.

- 3) *Věž svatého Ducha je vysoká (6.3 + 31) metrů a k vyhlídce vede celkem (9.6 + 17 + 26) schodů. Věž svatého Jakuba je vysoká (56:7 + 8.4 + 38 – 18) metrů a k vyhlídce vede celkem (9.7 + 39 + 43) schodů. Která Telčská věž je vyšší a na kterou vede více schodů?*

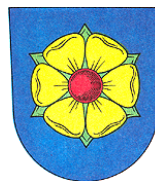
Věž svatého Ducha je vysoká 49 metrů, vede na ni 97 schodů.

Věž svatého Jakuba je vysoká 60 metrů a vede na ni 145 schodů.

Vyšší je věž svatého Jakuba a vede na ní také více schodů.

ÚKOL Č. 4 – HISTORIK SI KRESLÍ

- *Páni z Hradce měli v erbu žlutou pětilistou růži na modrém podkladu. Namalujte, jak si jejich erb představujete. Poté jej vyhledejte na Internetu a porovnejte, jak se jejich erb liší od vaší představy.*

Obr. č. 3.21: Erb pánů z Hradce; zdroj (z 26. 5. 2016):

http://www.hrady.cz/index.php?p=main_okoli&detailObec=3796&setPageTab=2

ÚKOL Č. 5 – HISTORIKU, OBJASNI...

- *Kde visí vlajka města Telče? Jak vypadá?*

Vlajka Telče visí stále na telčské radnici na náměstí.

Obr. č. 3.22 a č. 3.23: Vlajka města Telče na radnici; zdroj: archiv autorky

- *Vstup do historického areálu zámku je zpoplatněn. Tajně jako detektivové zjistěte výši vstupného pro vaši celou skupinu. Spočítejte výši vstupného pro jednotlivé trasy.*

Cena na nádvoří zámku a do zámecké zahrady je jednotná, 10 Kč na osobu (pětičlenná skupina tedy zaplatí 50 Kč). Za prohlídku obytných místností zaplatí dítě od 6 do 15 let 70 Kč (pětičlenná skupina tedy 350 Kč). Hlavní okruh prohlídky vede přes renesanční sály a dítě od 6 do 15 let za něj zaplatí 180 Kč (pětičlenná skupina tedy zaplatí 900 Kč).

Telč z pohledu památkáře

Text:

„Vás teď čekají další úkoly z úkolové knížečky, tentokrát budete na Telč nahlížet z pohledu památkáře.

Kdo je to památkář? Co asi dělá? → Památkář je pracovník, který zajišťuje ochranu památkám, také obnovu a rekonstrukci. Pracuje v přímé blízkosti památek (např. zámek, historické náměstí, hrad, kostely,...).“

Cíle:

žák:

- čte text o renesančním, gotickém a barokním slohu a rozumí mu
- seznamuje se s některými prvky architektury
- ke každému slohu na základě informací, které zjistil, přiřazuje obrázky
- poznává architektonické památky Telče
- spolupracuje ve skupině se svými spolužáky
- osvojuje si základní informace o sakrálních stavbách v Telči
- procvičuje pravopis po měkkých, tvrdých a obojetných souhláskách
- aktivně vyhledává informace na Internetu
- pracuje s literaturou a prospekty o Telči
- v terénu aktivně vyhledává architektonické prvky
- odhaduje a následně měří vzdálenost pomocí pásma

Integrované předměty: prvouka, český jazyk, čtení, informatika, matematika

Organizace:

Skupiny se opět zabírají svými knížečkami a spolupracují. Učitel vystupuje jako poradce, konzultant. První dva úkoly se vztahují k prostředí třídy, k dalším je třeba se vrátit až v terénu. Opět platí pravidlo, že žáci musí být tolerantní vůči ostatním skupinám ohledně omezeného přístupu k Internetu.

Pomůcky: úkolové knížečky, psací potřeby, počítač s přístupem k Internetu, pásmo do každé skupiny

ŘEŠENÍ:

ÚKOL Č. 1 – PAMÁTKÁŘ A ZÁLUDNÁ ARCHITEKTURA

Úkolem žáků je přečíst si popisy slohů a ke každému přiřadit čtyři obrázky.

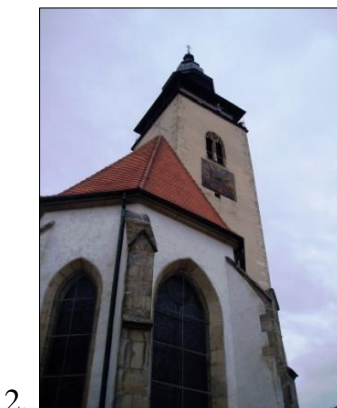
Gotika

Období, které ve stavitelství nazýváme „gotika“ nebo také „gotický sloh“ začíná v polovině 12. století a končí na počátku 16. století. Jeho následovníkem je sloh renesanční. Mezi typické znaky gotické architektury patří například *lomené oblouky* (u oken a dveří) a *rozety* (kruhová, barevně zdobená okna). Typickou stavbou je *katedrála*. Mezi nejznámější české památky postavené v tomto slohu patří *katedrála sv. Víta v Praze*. V Telči jsou v gotickém slohu postavené některé dveře u domů na náměstí (poznáme podle lomeného oblouku) a také *kostel svatého Jakuba s věží* je gotický.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Gotika> (z 24. 5. 2016)

Obrázky: 1. dům na náměstí (vstupní portál), lomený oblouk; 2. kostel sv. Jakuba v Telči; 3. katedrála sv. Víta v Praze; 4. rozeta (kruhové okno)

Zdroj: archiv autorky

Renesance

Renesanční sloh, tzv. *renesance* trval zhruba od 14. do 16. století. Zaměřuje se na městské stavby a domy, stavěly se například *zámky a radnice*. Fasádu často zdobí *sgrafito* (nástěnná malba) či *psaničkové sgrafito* (nástěnná malba ve tvaru dopisu - psaníčka). Okna a dveře mají jednoduchý *obdélníkový tvar*. Pro renesanci je typický *arkýř* (ve středověku měl obrannou funkci, protože umožňoval výhled do všech stran). Významnou renesanční památkou je *Telčská radnice* či dům č. 15 na náměstí v Telči (kvůli svému arkýři). V renesančním slohu je také postaven *zámek v Telči*.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Renesance> (z 24. 5. 2016)

Obrázky: 1. *Telčská radnice*; 2. *psaničkové sgrafito*; 3. *dům č. 15 na náměstí v Telči (s arkýřem a sgrafitem)*; 4. *jednoduché obdélníkové okno (detail zámeckého okna)*

Zdroj: archiv autorky

Baroko

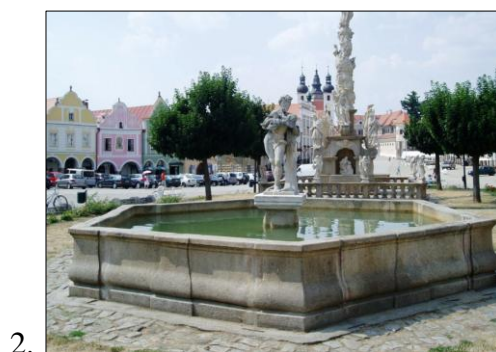
Baroko, nebo také *barokní sloh* převažoval v 17. a 18. století. Typickými znaky baroka je *pohyb* – sochy bývají znázorněny v pohybu. Barokní stavby jsou majestátní a *bohatě zdobené zlatem*. Velmi často mívají stavby *kopuli*. Barokních památek se v Čechách dochovalo

nejvíce, patří sem *kašny*, *sloupy* a zámky. V Telči jsou na náměstí dvě barokní kašny – *kašna se sochou sv. Markéty* a *kašna se Silénem*. Barokní je i *vnitřní výzdoba kostela Jména Ježíš* a *mariánský sloup* na náměstí Zachariáše z Hradce.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Baroko> (z 24. 5. 2016)

Obrázky: 1. *kašna sv. Markéty v Telči*; 2. *kašna se Silénem v Telči*; 3. *Telčský morový sloup*; 4. *vnitřní výzdoba kostela Jména Ježíš*

Zdroj: archiv autorky

ÚKOL Č. 2 – PAMÁTKÁŘŮV POHLED NA TELČSKÉ KOSTELY

Žáci mají za úkol doplnit i/y do textů a následně k nim přiřadit název kostela, na základě aktivního vyhledávání na Internetu, knihách či prospektech.

KOSTEL SVATÉHO DUCHA

Dominantou tohoto kostela je vysoká věž, postavená v románském slohu. Jde o nejstarší památku, která stála na svém místě ještě předtím, než bylo vůbec založeno město. Po několika

požárech kostel zanikl a proměnil se ve skladiště. Až koncem 19. století byly prostory využívány jako městské divadlo. Původní kostel byl přestavěn na kapli, která dnes slouží evangelické církvi.

zdroj: http://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/turisticke_atraktivy/kostely_a_veze (z 26. 5. 2016), <http://www.mesto-telc.cz/sakralni-stavby.php> (z 26. 5. 2016)

Obr. č. 3.24: Kostel svatého Ducha; zdroj: archiv autorky

KOSTEL JMÉNA JEŽÍŠ

Tento kostel byl vystavěn v barokním stylu na konci 17. století, tedy v době, kdy se vlády nad Telčí ujímal slavný rod Slavatů. Byl založen hraběnkou Františkou Slavatovou, jež je v tomto kostele také pohřbena. Pod kostelem byla vybudována rozlehlá krypta, která dříve sloužila jako hrobka.

zdroj: http://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/turisticke_atraktivy/kostely_a_veze (z 26. 5. 2016), <http://www.mesto-telc.cz/sakralni-stavby.php> (z 26. 5. 2016)

Obr. č. 3.25: Kostel Jména Ježíš; zdroj: archiv autorky

KOSTEL SVATÉHO JAKUBA

Tento kostel *byl* vybudován ve 14. století v době zakládání města. O pár let později *vyhořel* (a spolu s ním i téměř polovina náměstí) a trvalo dlouho, než došlo k jeho přestavbě. Té se dočkal až v 15. století, *byl* přestavěn do gotického slohu. Ke kostelu náleží *vysoká věž* a také *Křížová chodba*, ve které nalezneme pamětní desky věnované obětem světových válek. Hlavní vchod do kostela se nachází na Kypťově náměstí.

zdroj: http://www.telc.eu/turista_a_volny_cas/turisticke_atraktivita/kostely_a_veze (z 26. 5. 2016), <http://www.mesto-telc.cz/sakralni-stavby.php> (z 26. 5. 2016)

Obr. č. 3.26: Kostel svatého Jakuba; zdroj: archiv autorky

ÚKOL Č. 3 – PAMÁTKÁŘI, ZJISTI...

- ***Které domy ve městě mají psaníčkové sgrafito? Napiš číslo popisné aspoň pěti domů, na kterých jste psaníčkové sgrafito našli.***
Psaníčkové sgrafito najdeme na domech č. 12, 15, 24, 31, 54 a 55.
- ***Který dům na náměstí je nejvyšší?***
Nejvyšší je dům č. 47 (díky atice, ve které jsou dvě falešná okna)

ÚKOL Č. 4 – DVAKRÁT MĚŘ, JEDNOU ŘEŠ!

„Památkář také dává svolení ke stavbě památek. Stavitelé tentokrát dostali příkaz postavit kašnu se Silénem méně než 25 metrů od Mariánského sloupu. Dodrželi nařízení?

Napište váš odhad vzdálenosti kašny od sloupu a poté danou vzdálenost změřte (pozn. měřte od zítky sloupu). Použijte pásmo.“

Kašna se Silénem je od zítky Mariánského sloupu vzdálená přibližně 15 metrů. Stavitelé tedy dodrželi památkářovo nařízení.

Staň se pánem města Telče

Metoda: didaktická hra

Časové rozvržení: cca jedna vyučovací hodina

Místo:

Za hezkého počasí je optimální tuto činnost provést přímo v centru náměstí, v prostoru kolem Mariánského sloupu. Je zde nízký travnatý porost i zítka kolem sloupu, kterou lze využít k umístění herního plánu. Každá skupina si zde najde „své místečko“. Hru tak hrají přímo s výhledem na domy a památky, o kterých se dozvídají.

V případě špatných klimatických podmínek je možné hru provést v prostředí třídy.

Dobové vymezení hry: 16. – 17. století

Cíle:

žák:

- osvojuje si základní prvky architektury (např. atika, cimbuří, sgrafito, psaníčkové sgrafito,...)
- dozvídá se fakta z historie městských domů a památek, které se nachází v historickém centru Telče
- odhaluje některé pověsti spojené s domy
- zabývá se letopočty a aktivně s nimi počítá
- sděluje spoluhráčům vlastní zážitky a zkušenosti
- opakuje si vyjmenovaná slova
- zamýšlí se nad středověkými řemesly
- zvládne stanovit aktuální výši vstupného na věž
- určuje slova souznačná
- přemýšlí nad lidskými vlastnostmi

Integrované předměty: prvouka, český jazyk, čtení, matematika

Organizace:

Každá skupina obdrží plán deskové hry (viz příloha č. 2.2; herní plán je také přiložen v zadní kapse diplomové práce) a papír s pravidly (viz příloha č. 2.3), ve kterém bude podrobně popsáno, co dělat, když vstoupí na některé z **akčních** či **speciálních** políček. Týmy si určí předčítače, který ostatním čte, co je čeká, když vstoupí na dané políčko. V této funkci se žáci střídají dle libosti. Pokud některá skupina dohraje, může začít hrát znovu, až do té

doby, než i poslední skupina dohraje první hru. Poté učitelka ukončí činnost a následuje zhodnocení. Závěrečné otázky zaměříme nejen na to, kdo vyhrál a stal se pánem města Telče, ale i kdo na které políčko stoupl, jaký následoval „trest“ a zdali si pamatují, proč.

Správnost úkolů hodnotí spoluhráči. V případě, že si neví rady, list se správnými odpověďmi (viz příloha č. 2.4) je k dispozici u učitele na stole.

Pomůcky: herní plán a pravidla do každé skupiny, figurky, hrací kostky, čokoládové/papírové zlatáky

Pravidla hry:

Každý hráč obdrží dva zlatáky a barevnou figurku. Hráči umístí své figurky na políčko **START**. Začíná ten hráč, který je v dané skupině nejmladší. Další hráči se střídají po směru hodinových ručiček. Každý hráč provede hod pouze jednou v každém kole (po šestce se nehází dvakrát). Na každém políčku může být umístěn libovolný počet figurek. Postupuje se po vyznačené cestičce kolem dokola náměstí. Hráči přitom mohou stoupat na **modrá**, tzv. **akční** políčka či **červená**, **speciální** políčka. Akčních políček je celkem deset a hráče posouvají dopředu i zpátky, případně jej nějakým způsobem pozdrží. Speciální políčka, kterých je v plánu dvacet, se vztahují k jednotlivým domům či památkám na náměstí. Význam těchto polí je popsán v pravidlech, která skupiny obdrží a jejichž sdělení má na starosti předčítač.

Po celou dobu hráči na akčních i speciálních polích sbírají zlatáky. Někde je obdrží, jindy jimi musí platit, nebo se mohou vykoupit ze své neznalosti. Za špatnou odpověď hráči neplatí nikdy. Podstatné je, že za vstup do zámku, tedy do cíle, se platí dva zlatáky. Žák tedy s touto podmínkou musí kalkulovat po celou hru. Pokud se stane, že hráč nemá u cíle dva zlatáky, vrací se zpět na speciální pole Kostela Jména Ježíš a snaží se je získat.

Vítězí ten hráč, který se jako první dostane do cíle, na telčský zámek, a stane se tak pánem města Telče. V případě, že na konci hráč hodí větší počet, než je počet políček před ním, zůstane stát těsně před cílem na akčním poli č. 10.

Akční (modrá) políčka:

- **č. 1** – Nezačal jsi úplně nejlépe, a proto se vrať zpět na START a začni příští kolo znovu.
- **č. 2** – Voda na dohled! Postup o pět políček dopředu.

- **č. 3** – Asi jsi cestou něco ztratil. Vrat' se pro jistotu o dvojnásobek počtu, který jsi teď hodil a odevzdej 1 zlaťák.
- **č. 4** – Cesta je namáhavá a jsi unaven, zdržíš se na jedno kolo.
- **č. 5** – Chvátej, vždyť cíl je ještě daleko! Postup tedy o dvojnásobek počtu, který jsi právě hodil. Navíc obdržíš 1 zlaťák.
- **č. 6** – Blížíš se k věži svatého Ducha a vylézt na ní ti zabere dost času. Proto postup o tři políčka dopředu.
- **č. 7** – V panské kuchyni ses pořádně najedl, a proto postupuješ pomalu. Čekej, než ti padne číslo větší než 4, jen na to můžeš postoupit vpřed.
- **č. 8** – Navštívil jsi kostel Jména Ježíš? Lepší dvakrát, nežli vůbec. Vrat' se tedy na nejbližší speciální políčko. Úkol na něm ale neplníš.
- **č. 9** – To je smůla! Hladový vyhrát nemůžeš, a proto se vrat' zpět do panské kuchyně a dej si něco ze Zachariášových specialit (jdi zpět do domu č. 32).
- **č. 10** – Od cíle jsi už jen jeden krůček! Zaplat' dva zlaťáky a čekej zde, dokud ti nepadne jednička!

Speciální (červená) políčka:

- **Dům č. 71 (1. speciální políčko)**

Obrovská budova dnešní Základní umělecké školy bývala dříve okresním soudem. Atika (architektonický prvek, který prodlužuje budovu) dům zvyšuje a je zakončena zubatým cimbuřím.

Pohlédni na náměstí. Který další dům má zubaté cimbuří a je tedy typicky renesanční? Za správnou odpověď tě čeká zlaťák.

Správná odpověď: Zubaté cimbuří má také radnice (dům č. 10) a domy č. 9, 12, 54 a 55.

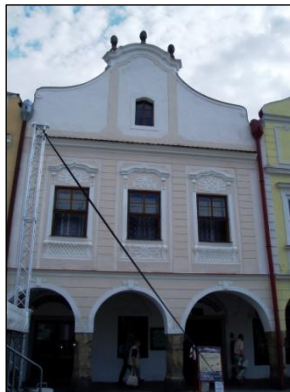
Obr. č. 3.27: Dům č. 71; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 65 (2. speciální políčko)**

Tento dům, kde nyní sídlí obrazová galerie pana Wimmera, v minulosti obývali samé důležité a vlivné osobnosti Telče. Purkmistr, konšel i rychtář. Lidé, kteří tvořili městskou radu a o městu tak rozhodovali. Zejména významný byl majitel domu Josef Oliva, konšel, který koupil i dům vedlejší.

Rychtář byl ve středověku považován za vysoko postavenou osobu, která zastupovala zájmy občanů. Většinou jej volil samotný panovník. Kdo v současnosti stojí v čele města? Znáš jméno toho současného? Za správnou odpověď tě čeká zlatáček. Nechceš-li odpovídat, můžeš se vykoupit ze své neznalosti zaplacením jednoho zlatáčku.

Správná odpověď: V současnosti stojí v čele města starosta, Roman Fabeš (údaj ke 2. 6. 2016)

Obr. č. 3.28: Dům č. 65; zdroj: archiv autorky

➤ **Kašna sv. Markéty (3. speciální políčko)**

Tato barokní kašna, původně dřevěná, byla postavena někdy kolem roku 1560. Je na ní socha svaté Markéty, která je patronkou města Telče. Původní socha se obyvatelům města nelíbila, a tak byla roku 1717 nahrazena za tu, kterou na kašně vidíme dnes. Povídá se, že tak jako ona, má vypadat typická telčská dívka.

Spočítej, jak dlouho se občané Telče dívali na sochu, která jejich oku příliš nelahodila. Za správnou odpověď získáš zlatáček.

Správná odpověď: Původní socha v kašně stála 157 let.

Obr. č. 3.29: Kašna se svatou Markétou, zdroj: archiv autorky

➤ **Ruční pumpa (4. speciální políčko)**

Pumpa, u které se teď nacházíš, byla původně dřevěná. Současnou podobu má až z 19. století. Byla zdrojem vody pro celé náměstí. A nejen to, lidé se u ní zastavovali, aby si popovídali a stávala se tak i místem příjemného odpočinku.

Zastav se tedy i ty a popovídej si s přáteli. Sděl ostatním nějaký svůj nedávný zážitek. Podle toho, jak se jim příběh bude líbit, se spoluhráči domluví, zda si zasloužíš zlatáček. (V případě, že bude stejný počet spoluhráčů pro i proti, zlatáček přesto získáš.)

Obr. č. 3.30: Ruční pumpa, zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 62 (5. speciální políčko)**

Tento dům dlouho obýval kovář, poté i hrnčír. Již sto let je zde ale banka, momentálně Česká spořitelna.

Kovář a hrnčír jsou známá středověká řemesla. Jaká jiná ještě znáš? Jmenuj aspoň další dvě, za správnou odpověď tě zlatáček nemine!

Správná odpověď: řezník, cukrář, perníkář, kat, přadlena, soukeník, krejčí, švec, kloboučník, zámečník, zlatník, hodinář, bednář, hostinský, hrobník, kuchař, mydlář, pekař, písař, sládek, šenkýř a další

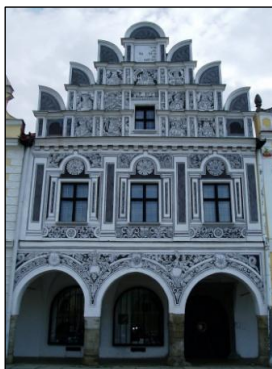
Obr. č. 3.31: Dům č. 62, zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 61 (6. speciální políčko)**

Nacházíš se v jednom z nejkrásnějších domů na náměstí. Hned, co ho pekař Michal koupil, nechal jej přestavět a vyzdobit, neboť chtěl být ve městě rychtářem, a tak chtěl mít nejhezčí dům. Přestavba byla dokončena roku 1555, což si můžeme přečíst i na štítu domu. Celou fasádu zdobí nástěnné malby s biblickou tematikou.

Jak se takové nástěnné malbě říká? Slovo začíná na písmeno „S“. Uhodneš-li, získáš zlat'ák. Ze své neznalosti se zlat'ákem můžeš i vykoupit.

Správná odpověď: sgrafito

Obr. č. 3.32: Dům č. 61; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 59 (7. speciální políčko)**

Dům č. 59 má barokní zvlněnou fasádu. Když totiž přišlo do módy baroko, majitelům se to velmi zalíbilo a mnoho domů tak dostalo vnější barokní vzhled. Uvnitř ale zůstaly nadále renesanční. V tomto domě dnes najdeme hračkářství. To tu ale nebývalo vždy. Dříve zde byl Hotel U zlatého kříže, což dokládá i zlatý kříž umístěný na přední fasádě. V přízemí pak byl hostinec až do roku 1950.

Spočítej, kolik let už v domě hostinec není? Za správně zodpovězenou odpověď obdržíš zlatáček.

Správná odpověď: 2016 – 1950 = 66 let

Obr. č. 3.34: Dům č. 59; zdroj: archiv autorky

➤ **Mariánský sloup (8. speciální políčko)**

Na náměstí žila v 17. století jistá Zuzana Hodová. Když umírala, odkázala městu neuvěřitelných 1000 zlatých a díky nim se mohl postavit tak krásně zdobený barokní sloup se sochami andělů a svatých, na jehož vrcholu stojí samotná Panna Marie. Podle ní se sloupu říká Mariánský. Ujal se ale i název Morový sloup, neboť lidé věřili v jeho ochranu před morovou epidemií.

Vydej se tedy na pohřeb Zuzany Hodové, díky níž máme v Telči tuto krásnou památku. Na pohřbu se zdržíš, proto stůj jedno kolo. Díky bohaté závěti ale obdržíš dva zlatáčky.

Obr. č. 3.33: Mariánský (morový) sloup; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 54 a č. 55 (9. speciální políčko)**

Dva typické renesanční domy s vysokou atikou zakončenou zubatým cimbuřím, které oba domy spojuje a zdobené psaníčkovým sgrafitem. Dům č. 54 dříve vlastnil lékař a zvěrolékař, sousední dům č. 55 zase cukrář a perníkář.

Všimněte si oválných otvorů po stranách atiky obou domů. K čemu asi tyto otvory sloužily?

a) *Sloužily k obraně – na střechách stávali bojovníci a otvorem stříleli.*

b) *Sloužily k odstraňování nahromaděného sněhu ze střech.*

c) *Nesloužily k ničemu. Jsou pouze zdobným architektonickým prvkem.*

Za správnou odpověď získáš zlaták, stejně tak jej můžeš zaplatit, pokud vůbec odpovídat nechceš.

Správná odpověď: Otvory v atice sloužily k odstraňování sněhu ze střech.

Obr. č. 3.35: Domy č. 54 a 55; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 47 (10. speciální políčko)**

Nacházíš se v nejvyšším domě na náměstí, což dělá atika (architektonický prvek, který zdobí a prodlužuje budovu), která je zde výjimečně vysoká. Kdysi tu býval pivovar a později dívčí škola.

Víš, jaké I/Y se píše ve slově P_VOVAR? Pro jistotu všem řekni vyjmenovaná slova po P.

Pokud je řekneš správně, odměna v podobě jednoho zlatáku tě nemine. Spoluhrači tě kontrolují.

Správná odpověď: PIVOVAR (není ve vyjmenovaných slovech); *vyjmenovaná slova po P:* pýcha, pytel, pysk, netopýr, slepýš, pyl, kopyto, klopýtat, třpytit se, zpytovat, pykat, pýr, pýřit se, čepýřit se

Obr. č. 3.36: Dům č. 47; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 46 (11. speciální políčko)**

Tento krásný žlutý dům s barokním štítem obýval zlatník Kerndl, který měl krásnou dceru Julinku. Ta jednoho dne onemocněla a nemohla se uzdravit. Přesto, že měla veškerou péči bohatých rodičů, dívka nakonec umřela. Pohřbít ji zarmoucení rodiče dali s mnoha šperky. Těch pokladů se však zachtělo hrobníkovi. „Dívce už stejně radost neudělají a mojí ženě se budou tuze líbit!“ Říkal si. A tak Julince sundal náhrdelník i náramek, jen prstýnek ne a ne sundat. „Ale co, tu mrtvou to už bolet nebude!“ Problesklo hrobníkovi hlavou a dívence usekl prst i s prstýnkem. Co se ale nedělo! Dívka se bolestí probírala, hrůzou hleděla, kdeže to leží, s děsem v očích vyskočila z rakve a utíkala domů. Nad hrobníkem pak probíhal soud. Zajímavostí je, že ačkoli dům vystřídal mnoho vlastníků, zlatnictví v něm je dodnes.

Jaké měl hrobník vlastnosti? Pojmenuj aspoň jednu, za což tě čeká zlaťák. Jak myslíš, že soud dopadl?

Správná odpověď: Hrobník byl hamižný, ziskuchtivý, chamtivý, chtivý,... Rodiče Julinky však měli takovou radost, že jejich dcera neumřela, že se přimluvili za hrobníkovu milost. Přece jenom jí jeho hamižnost zachránila život.

Obr. č. 3.37: Dům č. 46; zdroj: archiv autorky

➤ **Kašna se Silénem (12. speciální políčko)**

Druhá, horní kašna, byla stejně jako kašna svaté Markéty původně dřevěná. Kamennou podobu má až od roku 1830. Uprostřed stojí socha Siléna, který v náručí drží malého Dionýsa, boha vína.

Tys však do kašny spadl! Utíkej zpátky pro nové šaty do domu č. 58, který dříve obýval krejčí. Za šaty zaplatíš zlatáček.

Obr. č. 3.38: Kašna se Silénem; zdroj: archiv autorky

➤ **Věž svatého Ducha (13. speciální políčko)**

Tato věž patří k malému gotickému kostelíku, který je ukrytý v zahradě, patří evangelické církvi a vůbec nejde z náměstí vidět. V minulosti mockrát vyhořel a koncem 19. století v něm bylo městské divadélko. Co ale nelze přehlédnout, je právě ohromná, 49 metrů vysoká, románská věž svatého Ducha, která je nejstarší památkou v Telči, pochází totiž z 13. století.

Vstupné na věž pro dospělé osobu stojí 15 korun a pro dítě 10 korun. Spočítej, na kolik vyjde vstupné rodinu se čtyřmi dětmi? Dostaneš za to zlatáček!

Správná odpověď: 70 Kč

Obr. č. 3.39: Věž svatého Ducha; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 31 (14. speciální políčko)**

Nacházíš se v krásném renesančním Telčském domě. Dům měl v minulosti várečné právo, a tak jeho vlastník práva využíval k vaření a k prodeji piva. Pivo uchovával ve sklepě, což byla velmi důležitá část domu, kde se díky chladu uchovávaly potraviny a sudy s pivem a vínem. Všechny domy na náměstí jsou podsklepeny a široká síť podzemních chodeb je spojuje. V minulosti to obyvatelé využívali zejména na ochranu proti nepříteli.

Zaměř se na krásnou renesanční fasádu domu. Čím je tvořena? Tato ozdoba byla v renesanci velmi oblíbená, neboť nebyla tak nákladná. Za správnou odpověď si opět zasloužíš zlaták.

Správná odpověď: Je zdobena psaníčkovým sgrafitem.

Obr. č. 3.40: Dům č. 31; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 32 (15. speciální políčko)**

Částečně barokní a částečně renesanční dům č. 32 v minulosti sloužil jako panská kuchyně, kde se stravovali městští úředníci a pracovníci ze zámku. Na Zelený čtvrtek před Velikonocemi se zde vždy vařila sladká kaše, která byla rozdávána chudým a nemocným. Tento zvyk zavedla paní Perchta, známá jako Bílá paní. Podle pověsti se Bílá paní po své smrti zjevovala na zámku. Buď s úsměvem, což znamenalo radostné chvíle, nebo zamračená s černými rukavičkami, což naopak nevěstilo nic dobrého.

Pojmenuj aspoň tři vlastnosti paní Perchty neboli Bílé paní. Jaká byla? Za správné odpovědi obdržíš zlaták a nadále o paní Perchtě můžeš přemýšlet, neboť se v panské kuchyni pozdržíš na jedno kolo. Dej si něco k jídlu, cesta na zámek je ještě dlouhá!

Správná odpověď: dobrosrdečná, laskavá, hodná, milá, dobrácká, dobromyslná, přívětivá, přátelská, šlechetná, vlídná,...

Obr. č. 3.41: Dům č. 32; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 15 (16. speciální políčko)**

Nacházíš se v domě č. 15, který je velmi významný pro krásnou sgrafitovou fasádu, ale zejména pro svůj arkýř. Arkýř z budovy vyčnívá a ve středověku měl důležitou obrannou funkci, protože majiteli umožňoval pohled do všech stran. Jindy arkýř sloužil jako toaleta anebo byl postaven jen k výzdobě domu.

Rozhlédni se z arkýře na všechny strany! Není nablízku nějaký nepřítel? Nejbližšího spoluhráče umístí do šatlavy (dům č. 10).

Obr. č. 3.42: Dům č. 15; zdroj: archiv autorky

➤ **Dům č. 10 (17. speciální políčko)**

Právě jsi navštívil velmi důležitý dům na náměstí, a to městskou radnici. Radnice vznikla sloučením dvou gotických domů, několikrát podlehla požárům a o její přestavbu do renesančního slohu se zasloužil Zachariáš z Hradce. Na fasádě domu si

můžeš všimnout typického renesančního sgrafita – psaníček. V současnosti zde sídlí Městský úřad, ale o mnoho let dříve tu bývala šatlava, kde přebývali vězni a čekali na svůj rozsudek.

I ty si ve vězení chvíli pobudeš. Vysvobodí až hození šestky. V každém kole máš právo na tři hody za sebou.

Obr. č. 3.43: Dům č. 10; zdroj: archiv autorky

➤ **Kostel Jména Ježíš (18. speciální políčko)**

Tento kostel nechala vybudovat hraběnka Františka Slavatová v roce 1667. Ačkoli venkovní fasáda je renesanční, vnitřek kostela je velmi zdobný, postaven v barokním stylu. Podzemí kostela tvoří rozsáhlá krypta, která byla v minulosti využívána jako hrobka, v níž se pohřbívali zejména představitelé kostela. V kostele Jména Ježíš je pohřbena hraběnka Slavatová i její manžel.

Další zlaták získáš, řekneš-li aspoň dvě slova souznačná ke slovu „*vybudovat*“ a ke slovu „*rozsáhlá*“.

Správná odpověď: vybudovat (vystavět, postavit, založit, zbudovat,...), rozsáhlá (velká, rozlehlá, obrovská, široká, ohromná,...)

Obr. č. 3.44: Kostel Jména Ježíš; zdroj: archiv autorky

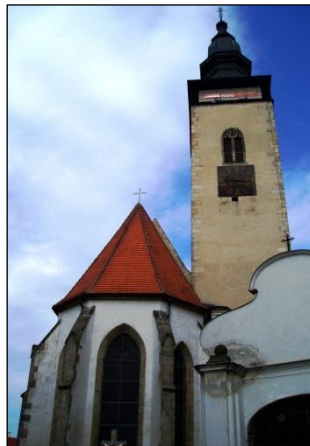
➤ **Kostel svatého Jakuba (19. speciální políčko)**

Tento kostel stojí v těsné blízkosti zámku a byl postaven ve 14. století. Velmi brzy po dostavbě však vyhořel a trvalo dlouho, než jej obnovili. Je spojen s šedesátimetrovou věží svatého Jakuba, ve které se dochovaly dva zvony. Zvon zvaný Marie pochází z roku 1550 a zvon Jakub z roku 1602.

Spočítej, o kolik let je zvon Jakub mladší než zvon Marie? Za správnou odpověď dostaneš zlatáček.

Jelikož cíl je na dohled a zlatáčků budeš jako pán potřebovat spoustu, můžeš získat ještě jeden, když vypočítáš, kolik korun by rodina se třemi dětmi zaplatila za vstup do této věže, když víš, že dospělí musí zaplatit 30 Kč a děti 10 Kč?

Správná odpověď: Zvon Jakub je mladší o 52 let. Pětičlenná rodina by zaplatila za vstupné na věž 90 Kč.

Obr. č. 3.45: Kostel svatého Jakuba s věží; zdroj: archiv autorky

➤ **Zámek (20. speciální políčko)**

Výborně! Došel/la jsi až do telčského zámku, do cíle, a stal/a ses pánem/paní města Telče! Původně stál v těchto místech gotický obranný hrad, který postavili páni z Hradce v druhé polovině 14. století. Roku 1550 však Telči začal vládnout Zachariáš z Hradce a hrad přestavěl na půvabný renesanční zámek.

Sídlo, které nyní vlastníš, je právem nazýváno perlou moravské renesanční architektury – gratuluji!

Obr. č. 3.46: Telčský zámek; zdroj: archiv autorky

Pokud hru nehrajeme na náměstí, po jejím dohrání a zhodnocení následuje přesun do centra, přesněji k Mariánskému sloupu, kde žáci dostanou rozchod a samostatně ve svých skupinách pracují na dokončení úkolů z knížečky. Učitel dohlíží z travnatého zázemí, které sloup poskytuje a je v roli případného poradce.

Podle potřeby je tato činnost ukončena a žáci se s učitelem vrátí do třídy.

Závěrečné shrnutí

Ve třídě proběhne společná prezentace a vyhodnocení úkolových knížeček, závěrečné zhodnocení tematické výuky, dojmy a diskuze.

Otázky (další dle situace):

- *Líbil se vám dnešní program?*
- *Co se vám líbilo nejvíce?*
- *Co nového jste se dozvěděli?*

Před odchodem domů žáci vyplní anonymní sebehodnotící list (*viz příloha 2.5*).

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření je *kvalitativního charakteru*. Kvalitativní výzkum se od kvantitativního liší tím, že se nezabývá množstvím dat, nýbrž data důkladně analyzuje. Je charakteristický svojí realizací v terénu, zkoumáním situace či jedinců (Skutil, 2011). „Kvalitativní výzkumníci používají zejména tyto tři typy dat: data z rozhovorů, data z pozorování a data z dokumentů. Pracují tedy se slovy a textem (Švaříček, Šed'ová, 2014, str. 15).“

Rámcovým uspořádáním tohoto výzkumu se stala *případová studie*, která je založena na důkladném zkoumání a porozumění případu. Jejím základem je sběr reálných dat týkajících se objektu výzkumu, tedy daného případu. Pro získání podstatných dat jsou využity různé informační zdroje i metody (Švaříček, Šed'ová, 2014).

Cílem výzkumného šetření je ověřit relevantnost navržených výukových programů, a to prostřednictvím analýzy jejich realizace.

Ve dnech 14. – 17. června 2016 proběhlo praktické ověřování obou výukových programů, a to na základní škole Hradecké v Telči. Realizaci provedla Mgr. Miroslava Vacková. Autorka při ní byla přítomna, šlo o otevřené zúčastněné pozorování. Třída 3. B byla zvolena záměrně, vzhledem k předchozímu vykonávání souvislé praxe v této třídě, díky němuž měla autorka možnost jednotlivé žáky blíže poznat.

V rámci kvalitativního výzkumu byly stanoveny tři hlavní výzkumné otázky:

- *Jsou výukové programy navrženy tak, aby bylo možné je organizačně zvládnout?*
- *Jsou úkoly přiměřené a atraktivní pro žáky?*
- *Mají pracovní listy nějaké nedostatky?*

Tyto otázky se staly jádrem osnovy polostrukturovaného rozhovoru, jenž autorka provedla s Mgr. Vackovou. Hlavní otázky byly dále doplňovány o dílčí a blíže konkretizovány. Rozhovor byl zaznamenáván do počítače a jeho přesný přepis je uveden v *příloze 2. 6*.

7.1 METODY VÝZKUMU

7.1.1 POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR

„Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu (Švaříček, Šed'ová, 2014, str. 159).“ Lze jej rozdělit na strukturovaný, polostrukturovaný a

nestrukturovaný. Ve výzkumném šetření bylo využito polostrukturovaného rozhovoru, který je charakteristický tím, že operuje s předem připraveným okruhem otázek, které se podle situace vhodně doplňují. Podle Skutila (2011, str. 91) je polostrukturovaný rozhovor „kompromisem mezi strukturovaným a nestrukturovaným interview a je pravděpodobně nejrozšířenější podobou interview. Tazatel se drží předem připravených otázek, avšak průběžně reaguje na podněty, které přicházejí ze strany respondenta.“

Účelem polostrukturovaného rozhovoru je zjištění podrobných a souhrnných informací o zkoumaném jevu (Švaříček, Šed'ová, 2014).

7.1.2 ZÚČASTĚNÉ POZOROVÁNÍ

Zúčastněné pozorování je takové pozorování, při kterém je pozorovatel přímým účastníkem situace, sleduje činnosti a zkoumá je. „Pozorovatel se do jisté míry účastní probíhajících aktivit, ale drží se zpátky, když klade otázky na věci, které každý ze studované skupiny ví. Je tak trochu přítelem, zvědavým cizincem a neznalým laikem (Švaříček, Šed'ová, 2014, str. 143).“ Ideálním objektem pozorování je školní třída, vzhledem k tomu, že při něm nedochází k narušení vyučovacích procesů a vzájemných interakcí. Cílem pozorování je přesné, podrobné a popisné zachycení určité situace.

V rámci výzkumného šetření bylo zvoleno *otevřené zúčastněné pozorování*, které se od skrytého liší tím, že daná skupina je se sledováním dopředu obeznámena a role pozorovatele není tudíž utajena (Švaříček, Šed'ová, 2014). Podle Skutila (2011) je nevýhodou tohoto typu pozorování fakt, že přítomnost výzkumníka může pozorovanou skupinu nějakým způsobem ovlivnit a dojít ke ztrátě její přirozenosti.

7.2 ANALÝZA DAT

Provedený rozhovor s Mgr. Vackovou a autorčino zúčastněné pozorování bylo dále analyzováno prostřednictvím techniky *otevřeného kódování*. Podle Švaříčka a Šed'ové (2014, str. 211) jde o „univerzální a velmi efektivní způsob analýzy dat.“

Tato technika se rozvinula především ve spojitosti se zakotvenou teorií, nicméně „díky své jednoduchosti a zároveň účinnosti je používána a použitelná ve velmi široké škále kvalitativních projektů (Švaříček, Šed'ová, 2014, str. 211).“ Při kódování dochází k podrobné analýze zjištěných údajů, k jejich novému poskládání a pojmenování.

Jednotlivé kódy byly autorkou seskupeny podle podobnosti do třech různých kategorií.

7.2.1 NAVRŽENÉ AKTIVITY

➤ *Přiměřenost věku žáků*

Při psaní pohlednic žáci odpovídali na otázky týkající se města Telče, přičemž čerpali pouze z vlastních poznatků a zkušeností. Většina otázek jim nečinila problémy, ale překvapilo mě, že netuší, kolik přibližně má město obyvatel. Zatímco chlapci tipovali téměř jednou tolik, děvčata zase téměř zanedbatelný počet. Potíže jim činila i otázka na UNESCO. *„Největší problém představovala poslední otázka, co to znamená UNESCO. Žáci sice nedokázali pojmenovat, oč jde, ale vesměs věděli, že jde o ochranu památek, což je podle mě stěžejní.“* Myslela jsem, že zodpovědět navržené otázky nebude složité, ukázalo se však, že tomu tak není. *„Otázky nebyly pro žáky jednoduché, ale bylo vidět, že se o odpovědi zajímají.“*

Celkově vzato nebyly úkoly telčského programu pro žáky složité, neboť si se všemi dokázali dříve či později poradit. Paní učitelka je stejného názoru: *„Pracovní listy byly přiměřené, což soudím především proto, že si s úkoly žáci vždy poradili. Některé úkoly jim šly rychleji, nad jinými se zdrželi delší dobu, ale nakonec zvládli všechny.“*

Úvodním úkolem na nádvoří hradu Roštejn byla šifrovaná abeceda. Žáci se k nápovědě vedoucí k prvnímu dílu mapy museli propočítat přes příklady na malou násobilku. Byli hotoví téměř bleskově, z čehož soudím, že úkol byl pro ně příliš elementární. *„Tento úkol byl pro žáky jednoduchý, neboť malou násobilku perfektně ovládají a rychle úkol splnili.“* Napříč tomu, že byl úkol shledán jako jednoduchý, žáci byli viditelně popoháněni velkou zvědavostí a vzrušením z nevšedního úkolu, který nepředstavovala malá násobilka, ale fakt, že výsledky vedou k mapě.

➤ *Atraktivita*

První část telčského programu uvedla žáky do tématu. Zajímavé bylo sledovat, jak žáci „bojovali“ s psaním pohlednic. Překvapilo mě, že děti nezvládly napsat adresu. Na první pohled bylo znát, že úkol napsat pohlednici více zaujal dívky, než chlapce, což potvrdila i Mgr. Vacková: *„...tento úkol byl zejména pro dívky, které svou pohlednici vyzdobily i malůvkou, velmi atraktivní.“* Zalíbení žáci našli i v úkolu *Historik si kreslí*, kde bylo jejich úkolem nakreslit erb. Ne každá skupina k této činnosti přistupovala zodpovědně. Chlapci erb pouze načrtli, dívky si s ním opravdu

vyhrály. „Bylo vidět, že po vyhledávacím a počítařském úkolu přivítali možnost výtvarné relaxace...“

Pro chlapce byly atraktivní takové aktivity, při kterých nemuseli příliš psát. „Z hlediska oblíbenosti samozřejmě u žáků zvítězily takové pracovní listy, které po nich vyžadovaly minimum textu.“ Takový byl například úkol *Záludná architektura*, který byl zaměřen na přiřazování obrázků.

Sympatické byly žákům i úkoly, které plnili na náměstí. „Na žácích bylo vidět, jak jsou rádi, když mohou opustit školní lavice a vydat se do města, užívali si pocit, že se mohou samostatně, bez blízkého dohledu pohybovat po náměstí.“ Žáci též byli nadšení z didaktické hry. Hraní si užívali a přitom se dozvěděli spoustu zajímavostí. Didaktickou hru Mgr. Vacková hodnotila slovy: „... je perfektně a atraktivně zpracovaná...“ a dále: „... u žáků měla úspěch. Byli zapálení celých asi 60 minut, co ji hráli a udrželi pozornost. Rozhodně nešlo jen o hraní, ale také se při ní něco zábavnou formou naučili.“

Jako atraktivní pro žáky hodnotím i „hru“ na nádvoří hradu Roštejna, kdy žáci sbírali indicie, hledali mapy. Takový program žáky zajímá a velmi je baví. Jsou chtiví, soutěživí, chtějí co nejrychleji přijít věci na kloub a najít poklad. Nejinak tomu bylo i zde, což dokládají i slova paní učitelky: „Nejvíce se mi líbila hra na nádvoří, kdy žáci plnili úkoly, získávali nápovědy a hledali mapu. To je velmi bavilo, zároveň se přitom učili či opakovali a ani si to neuvědomovali. Já jsem přitom také ocenila, že zadání úkolů žáci nacházeli a zadavatelem jsem tedy nebyla já, ale hraběnka.“

➤ **Učení je zábava**

Pozorovat, jak se žáci zhostili úkolu „*Zeptej se muflona*“ v Roštejnské oboře, bylo vážně zábavné. Přesto, že úkol pro žáky nebyl lehký, neboť se museli zorientovat ve velkém množství textu a vyhledat odpovědi, k úkolu přistupovali zodpovědně a někteří dokonce opravdu předstírali rozhovor s muflonem.

Zábavu pro žáky představovalo i stanoviště Prasete divokého, kde běhali štafetu a sbírali slovní druhy. Mgr. Vacková hru zhodnotila: „... u žáků měla ohromný úspěch“. Dívky i chlapci štafetu přijali s nadšením a přesto, že celý den strávili na nohou, bylo na nich znát, že se i tak rádi proběhli.

„*Toto stanoviště se zařadilo mezi žáky nejoblíbenější.*“ Těmito slovy shrnula paní učitelka stanoviště, kde žáci hráli „*Nejlepšího hádače*“. Hra, která spočívá v popisování živočichů, nebyla rozhodně jednoduchá, ale žáky velmi bavila. Zprvu

chtěli popisovat jen průbojnější žáci, jako například chlapec s hereckým nadáním, často nazývaný šaškem třídy. V průběhu hry se atmosféra stále uvolňovala, jistě k tomu přispěl i fakt, že pracovali všichni společně a zapojovala se i paní učitelka. Postupně tak ztratili ostych i stydlivější žáci. „*Důkazem, že se žákům tento úkol velmi líbil, bylo, že jej chtěli opakovat.*“

➤ **Strategie**

Plnění úkolů někdy od skupiny vyžadovalo taktizování. Nejinak tomu bylo i při úkolu *Křížovka plná historie*. Zatímco dívčí i smíšená skupina četly celý text a snažily se v něm nalézt odpovědi na otázky, chlapci zvolili jinou strategii. Postupovali jednodušeji, a to od zadaných otázek k textu. Správné doplnění výsledné křížovky nečinilo problém nikomu.

➤ **Nedostatky**

Hlavní nedostatek v telčském výukovém programu byl nalezen během didaktické hry. Žáci se špatně orientovali v herním plánu, neboť nebyla očíslovaná speciální políčka. To způsobilo, že během hry žáci četli na polích různá pravidla a byli zmatení. Pouze chlapecká skupinka si poradila, a to tak, že políčka odpočítávala. Hráli tak sice správně, ale zdržovalo je to. „... *pro lepší orientaci bych červená políčka na plánu očíslovala a taktéž to udělala i v pravidlech hry.*“ Připomínka Mgr. Vackové byla oprávněná a herní plán byl následně čísly upraven.

V pracovním listu „Hrad z pohledu historie“, který žáci řešili na nádvoří hradu Roštejn, byla zjištěna chyba: „... *k doplnění je celkem deset slov, ale v textu je jedenáct vynechávek.*“ Díky tomuto zjištění mohla být chyba z pracovního listu odstraněna.

➤ **Návrh na zlepšení**

Při realizaci se ukázalo, že výukový program Telč je příliš rozsáhlý a není možné jej stihnout provést v jeden vyučovací den. Mgr. Vacková reagovala slovy: „...*výukový program bych vždy dělila do dvou dnů, nebo jej zkrátila, protože je dost obsáhlý.*“

Přesun žáků k Roštejnské oboře proběhl po silnici. Sice byla málo frekventovaná, ale špatné počasí snižovalo viditelnost. Paní učitelka navrhla řešení: „...*příště bych pro větší bezpečnost doporučila výstražné vesty aspoň pro první a poslední dvojici.*“

Skládání rodokmenu Slavatů na nádvoří hradu Roštejna byl úkol, který žáky velmi zaujal, a živě přitom dokázali diskutovat. Nicméně manipulace s malými kartičkami a s rodokmenem nebyla jednoduchá. „...*doporučila bych zvětšení formátu rodokmenu, aby se žákům lépe pracovalo a úkol byl přehlednější.*“

Mgr. Vackovou bylo pro příští provedení navrženo zlepšení organizace ve výukovém programu Roštejn, neboť časové rozvržení bylo příliš nadsazeno. „*Aby na sebe navazovaly autobusové spoje, bylo by dobré začínat program autobusem v 10.00. Nicméně zakončení desetikilometrovou procházkou krásnou přírodou, daleko od nebezpečných silnic, mělo určitě také něco do sebe!*“

7.2.2 ORGANIZACE

➤ *Utvoření skupin*

Zatímco ve výukovém programu Telč se žáci měli rozdělit podle vlastní preference, v Roštejnském programu byla volba členů skupiny založena na náhodě. Žáci se rozdělili tak, že vznikla ryze dívčí skupina a dále chlapecká a smíšená. Ačkoli tým tvořený děvčaty pracoval naprosto ukázkově, neušlo mi, že tým chlapců řešil neustále mezi sebou nějaký problém. Na Roštejně vznikly díky rozlosování dvě smíšené skupiny a jedna dívčí. Přesto, že se žáci proti tomuto rozdělení bránili a hlasitě protestovali, nakonec se mi zdálo, že se jim pracovalo lépe. „... *zajímavé pro mě bylo zjištění, že se žáci při plnění úkolů ve skupině nehádali. Oproti telčskému programu, kde si skupiny volili sami a pak se v nich zejména kluci hádali.*“

Poprvé byly vytvořeny čtyřčlenné skupiny a bylo patrné, že takový počet není v tomto případě ideální. Vždy pracovali dva až tři žáci a čtvrtý byl ve skupině spíše pasivní. V tomto duchu se vyjádřila i Mgr. Vacková: „... *počet čtyř žáků ve skupině je maximální a neměl by se překračovat, jinak se děti nudí. Ideální počet je 2 – 3 žáci... mají pak větší příležitost se zapojit.*“ Podruhé, tedy v Roštejnském programu, již vznikly skupiny po třech žácích. O tomto počtu se paní učitelka vyjádřila slovy: „*Myslím, že byl ideální.*“

➤ *Časové rozvržení*

Telčský výukový program se nepodařilo realizovat v jeden vyučovací den tak, jak bylo předem stanoveno. Didaktická hra se musela přesunout na druhý den. „... *je hodně obsáhlý a není možné jej v jeden vyučovací den stihnout, pokud je realizován*“

poctivě.“ Podle slov Mgr. Vackové to však nevadí: *„Děti si aspoň odpočinou, naberou nové síly a didaktickou hru si více užijí a více si z ní zapamatují.*“ Pokud by se měl program zvládnout během jednoho vyučovacího dne, bylo by potřeba některé úkoly vynechat.

Roštejnský program má dvě části. První část – Po stopách polesného – byla z hlediska času zvládnuta přesně, trvala hodinu a půl. Druhá část – Tajemství hraběnky Slavatové – měla trvat delší dobu, ale její realizace zabrala pouhou hodinu. Třídě tedy nastala velká časová rezerva do odjezdu autobusu, která byla potřeba vyplnit. *„Absolvovali jsme prohlídku trasy B, kde jsme na Malém ochozu viděli výstavu strašidel a postav z českých bájí a pověstí a chlapci poté ocenili výstavu loveckých zbraní.*“ Vzhledem k tomu, že tato neplánovaná prohlídka zabrala jen 25 minut, času bylo stále dostatek, a tak se paní učitelka s dětmi dohodla, že zpět do Telče dojdou pěšky. Cesta dětem rychle utíkala, neboť si ji krátily hraním her: *„...cesta byla příjemná, po polních a lesních stezkách, zpříjemňovali jsme si jí hrami (slovní fotbal, Tukan) a často dělali přestávky.*“ Pro příště je tedy patrné, že autobusový spoj v 10.00 bude pro absolvování programu ideální.

➤ **Počasí vs. místo**

Didaktická hra „Staň se pánem města Telče“ měla být realizována v těsné blízkosti Mariánského sloupu na náměstí. Bohužel, deštivé počasí toto prostředí vyloučilo, realizace didaktické hry se uskutečnila ve třídě. Zřejmě to nakonec bylo lepší, neboť pravidla hry jsou poměrně rozsáhlá a jejich vysvětlování takto proběhlo v kroužku na koberci. Venku by žáci museli čelit nejrůznějším rušivým vlivům okolí a soustředit se na hru a na její pravidla by je stálo větší úsilí. Mgr. Vacková je též názoru, že v tomto případě bylo lepší, že počasí nevyšlo. *„... nemyslím si, že je to škoda. Ve třídě sice žáci neviděli městské domy a památky, o které se ve hře jedná, přímo, ale jsou na herním plánu vyfocené, a žáci je bez problémů poznali. Navíc při hře mohli pohodlně sedět na židličkách a na herní plán dobře viděli.*“

Nevlídne, deštivé a větrné počasí bylo nemalou překážkou i v Roštejnské oboře. Ihned v prvním úkolu, v němž žáci skládali obrázek, se museli potýkat se silným větrem. Navíc zem, na které dávali jednotlivé kousky skládky dohromady, byla mokrá. Žáci však trpělivě vytvářeli větrnou bariéru a úkol neztratili. Paní učitelka přispěla názorem na vylepšení: *„Pro příště by bylo asi lepší vytisknout obrázky na tvrdou čtvrtku.*“ Stejně tak je možné jednotlivé obrázky zalaminovat.

7.2.3 V HLAVNÍ ROLI ŽÁK

➤ *Part'ák nebo soupeř*

Téměř po celou dobu realizace pracovali žáci v týmech a spolupracovali. Stali se z nich partneři, kteří si vzájemně pomáhají. Během didaktické hry se ale z part'áka stal protihráč, soupeř. Ostatní hráči ve hře byli zodpovědní za vydávání zlat'áků a za kontrolu správných odpovědí. Tuto funkci si všichni velmi užívali. *„Bylo na zvážení každých protihráčů, zda potvrdí správnost úkolu a zlat'ák vydají – to se mi líbilo, neboť při počítání příkladů nepočítal jen hráč, který na dané políčko stoupl, ale i ostatní, aby jej zkontrolovali.“*

➤ *Jak to vidí žáci*

V rámci sebehodnocení žáci odpovídali na různé otázky. U té první – Jak jsi pracoval? – se často podceňovali, když odpovídali: *„občas jsem chyboval“* či *„moc jsem toho nevěděl“*. Skupinovou práci však vidí kladně, neboť nejčastějšími odpověďmi bylo, že spolupracovali a uměli se dohodnout. Krásné byly rovněž odpovědi: *„moc jsme se nehádali“* a *„hodně jsme se nasmáli“*. U jedné z otázek se měli žáci pochválit, vyjádřit, co se jim povedlo. Nejvíce jejich odpovědi souvisely s didaktickou hrou, objevily se ale i jiné: *„...napsat pohlednice“*, *„nakreslit erb pánů z Hradce“* i *„slovní úlohy“*. Místo, kam měli žáci odpovědět, co jim moc nešlo, většina proškrtla. Jedna dívka zapsala svůj největší neúspěch slovy: *„neměla jsem štěstí při hře.“* Podobně se vyjádřila i jiná žákyně při hodnocení výukového programu na hradě Roštejn, když uvedla: *„Nejvíce mi nešlo lézt na věž“*.

Velmi mě potěšila odpověď jednoho chlapce na otázku – Co nového ses naučil v části „Po stopách polesného“, neboť uvedl: *„...když se válí v bahně, říká se, že se kaliští“*, čímž dal najevo, že si ve stanovišti Prasete divokého daný poznatek osvojil. Podobně se vyjádřil i jiný žák, který napsal, že se naučil nový název: *„chrutí znamená říje u prasat“*.

7.3 VYHODNOCENÍ

Jsou výukové programy navrženy tak, aby bylo možné je organizačně zvládnout?

Díky analýze rozhovoru a pozorování bylo zjištěno, že oba navržené výukové programy jsou vcelku dobře organizačně zvládnuté. Časové rozvržení bylo shledáno méně reálným, neboť telčský výukový program není možno absolvovat v rámci jednoho vyučovacího dne. Mgr. Vacková však podotkla, že tento nedostatek je spíše výhodou a je lepší program rozdělit do dvou dnů. Podobně tomu je i u druhého programu, kde byl pro budoucí realizace navržen pozdější autobusový spoj, který zajistí lepší návaznost bez čekacích prodlev.

Jsou úkoly přiměřené a atraktivní pro žáky?

Úkoly navržené v pracovních listech byly v obou případech ve větší míře zhodnoceny jako přiměřené věku žáků třetího ročníku a z hlediska atraktivity naprosto vyhověly jak u žáků, tak u jejich paní učitelky.

Mají pracovní listy nějaké nedostatky?

Kromě nedostatku v časové organizaci byla v rámci výzkumného šetření odhalena nedokonalost v didaktické hře. Ta byla následně odstraněna, což přispělo k lepší orientaci v herním plánu. Stejně tak byla nalezena chyba v pracovním listu „Hrad z pohledu historie“ a díky jejímu zachycení mohla být opravena.

8 ZÁVĚR

Diplomová práce v teoretické části shrnula problematiku tematického vyučování, které je v současné době velmi žádoucím trendem.

Následně byl navržen podrobný a komplexní metodický průvodce pro učitele, čímž byl naplněn hlavní cíl této diplomové práce. Metodický průvodce zahrnuje tematickou výuku a podporuje mezipředmětové vztahy. Zároveň využívá tematiky města Telče a okolí a žákům zprostředkovává kulturní a přírodní zajímavosti této lokality. Metodický průvodce je rozdělen na dva, na sebe nenavazující výukové programy, přičemž jeden se týká samotného města Telče a druhý hradu Roštejna a přilehlé Roštejnské obory, nacházející se nedaleko Telče. Oba tyto programy byly navrženy pro žáky třetího ročníku základní školy.

Tyto výukové programy byly realizovány Mgr. Miroslavou Vackovou, učitelkou základní školy Hradecké v Telči a došlo tak k naplnění i dílčího cíle. Autorka se ověřování v praxi účastnila jako pozorovatel. Následně proběhlo výzkumné šetření kvalitativního charakteru a analýza dat. Předmětem se stal především polostrukturovaný rozhovor s výše zmíněnou paní učitelkou, analýza autorčina zúčastněného pozorování a rozbor prací žáků.

V rámci kvalitativního výzkumu byly zodpovězeny výzkumné otázky, přičemž vyšlo najevo, že výukové programy jsou i přes některé nedokonalosti dobře organizačně zvládnuté, obsahují pracovní listy s úkoly, které jsou přiměřené věku žáků třetího ročníku a jsou pro ně značně atraktivní. Došlo také k odstranění několika nedostatků, které byly díky praktickému ověřování odhaleny.

Autorčíným záměrem a přáním je, aby tato diplomová práce našla využití u učitelů prvního stupně základních škol v Telči a okolí, přinesla potěšení všem dětem, které se v budoucnu navržených výukových programů zúčastní, a aby přispěla k jejich lepšímu a atraktivnějšímu způsobu poznávání města.

SEZNAM PŘÍLOH

1 VÝUKOVÝ PROGRAM ROŠTEJN A ROŠTEJNSKÁ OBORA

- 1.1 NAUČNÁ TABULE Č. 6 – MUFLON
- 1.2 NAUČNÁ TABULE Č. 7 – PRASE DIVOKÉ
- 1.3 NAUČNÁ TABULE Č. 8 – ŽIVOČICHOVÉ ŽIJÍCÍ V OBOŘE
- 1.4 FORMULÁŘ PRO RODIČE
- 1.5 MAPA NÁDVOŘÍ
- 1.6 INDICIE
- 1.7 ROZLOSOVÁNÍ
- 1.8 ÚKOL Č. 1 – OBRÁZEK MUFLONA
- 1.9 ÚKOL Č. 1 – OBRÁZEK PRASETE DIVOKÉHO
- 1.10 ÚKOL Č. 1 – OBRÁZEK JELENA LESNÍHO
- 1.11 ÚKOL Č. 2 – PRACOVNÍ LIST Č. 1 – ČERVENÍ
- 1.12 ÚKOL Č. 2 – PRACOVNÍ LIST Č. 1 – ZELENÍ
- 1.13 ÚKOL Č. 2 – PRACOVNÍ LIST Č. 1 – MODŘÍ
- 1.14 ÚKOL Č. 3 – PRACOVNÍ LIST Č. 2 – ČERVENÍ
- 1.15 ÚKOL Č. 3 – PRACOVNÍ LIST Č. 2 – ZELENÍ
- 1.16 ÚKOL Č. 3 – PRACOVNÍ LIST Č. 2 – MODŘÍ
- 1.17 ÚKOL Č. 4 – ZVÍŘATA ŽIJÍCÍ V OBOŘE
- 1.18 ÚKOL Č. 4 – HMOTNOSTI ZVÍŘAT
- 1.19 ÚKOL Č. 5 – PRACOVNÍ LIST Č. 3
- 1.20 SEBEHODNOTÍ LIST – „PO STOPÁCH POLESNÉHO“
- 1.21 ÚKOL Č. 1 – PRACOVNÍ LIST Č. 4
- 1.22 ÚKOL Č. 1 – ŠIFROVACÍ ABECEDA
- 1.23 ÚKOL Č. 2 – PRACOVNÍ LIST Č. 5
- 1.24 ÚKOL Č. 3 – RODOKMEN
- 1.25 ÚKOL Č. 3 – KARTIČKY K RODOKMENU
- 1.26 ÚKOL Č. 4 – PRACOVNÍ LIST Č. 6

1.27 POVĚST O VZNIKU HRADU ROŠTEJNA

1.28 HRABĚNČINY DOPISY S ÚKOLY

1.29 SEBEHODNOTÍCÍ LIST – „TAJEMSTVÍ HRABĚNKY SLAVATOVÉ“

2 VÝUKOVÝ PROGRAM TELČ

2.1 ÚKOLOVÁ KNÍŽEČKA

2.2 HERNÍ PLÁN

2.3 PRAVIDLA HRY

2.4 SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

2.5 SEBEHODNOCENÍ

2.6 ROZHOVOR

PŘÍLOHY

1 VÝUKOVÝ PROGRAM ROŠTEJN A ROŠTEJNSKÁ OBORA

1.1 NAUČNÁ TABULE Č. 6 – MUFLON

LESY ČESKÉ REPUBLIKY, s.p.
Lesní správa Telč

NAUČNÁ STEZKA OBOROU

MUFLON (*Ovis musimon*) - HISTORIE CHOVU A ROZŠÍŘENÍ

Muflon je původním druhem na Korsice a Sardinii. Myslivecký chov muflonů byl založen v Rakousku. Z obory v Lainzu (1840), kterou můžeme označit za základnu evropského chovu muflonů, se zvěř dovážela do mnoha honitab a valné většiny obor, včetně našich.

V Čechách byl první chov muflonů zvěře založen v oboře v Hluboké nad Vltavou. Uvádí se, že tento chov vznikl v roce 1878, kdy byl z Lainzu přivezen 1 muflon a 2 muflonky. Postupně byli mufloni dováženi do dalších obor v Čechách a od 30-tych let minulého století byli vypouštěni i do volnosti. V českých honitabách nalezd muflon vyhovující prostředí. V roce 1937 bylo evidováno v Čechách a na Moravě 736 kusů muflonů zvěře, stavy se časem mnohonásobně zvýšily. Početnost muflonů zvěře kulminovala v Čechách a na Moravě v 80. a 90. letech minulého století, což bylo doprovázeno negativními jevy na lesních porostech - ohryz a loupání stromů.

Muflon je lesní zvěř členitých pahorkatin a nižších horských poloh, kde vyhledává suchá stanoviště s tvrdým podložím. Na potravu není náročný - živí se bylinami, semeny a kusem dřevín. V zimních měsících také ohryzám a loupáním kůry jehličnanů. Kvalita muflonů populace v České republice patří k nejlepším na světě.

Základní informace o druhu
 Vědecká klasifikace: říše: živočichové (*Animalia*), kmen: strunatci (*Chordata*), třída: savci (*Mammalia*), řád: sudokopytníci (*Artiodactyla*), podřád: přežvýkavci (*Ruminantia*), čeleď: turoviti (*Bovidae*), podčeleď: kozy a ovce (*Caprinae*), druh: muflon (*Ovis musimon*)

Popis: srst muflona je v létě hnědorezavá, v zimě tmavší, zpravidla se sedlem (cabrakov) - světlejší srsti na bocích; v dolní části krku býva delší (nazývá se rouno); tělo je dlouhé 80 - 120 cm, ocas (keřka) 7 - 15 cm; výška v kohoutku je 60 - 90 cm; muflonům narůstají rohy (toulce) až 80 cm dlouhé s příčnými vlny, muflonky bývají bezrohé - jen některým narůstají krátké růžky

Hmotnost: muflon dosahuje hmotnosti 40 - 50 kg, samice 30 - 40 kg

Etologie: muflon zvěř žije v rodinných tlupách, vůdčím kusem je stará muflonka; starší mufloni bývají zpravidla samotáři.

Rozmnožování: říje probíhá během listopadu a počátkem prosince; březost trvá 21 - 22 týdnů, samice mívají 1 až 2 mláďata

Věk: muflon se dožívá 10 - 14 let

1.2 NAUČNÁ TABULE Č. 7 – PRASE DIVOKÉ

LESY ČESKÉ REPUBLIKY, s.p.
Lesní správa Telč

NAUČNÁ STEZKA OBOROU

PRASE DIVOKÉ (*Sus scrofa*) - HISTORIE CHOVU A ROZŠÍŘENÍ

Běžný druh rozšířený na celém území České republiky. V myslivosti se používá označení černá zvěř. V Čechách se vyskytuje poddruh prase divoké evropské (*Sus scrofa scrofa*), na Moravě a ve Slezsku také kříženci s poddruhem prase divoké karpatské (*Sus scrofa atlia*), které je původním volně žijícím druhem na Slovensku.

Prase divoké dává přednost lesním porostům od nížin do hor, vyhledává houštiny a vlhká stanoviště, kde se s oblibou kalší. Za potravou se často vydává do polních kultur, v nichž způsobuje značné škody.

Černá zvěř se pohybuje v rodinných tlupách. Při přesunech může urazit za jedinou noc až 40 km. Tyto migrace nejsou nijak směrově orientovány a jsou určovány zejména potravní nabídkou.

Myslivecký chov se zajišťuje převážně jen v oborách. Je celoročně loveným druhem zvěře s celkovým ročním odštělem cca 100 000 ks.

Základní informace o druhu
 Vědecká klasifikace: říše: živočichové (*Animalia*), kmen: strunatci (*Chordata*), třída: savci (*Mammalia*), řád: sudokopytníci (*Artiodactyla*), podřád: nepřezvýkavci (*Nonruminantia*), čeleď: prasatití (*Suidae*), podčeleď: pravá prasata (*Suinae*), rod: prase (*Sus*), druh: prase divoké (*Sus scrofa*)

Popis: srst praseta divokého je tvořena podšadou a štetnami (poměr se liší v závislosti na ročním období - v létě ubývá podšady), v zimě je tmavě téměř černé barvy, v létě hnědá až rezavá; tělo je dlouhé 120 - 200 cm, ocas (pírko) 20 - 40 cm, výška v kohoutku je 85 - 115 cm

Hmotnost: váha samce a samice se výrazně liší; samec dosahuje hmotnosti 100-300 kg, samice 50-150 kg

Etologie: vůdčím kusem tlupy je víceletá zkušená bachyně; mládí křouří ve věku kolem 2 let opouštějí tlupu a žijí v menších skupinách, ke své tlupě se přibližnostně přdávají, starí křouří někdy žijí ve společnosti s mladším kusem

Rozmnožování: říje, tzv. chruří probíhá periodicky během celého roku, v největší intenzitě od listopadu do ledna; březost trvá 114 - 120 dní, samice mívají (vrhá) 2 - 8 a někdy i více mláďat; plodnost se zvyšuje v závislosti na věku a stáří

Věk: prase divoké se dožívá 15 - 20 let

1.3 NAUČNÁ TABULE Č. 8 – ŽIVOČICHOVÉ ŽIJÍCÍ V OBOŘE

1.4 FORMULÁŘ PRO RODIČE

Návštěva hradu Roštejna a Roštejnské obory

Dne _____ se děti zúčastní tematické výuky na nádvoří hradu Roštejna a v Roštejnské oboře. Do obce Doupě a zpět žáky dopraví autobus.

Sraz: na autobusové zastávce u školy, v 6.50

Návrat: přibližně v 15.20, opět na autobusovou zastávku u školy

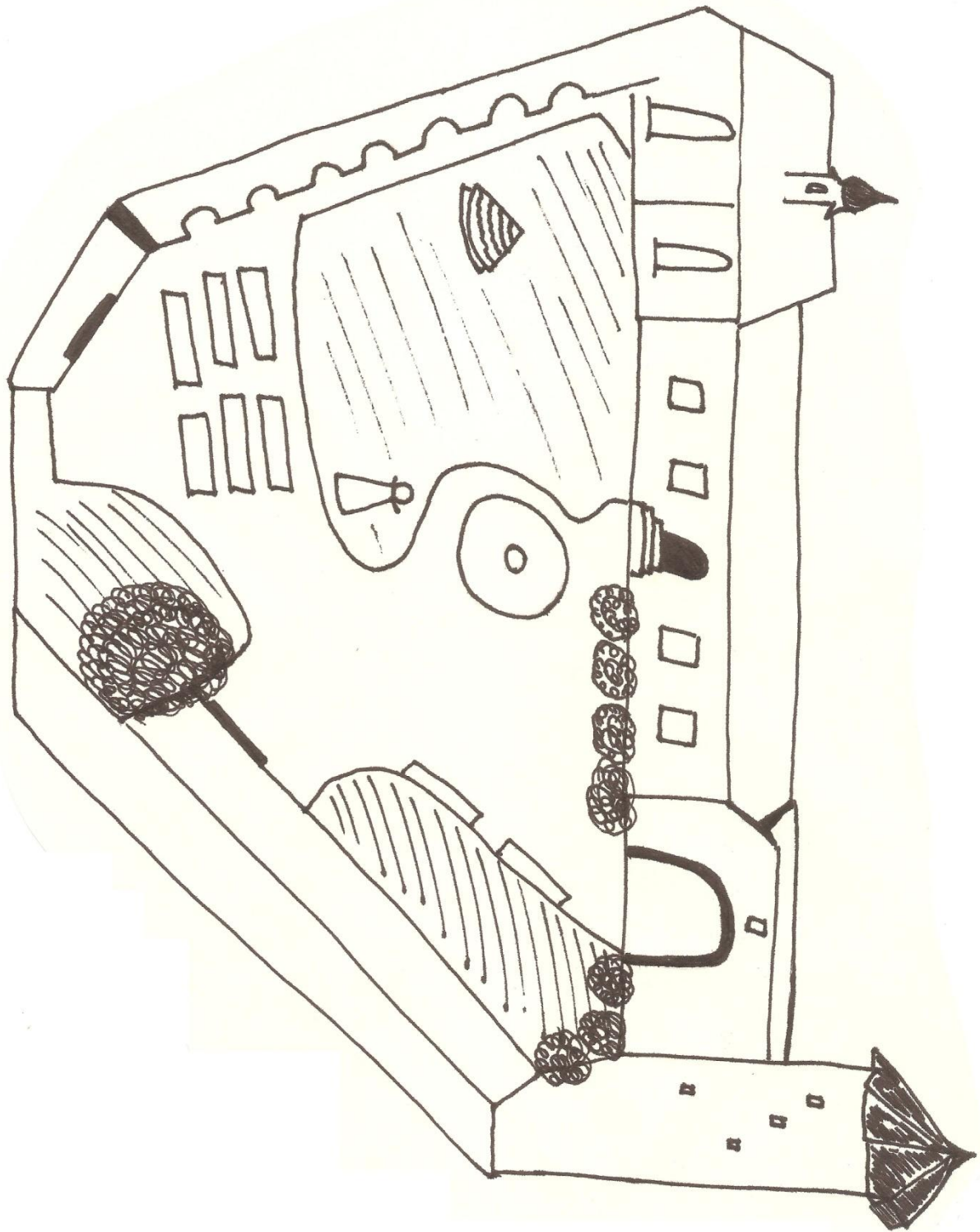
S sebou: kapesné (asi 50 Kč – vstupné na věž, případně svačina), jídlo a pití na celý den, psací potřeby, tvrdou folii A4, pláštěnku, sportovní oblečení

Dopředu vybíráme peníze na autobus – 35 Kč. Přinést do _____.

Souhlasím s tím, aby se _____ zúčastnil/a celodenní exkurze.

Podpis rodičů: _____

1.5 MAPA NÁDVOŘÍ

1.6 INDICIE

Znění první indicie žáci vyluští pomocí matematické šifry (nedostávají ji), první díl mapy je schovaný pod kteroukoli lavičkou.

První část mapy hledej pod lavičkou.

Druhá část mapy je schovaná pod velkou kulatou studnou.

Vypadá jako ohromný kamenný stůl, ale ve skutečnosti je to studna a ukrývá další díl mapy.

Třetí díl mapy je ukrytý u malé dřevěné studánky ve tvaru domečku.

*Byl jednou jeden domeček, v tom domečku....
Další díl mapy.*

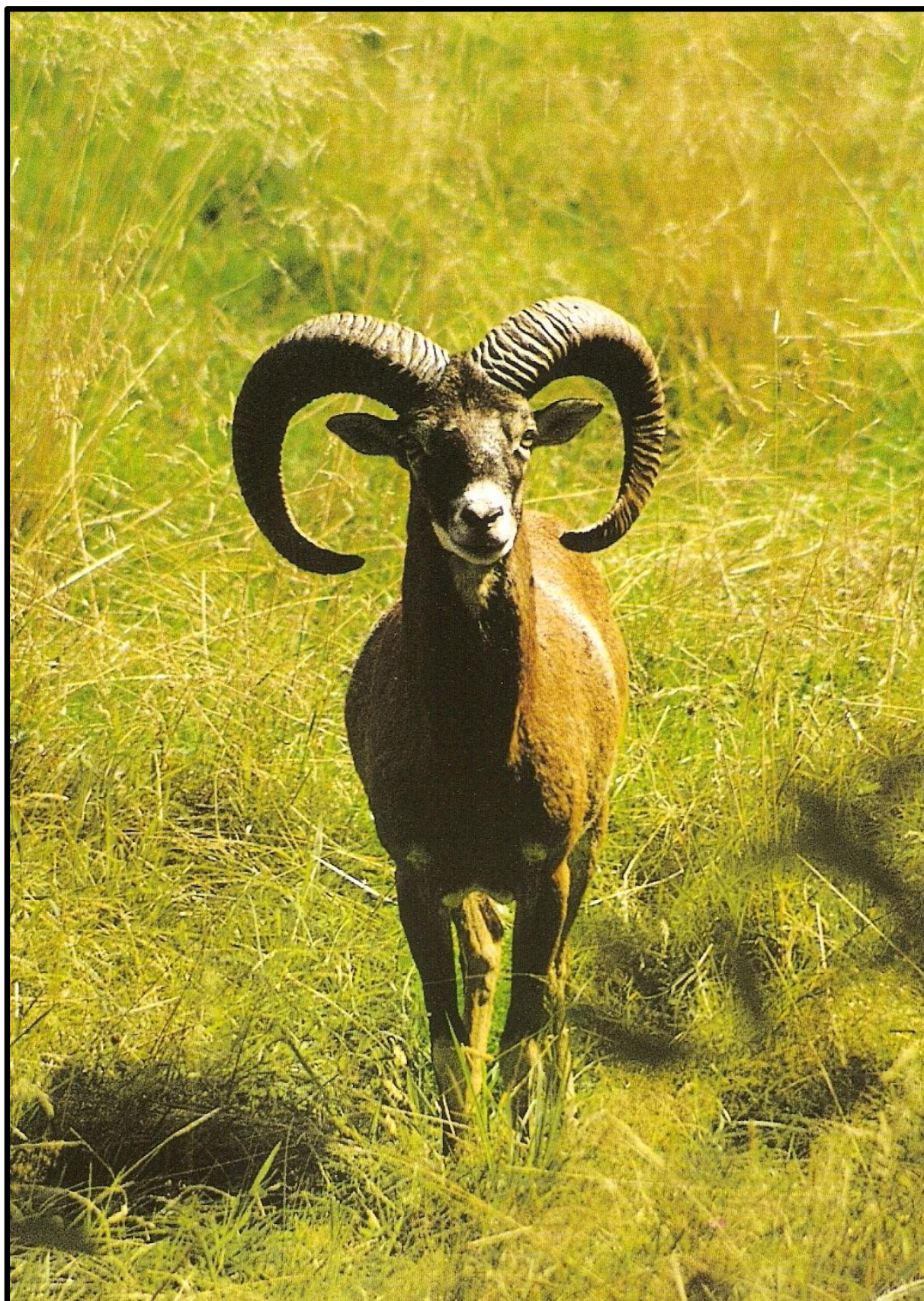
Čtvrtý, tedy poslední díl mapy, je ukrytý ve věži.

Poslední díl mapy je ukrytý ve věži. Nyní už víš, kolik stojí vstupné pro tebe i celou vaši skupinu. Běžte si proto samostatně koupit vstupenky a poté v tichosti čekejte na ostatní.

1.7 ROZLOSOVÁNÍ

1.8 ÚKOL Č. 1 – OBRÁZEK MUFLONA

1.9 ÚKOL Č. 1 – OBRÁZEK PRASETE DIVOKÉHO

1.10 ÚKOL Č. 1 – OBRÁZEK JELENA LESNÍHO

Zptej se muflona!

Už jste někdy s někým dělali rozhovor? Že ne? Máte jedinečnou možnost! Zde jsou napsány tři otázky a muflon již vše vypověděl do naučné tabule. Vaším úkolem je ty správné odpovědi z tabule vyčíst.

Ale pozor! U tabule se musíte střídat a maximálně u ní můžou stát dva z jedné skupiny! Proto vyhledejte odpověď na otázku a pospíchejte ji zapsat ke své skupince, ať můžou další dva pokračovat v rozhovoru s muflonem.

1) Odkud původně pocházíš?

2) Čím se obvykle živíš?

3) Kolika let se dožíváš?

Muflon v číslech

Opět využijte informace z tabule a společnými silami doplňte chybějící údaje.

Moje tělo je dlouhé _____ cm a vysoké _____ cm.

Rohy mi mohou dorůst až do délky _____ cm.

Vážím _____ kg, samička váží _____ kg.

Muflonův jídelníček

Milé děti, víte co mi nejvíce chutná, jakou potravu mám nejradši? To se snadno dozvíte! Stačí vypočítat mé příklady a správně výsledky roztrždit na sudá a lichá čísla. Potravu, která je pro mě vhodná, vybarvi jakoukoli pastelkou.

Sudé výsledky = správná potrava pro muflona

Liché výsledky = tohle muflon nejí!

Byliny
 $234 + 26 =$

Myši
 $9 \times 7 =$

Trávy
 $758 - 34 =$

Semena
 $323 + 11 =$

Lišejníky
 $6 \times 8 =$

Hmyz
 $81 : 9 =$

Zajíce
 $649 - 28 =$

Ptáky
 $135 + 22 =$

Mechy
 $64 : 8 =$

Plody
 $185 + 15 =$

Zeptej se muflona!

Už jste někdy s někým dělali rozhovor? Že ne? Máte jedinečnou možnost! Zde jsou napsány tři otázky a muflon již vše vypověděl do naučné tabule. Vaším úkolem je ty správné odpovědi z tabule vyčíst.

Ale pozor! U tabule se musíte střídat a maximálně u ní můžou stát dva z jedné skupiny! Proto vyhledejte odpověď na otázku a pospíchejte ji zapsat ke své skupince, ať můžou další dva pokračovat v rozhovoru s muflonem.

4) Čím se živíš v zimních měsících?

5) Odkud původně pocházíš?

6) Kolik mlád'at mívá samička?

Muflon v číslech

Opět využijte informace z tabule a společnými silami doplňte chybějící údaje.

Moje tělo je dlouhé _____ cm a vysoké _____ cm.

Rohy mi mohou dorůst až do délky _____ cm.

Vážím _____ kg, samička váží _____ kg.

Muflonův jídelníček

Milé děti, víte co mi nejvíce chutná, jakou potravu mám nejradši? To se snadno dozvíte! Stačí vypočítat mé příklady a správně výsledky roztrždit na sudá a lichá čísla. Potravu, která je pro mě vhodná, vybarvi jakoukoli pastelkou.

Sudé výsledky = správná potrava pro muflona

Liché výsledky = tohle muflon nejí!

Byliny
 $234 + 26 =$

Myši
 $9 \times 7 =$

Trávy
 $758 - 34 =$

Semena
 $323 + 11 =$

Lišejníky
 $6 \times 8 =$

Hmyz
 $81 : 9 =$

Zajíce
 $649 - 28 =$

Ptáky
 $135 + 22 =$

Mechy
 $64 : 8 =$

Plody
 $185 + 15 =$

Zptej se muflona!

Už jste někdy s někým dělali rozhovor? Že ne? Máte jedinečnou možnost! Zde jsou napsány tři otázky a muflon již vše vypověděl do naučné tabule. Vaším úkolem je ty správné odpovědi z tabule vyčíst.

Ale pozor! U tabule se musíte střídat a maximálně u ní můžou stát dva z jedné skupiny! Proto vyhledejte odpověď na otázku a pospíchejte ji zapsat ke své skupince, ať můžou další dva pokračovat v rozhovoru s muflonem.

7) Jakou barvu má tvoje srst v létě?

8) Mají i muflonky rohy?

9) Čím se obvykle živíš?

Muflon v číslech

Opět využijte informace z tabule a společnými silami doplňte chybějící údaje.

Moje tělo je dlouhé _____ cm a vysoké _____ cm.

Rohy mi mohou dorůst až do délky _____ cm.

Vážím _____ kg, samička váží _____ kg.

Muflonův jídelníček

Milé děti, víte co mi nejvíce chutná, jakou potravu mám nejradši? To se snadno dozvíte! Stačí vypočítat mé příklady a správně výsledky roztrždit na sudá a lichá čísla. Potravu, která je pro mě vhodná, vybarvi jakoukoli pastelkou.

Sudé výsledky = správná potrava pro muflona

Liché výsledky = tohle muflon nejí!

Byliny
 $234 + 26 =$

Myši
 $9 \times 7 =$

Trávy
 $758 - 34 =$

Semena
 $323 + 11 =$

Lišejníky
 $6 \times 8 =$

Hmyz
 $81 : 9 =$

Zajíce
 $649 - 28 =$

Ptáky
 $135 + 22 =$

Mechy
 $64 : 8 =$

Plody
 $185 + 15 =$

Prasečí kvíz

Zvládneš vyčíst správné odpovědi z informační tabule?

1) Jaké označení se v myslivosti používá pro prase divoké?

- a) hnědá zvěř
- b) šedá zvěř
- c) černá zvěř

2) Kde se nejčastěji prase divoké pohybuje?

- a) v rodinných tlupách
- b) samostatně
- c) v doprovodu dvou dalších prasat

3) Kolika let se dožívá?

- a) 5 – 10 let
- b) 10 – 15 let
- c) 15 – 20 let

Hledej slovní druhy!

Kdo vyhraje štafetu? Hledej slovní druhy v naučné tabuli. 1 správné slovo = 1 bod.
Nasbíráš všech 25 bodů?

Podstatná jména (10):

Přídavná jména (10):

Slovesa (5):

1.15 ÚKOL Č. 3 – PRACOVNÍ LIST Č. 2 – ZELENÍ

Prasečí kvíz

Zvládneš vyčíst správné odpovědi z informační tabule?

4) Kam chodí často prase divoké hledat potravu?

- d) k lidským příbytkům
- e) do polí
- f) do rybníků

5) Kolik váží samice prasete divokého?

- d) 25 – 100kg
- e) 80 – 250kg
- f) 50 – 150kg

6) Čím je tvořena srst prasete divokého?

- d) podsadou a štětinami
- e) chmýřím
- f) je hladká

Hledej slovní druhy!

Kdo vyhraje štafetu? Hledej slovní druhy v naučné tabuli. 1 správné slovo = 1 bod.

Nasbíráš všech 25 bodů?

Podstatná jména (10):

Přídavná jména (10):

Slovesa (5):

Prasečí kvíz

Zvládneš vyčíst správné odpovědi z informační tabule?

7) Kde se prase divoké nejčastěji vyskytuje?

- g) v lese, v houštinách a na poli
- h) v blízkosti lidí
- i) v parku

8) Jaké maximální hmotnosti dosahuje samec prasete divokého?

- g) 250kg
- h) 300kg
- i) 400kg

9) Jakou barvu má srst prasete divokého v létě?

- g) šedou
- h) hnědou až rezavou
- i) černou

Hledej slovní druhy!

Kdo vyhraje štafetu? Hledej slovní druhy v naučné tabuli. 1 správné slovo = 1 bod.

Nasbíráš všech 25 bodů?

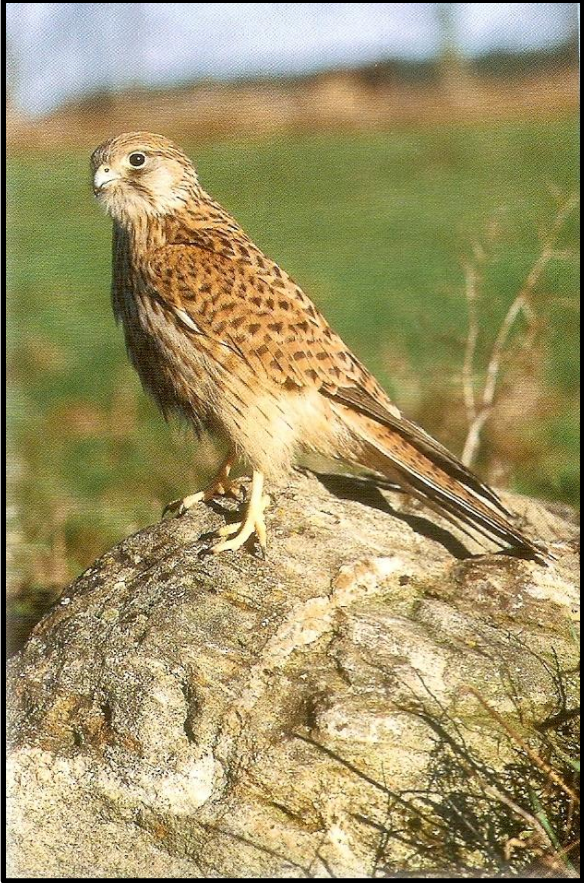
Podstatná jména (10):

Přídavná jména (10):

Slovesa (5):

1.17 ÚKOL Č. 4 – ZVÍŘATA ŽIJÍCÍ V OBOŘE

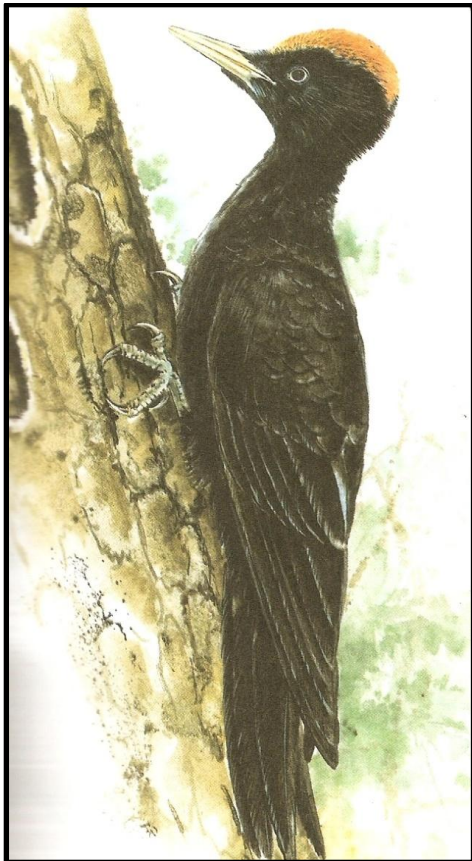

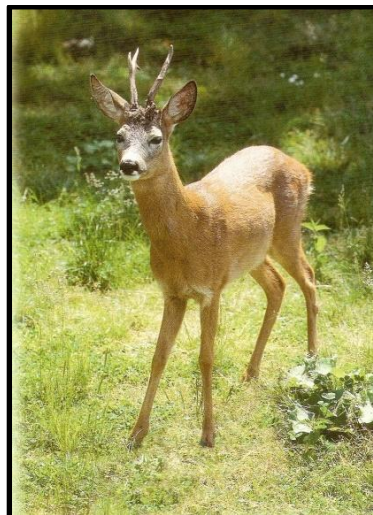
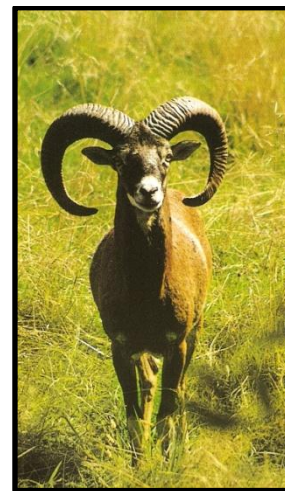

1.18 ÚKOL Č. 4 – HMOTNOSTI ZVÍŘAT

250kg

200kg

60kg

35kg

9kg

5kg

1,5kg

200g

400g

Zkoumáme stromy

Toto jsou obrázky stromů, rostoucích v oboře i v okolí. Poznáte některé? Přiřaďte obrázky k názvům. Pokud si nevíte rady, využijte atlasu stromů.

Rozhlédněte se kolem sebe! Které stromy vidíte? Zakroužkuj je.

1) Jedle bělokorá _____

2) Buk lesní _____

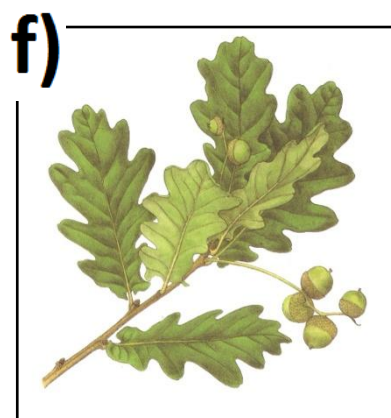
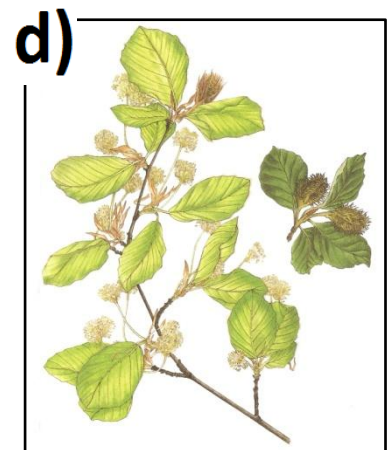
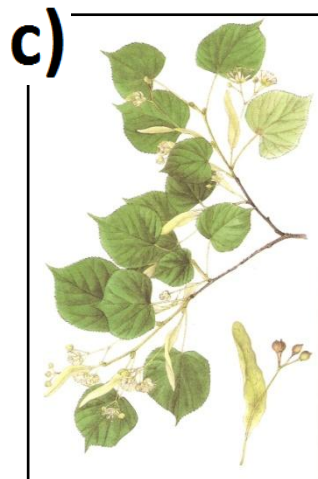
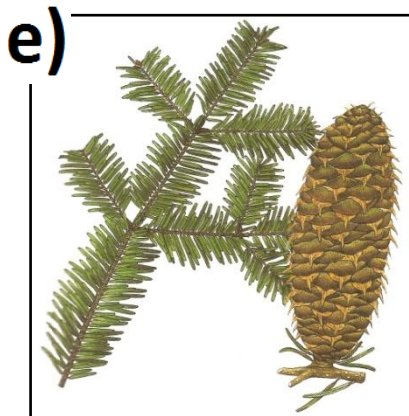
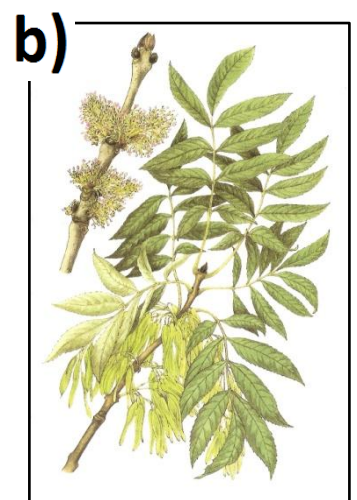
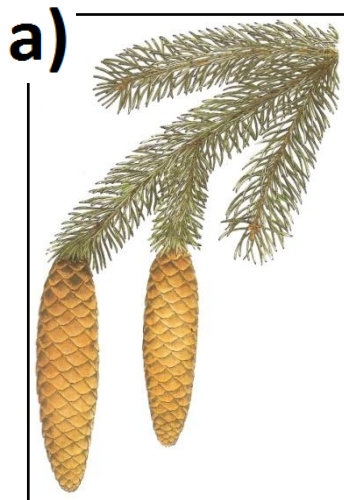
3) Smrk ztepilý _____

4) Jasan ztepilý _____

5) Dub letní _____

6) Javor klen _____

7) Lípa srdčitá _____

Jak vysoký je tamten strom?

Vyhlédněte si nějaký strom v okolí! Kolik myslíte, že měří? Když se k němu postaví některý váš kamarád, můžete strom snadno změřit! Vezměte si špejli a držte ji v natažené paži. Změřte s ní kamaráda. Poté zjistěte, kolikrát se daný kousek špejle vejde do výšky stromu. Pokud vynásobíte toto číslo výškou kamaráda stojícího u stromu, zjistíte tak i výšku stromu! Změřte aspoň dva stromy.

SPOLEČNÝ STROM:

Náš odhad: _____

Výpočet: _____

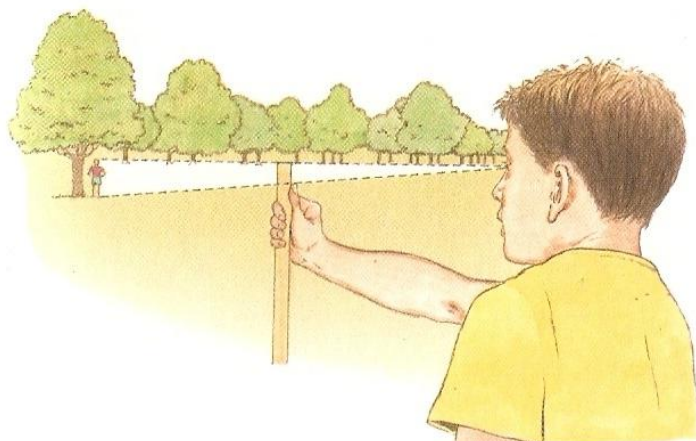
Výška stromu: _____

NÁŠ STROM:

Náš odhad: _____

Výpočet: _____

Výška stromu: _____

1.20 SEBEHODNOTÍ LIST – „PO STOPÁCH POLESNÉHO“

OHODNOŤ SVOU PRÁCI - „PO STOPÁCH POLESNÉHO“

Jak jsem pracoval? Vybarvi.

Odůvodnění: _____

Jak pracovala naše skupina? Vybarvi.

Odůvodnění: _____

Co jsem se nového naučil(a):

Co se mi nejvíce povedlo?

Co mi moc nešlo?

Co mě nejvíce zaujalo?

Zašifrovaná nápověda

První úkol testuje, jací jste počtáři! Společnými silami vypočítejte těchto 30 příkladů. Výsledky hledejte v šifrovací abecedě, která vám poví písmenko. Z písmenek poskládáte celou nápovědu, pomocí níž naleznete první mapu!

Nápověda má 6 slov. Máš-li ji vyluštěnou, přijď za paní učitelkou!

Příklad:

$$5 \times 5 = 25 \rightarrow H$$

$$9 \times 4 = 36 \rightarrow R$$

$$28 + 4 = 32 \rightarrow A$$

$$60 - 6 = 54 \rightarrow D$$

$$8 \times 6 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$4 \times 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$5 \times 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$7 \times 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$32 + 6 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$9 \times 8 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$49 - 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$7 \times 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$8 \times 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$9 \times 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$8 \times 4 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$6 \times 8 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$7 \times 2 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$35 - 10 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$10 \times 10 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$9 \times 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$49 + 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$70 - 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$3 \times 4 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$41 + 7 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$6 \times 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$9 \times 6 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$60 + 40 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$28 + 4 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$7 \times 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$60 - 3 = \underline{\quad}$$

$$65 + 7 = \underline{\quad}$$

$$3 \times 9 = \underline{\quad}$$

$$9 \times 2 = \underline{\quad}$$

$$8 \times 8 = \underline{\quad}$$

Výsledná nápověda:

1.22 ÚKOL Č. 1 – ŠIFROVACÍ ABECEDA

10 = É	27 = K	49 = N	68 = W
12 = J	30 = F	52 = CH	70 = X
14 = Y	32 = A	54 = D	72 = Č
15 = B	35 = V	56 = T	76 = Ř
18 = O	36 = R	57 = I	81 = M
20 = Ů	38 = Í	60 = Q	82 = Š
21 = S	42 = Á	63 = E	87 = Z
23 = C	45 = G	64 = U	99 = Ý
25 = H	48 = P	65 = Ž	100 = L

1.23 ÚKOL Č. 2 – PRACOVNÍ LIST Č. 5

Hrad z pohledu historie

Nyní pracujte ve skupinách. Vaším druhým úkolem je doplnit i/y do těchto slov. Poté si přečtete text a správně do něj slova doplňte. Dokážete získat i druhý díl mapy?

nejkrásnějš__m

ukr__tý

v__střídaly

lěč__vých

B__l

m__nulém

Zaj__mavý

nádvoř__

b__lin

starob__lého

Gotický hrad Roštejn je _____ v Javořických lesích. _____ vybudován pány z Hradce ve 14. století. V 16. století jej Zachariáš z Hradce přestavěl na renesanční lovecký hrádek. Na hradě se _____ mnohé rody. Mezi ty nejvýznamnější patří Slavatové. Na _____ se nachází kaple sv. Eustacha, který je patronem všech lovců. Uvnitř _____ hradu se nachází komnata, kterou zdobí téměř 700 erbů. _____ je i „zelený sál“, ve kterém je na stěnách vyobrazeno 300 druhů _____ i okrasných _____ a stromů. Před sto lety hrad vyhořel. V _____ století byl však opraven. Tento hrádek patří k _____ památkám v okolí Telče.

Vyřeš kvíz

5. V jakém slohu byl hrad původně postaven?

- b) v renesančním b) v gotickém c) v barokním

6. Kdo hrad nechal přestavit do renesanční podoby?

- b) Zachariáš z Hradce b) Roman Fabeš c) Slavatové

7. Jak se jmenoval nejvýznamnější rod, který sídlil na Roštejně?

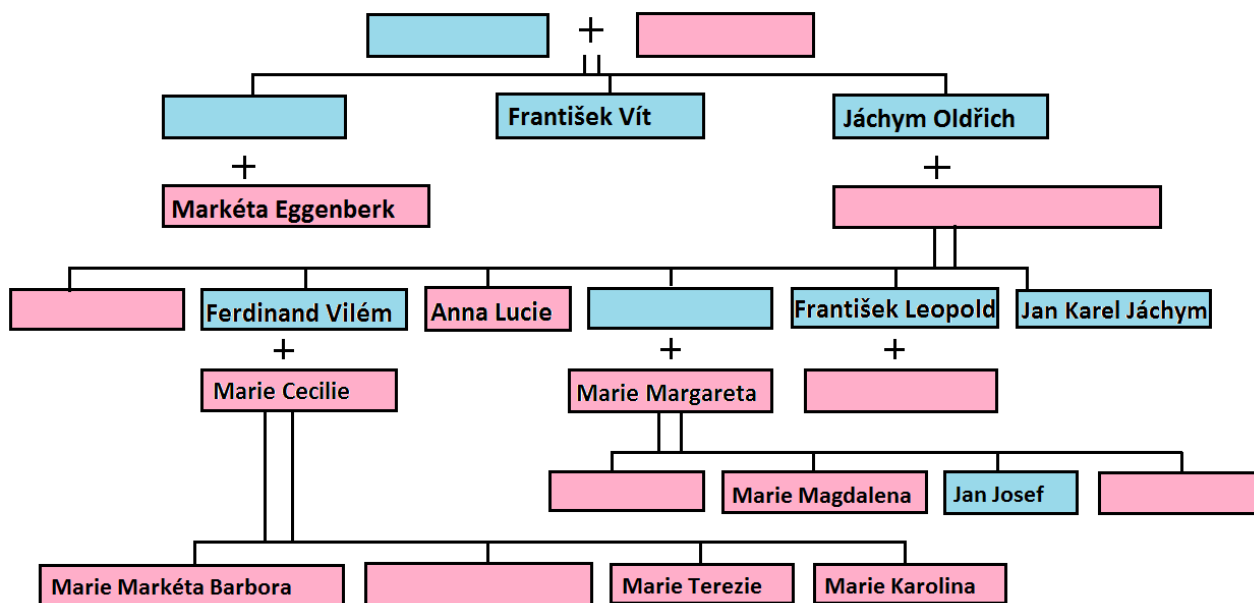
- b) Rožmberkové b) Přemyslovci c) Slavatové

8. Hrad byl postaven jako:

- b) lovecký b) obrazárna c) muzeum květin

1.24 ÚKOL Č. 3 – RODOKMEN

Slavatové - rodokmen

1.25 ÚKOL Č. 3 – KARTIČKY K RODOKMENU

Vilém Slavata
 - nejstarší z rodu
 - manžel Lucie Otýlie

Adam Pavel
 - syn Viléma Slavaty a Lucie Otýlie
 - manžel Markéty Eggenberk

Jan Jiří Jáchym
 - syn Jáchyma Oldřicha a Marie Františky Theresie

Lucie Otýlie
 - manželka zakladatele rodu

Maria Františka Theresia
 - manželka Jáchyma Oldřicha

Marie Barbora
 - dcera Jáchyma Oldřicha a Marie Františky Theresie

Marie Klára
 - manželka Františka Leopolda

Marie Josefa
 - dcera Jana Jiřího Jáchyma a Marie Margarety

Marie Anežka
 - sestra Jana Josefa a Marie Magdaleny

Renata Františka
 - dcera Marie Cecilie a Ferdinanda Viléma
 - sestra Marie Karoliny

Zvědavý počtář

Poslední úkol je před vámi!! Jste velice šikovní! Ovšem čeká na vás pár slovních úloh, nad kterými budete muset dát hlavy dohromady a společně je vyřešit.

1) Rozhledna v Telči je 34m vysoká. Věž na Roštejně je o 11 metrů vyšší. Jak vysoká je Roštejnská věž?

Výpočet: _____

Odpověď: Roštejnská věž je vysoká _____ metrů.

2) Na rozhlednu v Telči vede 176 schodů po točitém schodišti. Na sedmibokou věž na hradě Roštejn vede o 73 schodů méně. Kolik schodů musíme zdolat, chceme-li vylézt na věž?

Výpočet: _____

Odpověď: Chceme-li vylézt na věž, musíme zdolat _____ schodů.

3) Zjisti údaje (pomůže ti ceník visící u pokladny hradu):

Vstupné na věž hradu stojí pro jednu osobu _____ Kč.

Naše skupinka zaplatí za vstupné _____ Kč.

Výpočet: _____

4) Pan a paní Novákovi se s dětmi vydali na hrad Roštejn. Chtějí si ho prohlédnout i zevnitř. Vybrali si proto TRASU A. Toníkovi je 6 let a Adélce teprve 4 roky. Kolik Novákovi za vstup celé rodiny zaplatí? Na věž jít nechtějí.

(k výpočtu ti opět pomůže ceník)

Trasa A stojí pro dospělého _____ Kč.

Trasa A stojí pro dítě od 5 do 14 let _____ Kč.

Výpočet: _____

Odpověď: Rodina zaplatí za vstupné do hradu _____ korun.

Pověst o stavbě hradu Roštejna

Uprostřed hlubokého lesa na sever od Telče stojí krásný lovecký hrádek Roštejn. Zvláště jeho neobyčejná sedmiboká věž upoutává pozornost již z dálky. Hrad sám je vbudován do mohutných skal a balvanů, a tak není divu, že stavba byla prisuzována nadpřirozené síle.

Vypráví se, že jeden šlechtic, snad to byl pán na Telči, zatoužil po pohodlném, útulném a bezpečném hrádku, ve kterém by mohl odpočívat a veselit se po bohatém lovu. Ale jak ho postavit, aby to netrvalo dlouho, aby byl dost bezpečný a přitom, aby byl levný. Přemýšlel, přemýšlel, ale ne a ne na něco přijít. S lítostí nakonec zvolal: „Čert aby do toho!“ Vtom, jako když blesk uhoří, stál před ním čert. Opravdový čert z pekla. To si šlechtic uvědomil ve chvíli, kdy mu rarach nabídl, že hrádek postaví, ale za odměnu žádal jeho duši. Pán byl mladý, na smrt nemyslel, byl rád, že se mu toužebné přání splní, a tak čertovu nabídku přijal. Pouze si vymínil, že hrad musí být dostavěn do prvního kuropění.

Dábel se dal ihned do práce. Kameny nosil od telčských Oslednic a pán se nestačil divit, jak mu hrad před očima roste. Již byl postaven

palác, také hradby a kaple, až zbývalo dostavět věž. I ta vynírala ze země velice rychle. Zbývalo jen málo a pánova duše měla být navždy ztracena.

Tu si teprve šlechtic uvědomil, jak levně svou duši nabídl a dostal strach. Nevěděl, co dělat. V nejvyšší nouzi se svěřil své moudré ženě. Ta dlouho nepřemýšlela a poradila mu, aby místo kohouta zakokrhal sám. Vždyť už zbývalo jen přinést poslední kámen, usadit ho na místo a hrad by byl hotov. Pán neměl na vybranou. Zakokrhal, a to tak dovedně, že ani čert neprokoukl lest. Ten právě zvedl na Oslednicích poslední kámen. Když uslyšel kokrhání, upustil leknutím kámen, vzteky na něj dupl a vyryl své kopyto do skály tak, že je dosud zřetelné.

Tak chytrá žena zachránila duši svého nerozumného muže. Hrad Roštejn už nebylo těžké dokončit a pak si pán užíval ve spokojenosti tohoto rarachova díla až do smrti.

Kámen s čertovou stopou dosud leží na břehu Staroměstského rybníka pod Oslednicemi, nedaleko hráze.

Zdroj: www.telc.eu (z 18. 11. 2015)

První úkol

„Váš první úkol bude společný. Otestuje vás v matematice, ale i v tom, jak dokážete spolupracovat. Prozatím zapomeňte na své skupinky a snažte se pracovat jako jeden tým.“

Na pracovním listě máte každý 30 příkladů, které ověří, zda jste dobří počtáři. Každý správný výsledek znamená v šifrované abecedě jedno písmenko. Vypočti příklady, výsledek vyhledej v abecední tabulce a z písmen poskládej nápovědu, která ti pomůže najít první díl mapy.

Abyste se lépe orientovali, čísla v tabulce jsou seřazená od nejmenšího po největší. Šifra obsahuje 6 slov.“

Druhý úkol

„Další úkol prověří vaše češtinářské dovednosti. Nyní už pracujte jenom se svojí skupinkou. V ní si můžete radit a navzájem pomáhat. Vaším úkolem bude nejdřív doplnit i/y do vybraných slov, následně si přečíst ve skupině text o historii hradu Roštejna a správně doplnit chybějící slova.“

Skupinka, která bude mít správně doplněno a zkontrolováno, obdrží nápovědu a vydá se hledat druhý díl mapy. Pusťte se do práce!“

Třetí úkol

„Již bylo zmíněno, že Slavatové z Chlumu a Kušumberka patřili k nejvýznamnějším rodům, který vlastnil hrad Roštejn. A právě jimi se budete zabývat v dalším, třetím úkolu. Do každé skupinky obdržíte rodokmen tohoto rodu. Je na něm vymazáno deset jmen a vy je musíte správně doplnit, abyste získali další díl mapy. Pomoci vám mohou příbuzenské vztahy, kterými jsou členové rodu popsáni.

Deset kartiček z obálky přiložte k rodokmenu a paní učitelka zkontroluje, zda to máte správně. Přikládejte kartičky s uvážením a pečlivě, protože jen tak můžete obdržet náповědu vedoucí ke třetímu dílu mapy!“

Čtvrtý úkol

„Matematikou jsme začali a také s ní skončíme, neboť vás čeká poslední úkol! Dostali jste se až sem, a proto doufám, že budete stejně úspěšní! Tentokrát mám pro vás připraveno několik slovních úloh týkající se hradu. Řešte je ve svých skupinkách, pomáhejte si navzájem a společnými silami se doberte správných výsledků! Ty vám poté opět zkontroluje paní učitelka a vydá vám za ně poslední náповědu.

K řešení těchto matematických úloh budete potřebovat informace týkající se cen vstupného. Ceník najdete u pokladny hradu. Můžete začít!“

1.29 SEBEHODNOTÍCÍ LIST – „TAJEMSTVÍ HRABĚNKY SLAVATOVÉ“

OHODNOŤ SVOU PRÁCI - „TAJEMSTVÍ HRABĚNKY SLAVATOVÉ“

Jak jsem pracoval? Vybarvi.

Odůvodnění: _____

Jak pracovala naše skupina? Vybarvi.

Odůvodnění: _____

Co jsem se nového naučil(a):

Co se mi nejvíce povedlo?

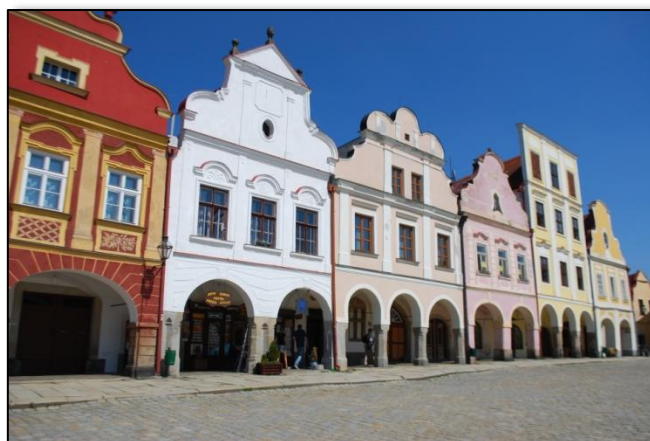
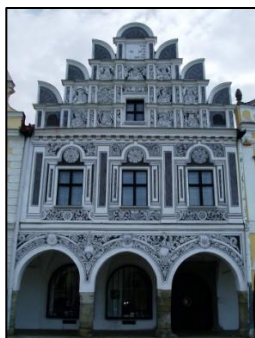
Co mi moc nešlo?

Co mě nejvíce zaujalo?

2 VÝUKOVÝ PROGRAM TELČ

2.1 ÚKOLOVÁ KNÍŽEČKA

Název skupiny: _____

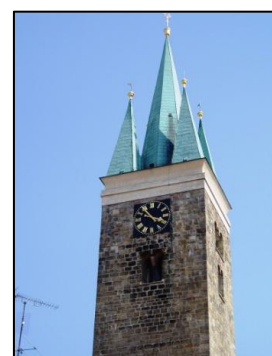
Úkolová knížečka

Telč z pohledu zvědavého školáka

Telč z pohledu historika

Telč z pohledu památkáře

Telč z pohledu zvědavého školáka

Tohle je Šimon, Ondra a Amálka! Velmi bystrá trojka kamarádů a spolužáků, kteří chodí do třetí třídy. V Telči nikdy nebyli, bydlí v severních Čechách, ale už o ní něco málo slyšeli. To jim ale vůbec nestačí, mají spoustu zvědavých otázek:

- **Kolik má Telč přibližně obyvatel?**
- **Kdo je starosta vašeho města?**
- **Kolik škol je ve městě?**
- **Kde všude se dá trávit volný čas?**
- **Máte v Telči prostor pro nějaké zimní sporty?**
- **Prý je Telč zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO – co to znamená?**

Dokážete mu na otázky odpovědět? Dejte hlavy dohromady!

Poté napište pohlednici jednomu z trojice kamarádů – buď Šimonovi, Ondrovi, nebo Amálce, kde jim aspoň na některé otázky odpovíte. Nezapomeňte vymyslet adresu! Pohlednici si vyberte u paní učitelky.

Telč

- **Kolik má Telč přibližně obyvatel?**

- **Kdo je starosta vašeho města?**

- **Kolik škol je ve městě?**

- **Kde všude se dá trávit volný čas?**

- **Máte v Telči prostor pro nějaké zimní sporty?**

- **Prý je Telč zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO – co to znamená?**

Teč z pohledu historika

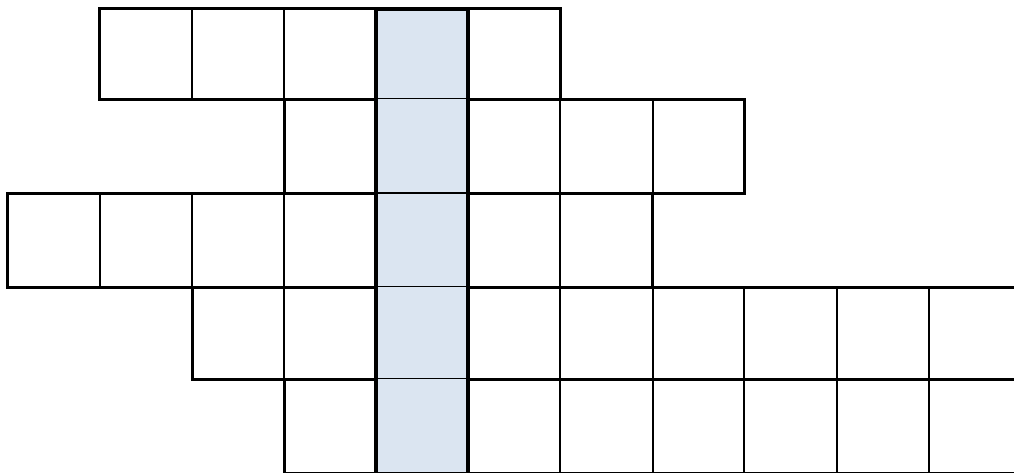
ÚKOL Č. 1 – KŘÍŽOVKA PLNÁ HISTORIE

Přečtete si tento text, týká se historie našeho města! V něm najdete ukryté odpovědi, které potřebuje do křížovky.

Ještě ve 12. století byly v místě, kde dnes stojí město, jen lesy a divoká zvěř. Už v té době se zde ale spojovaly obchodní stezky. Během 13. století se tu usídlovalo stále více lidí, až vznikla část současné Teče – Staré město. Roku 1333 město dokonce navštívil mladý markrabě Karel, kterého dnes známe jako Otce vlasti, Karla IV. Hlavními majiteli města byli páni z Hradce, pocházející z rodu Vítkovců, což byl jeden z nejbohatších rodů v zemi. Nejvýznamnějším pánem Teče byl bezpochyby Zachariáš z Hradce, který nechal na náměstí postavit malebné domy a původní gotickou pevnost přestavěl na krásný zámek. To vše v duchu renesance.

Domy na náměstí měly však jednu velkou nevýhodu. Byly ze dřeva, což byl tehdejší lehce dostupný materiál, který ale bohužel snadno hoří. A tak se stalo, že Teč musela čelit velmi častým požárům. Největší z nich vypukl v roce 1530 a jeho plameny sežehly celou polovinu náměstí i s radnicí. Obyvatelé města však nelenili a domy opravili do původní podoby, a tak se z jejich krásy můžeme těšit dodnes.

- 6) Jaký materiál byl použit na stavbu původních domů na náměstí?
- 7) Jaká zkáza ničila často v minulosti město? Například i v roce 1530?
- 8) Ještě před výstavbou města bylo místo významným spojovníkem cest. Jaké stezky tudy vedly?
- 9) V jakém duchu nechal Zachariáš z Hradce přestavět domy na náměstí i zámek?
- 10) Jde o jeden z nejbohatších rodů, do kterého patřili i páni z Hradce.

Městu Telč se v minulosti říkalo _____ pevnost (jaká, najdeš v tajence). Zamyslete se, proč se jí tak říkalo.

Proč: _____

ÚKOL Č. 2 – HISTORIK PŘI PRÁCI

Vezměte si na pomoc knížky, letáčky o Telči, nebo třeba počítač a pokuste se historikovi pomoci zjistit odpovědi na tyto otázky!

- *Jaká je nejstarší stavební památka v Telči?*

- *S jakým jménem je Telč neodmyslitelně spjatá? Je po něm pojmenováno i Telčské náměstí.*

- *Součástí zámku je i kaple. Jaké nese jméno?*

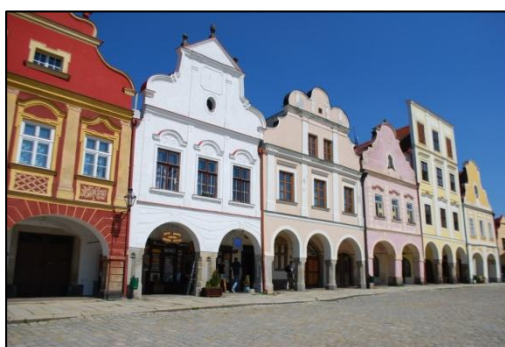
ÚKOL Č. 2 – HISTORIK PŘI PRÁCI

Vezměte si na pomoc knížky, letáčky o Telči, nebo třeba počítač a pokuste se historikovi pomoci zjistit odpovědi na tyto otázky!

- *Telčský zámek byl původně gotický. Kdo jej nechal v 2. polovině 14. století vybudovat?*

- *Po kom je pojmenováno Telčské náměstí? Je to nejvýznamnější osobnost Telčské historie.*

- *Telč měla v minulosti hrdelní právo. Co to znamenalo?*

ÚKOL Č. 2 – HISTORIK PŘI PRÁCI

Vezměte si na pomoc knížky, letáčky o Telči, nebo třeba počítač a pokuste se historikovi pomoci zjistit odpovědi na tyto otázky!

- *Telčský zámek byl původně gotický. Do kterého slohu byl přestavěn?*

- *Jak se jmenovala první manželka Zachariáše z Hradce?*

- *Město Telč mělo v minulosti významné várečné právo. Co znamenalo a proč bylo důležité?*

ÚKOL Č. 3 – HISTORIKOVY POČTY

Pomozte historikovi počítat! Dozvíte se při tom něco nového a zajímavého...

4) Zachariáš z Hradce se narodil roku 1526. Vládu nad telčským panstvím převzal v roce 1550. Kolik let mu bylo, když se vlády ujímal?

Výpočet: _____

Odpověď: _____

5) Páni z Hradce panují v Telči od roku 1339 do roku 1604. Po nich vládnou Slavatové od roku 1604 do roku 1681. Kolik let který rok vládl? Kdo z nich vládl déle?

Výpočty: _____

Odpovědi: _____

6) Věž svatého Ducha je vysoká $(6.3 + 31)$ metrů a k vyhlídce vede celkem $(9.6 + 17 + 26)$ schodů. Věž svatého Jakuba je vysoká $(56:7 + 8.4 + 38 - 18)$ metrů a k vyhlídce vede celkem $(9.7 + 39 + 43)$ schodů. Která Telčská věž je vyšší a na kterou vede více schodů?

Věž svatého Ducha: _____ metrů, _____ schodů.

Věž svatého Jakuba: _____ metrů, _____ schodů.

Odpověď: _____

ÚKOL Č. 4 – HISTORIK SI KRESLÍ

Páni z Hradce měli v erbu žlutou pětilistou růži na modrém podkladu. Namalujte, jak si jejich erb představujete. Poté jej vyhledejte na Internetu a porovnejte, jak se jejich erb liší od vaší představy.

ÚKOL Č. 5 – HISTORIKU, OBJASNI...

Tak se mi zdá, milí historikové, že na tyto otázky budete moct odpovědět až ve městě...

- *Kde visí vlajka města Telče? Jak vypadá? Popiš ji, nebo namaluj.*
- *Vstup do historického areálu zámku je zpoplatněn. Tajně jako detektivové zjistěte výši vstupného pro vaši celou skupinu. Spočtete výši vstupného pro jednotlivé trasy.*

Telč z pohledu památkáře

ÚKOL Č. 1 – PAMÁTKÁŘ A ZÁLUDNÁ ARCHITEKTURA

**Každý památkář se vyzná v architektuře a umí rozlišit umělecké slohy!
Zvládnete to i vy? Přečtěte si popis tří uměleckých slohů a ke každému
z nich přiřipšte čtyři čísla obrázků, které do nich náleží.**

Gotika

*Období, které ve stavitelství nazýváme „gotika“ nebo také „gotický sloh“ začíná v polovině 12. století a končí na počátku 16. století. Jeho následovníkem je sloh renesanční. Mezi typické znaky gotické architektury patří například **lomené oblouky** (u oken a dveří) a **rozety** (kruhová, barevně zdobená okna). Typickou stavbou je **katedrála**. Mezi nejznámější české památky postavené v tomto slohu patří **katedrála sv. Víta v Praze**. V Telči jsou v gotickém slohu postavené některé dveře u domů na náměstí (poznáme podle lomeného oblouku) a také **kostel svatého Jakuba s věží** je gotický.*

Obrázky číslo: _____

Renesance

*Renesanční sloh, tzv. renesance trval zhruba od 14. do 16. století. Zaměřuje se na městské stavby a domy, stavěly se například zámky a radnice. Fasádu často zdobí **sgrafito** (nástěnná malba) či **psaníčkové sgrafito** (nástěnná malba ve tvaru dopisu - psaníčka). Okna a dveře mají jednoduchý **obdélníkový tvar**. Pro renesanci je typický **arkýř** (ve středověku měl obrannou funkci, protože umožňoval výhled do všech stran). Významnou renesanční památkou je **Telčská***

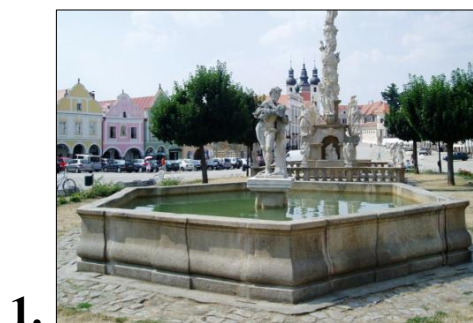
radnice či *dům č. 15* na náměstí v Telči (kvůli svému arkýři). V renesančním slohu je také postaven *zámek v Telči*.

Obrázky číslo: _____

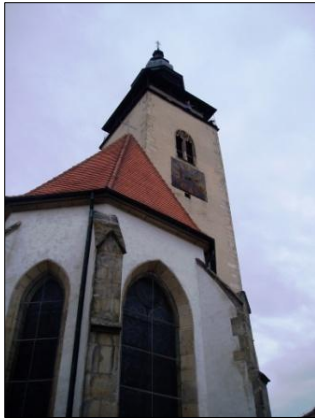
Baroko

Baroko, nebo také barokní sloh převažoval v 17. a 18. století. Typickými znaky baroka je pohyb – sochy bývají znázorněny v pohybu. Barokní stavby jsou majestátní a *bohatě zdobené zlatem*. Velmi často mívají stavby *kopuli*. Barokních památek se v Čechách dochovalo nejvíce, patří sem *kašny, sloupy a zámky*. V Telči jsou na náměstí dvě barokní kašny – *kašna se sochou sv. Markéty* a *kašna se Silénem*. Barokní je i *vnitřní výzdoba kostela Jména Ježíš* a *mariánský sloup* na náměstí Zachariáše z Hradce.

Obrázky číslo: _____

5.

6.

7.

8.

9.

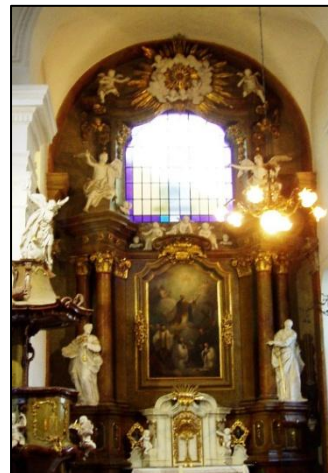
10.

11.

12.

Úkol č. 2 – Památkářův pohled na telčské kostely

Památkáři, tentokrát se zaměřte na telčské kostely! Doplňte do textu i/y a následně hledejte, kde se dá (knihy, letáčky o Telči, počítač). Vaším úkolem je totiž přiřadit k popisům název a obrázek kostelů.

Pust'te se do práce!

Dom__nantou tohoto kostela je v__soká věž, postavená v románském slohu. Jde o nejstarš__ památku, která stála na svém m__stě ještě předtím, než b__lo vůbec založeno město. Po někol__ka požárech kostel zanikl a proměnil se ve skladiště. Až koncem 19. století b__ly prostory využ__vány jako městské divadlo. Původní kostel b__l přestavěn na kapli, která dnes slouží evangelické c__rkvi.

NÁZEV KOSTELA: _____

KOSTEL JE NA OBRÁZKU ČÍSLO: _____

Tento kostel b__l v__stavěn v barokním stylu na konci 17. století, tedy v době, kdy se vlády nad Telčí uj__mal slavný rod Slavatů. B__l založen hraběnkou Františkou Slavatovou, jež je v tomto kostele také pohřbena. Pod kostelem b__la v__budována rozlehlá kr__pta, která dř__ve slouž__la jako hrobka.

NÁZEV KOSTELA: _____

KOSTEL JE NA OBRÁZKU ČÍSLO: _____

Tento kostel b__l v__budován ve 14. století v době zakládání města. O pár let později v__hořel (a spolu s ním i téměř polov__na náměstí) a trvalo dlouho, než

došlo k jeho přestavbě. Té se dočkal až v 15. století, byl přestavěn do gotického slohu. Ke kostelu náleží vysoká věž a také Křesťanská chodba, ve které nalezneme pamětní desky věnované obětem světových válek. Hlavní vchod do kostela se nachází na Kypťově náměstí.

NÁZEV KOSTELA: _____

KOSTEL JE NA OBRÁZKU ČÍSLO: _____

Názvy kostelů k přiřazení:

- ❖ *Kostel svatého Jakuba*
- ❖ *Kostel svatého Ducha*
- ❖ *Kostel Jména Ježíš*

Obrázky kostelů k přiřazení:

ÚKOL Č. 3 – PAMÁTKÁŘI, ZJISTI...

Opět mám takový pocit, že řešit tyto úkoly, bude nejlepší ve městě.

- ***Které domy ve městě mají psaníčkové sgrafito? Napiš číslo popisné aspoň pěti domů, na kterých jste psaníčkové sgrafito našli.***
-

- ***Který dům na náměstí je nejvyšší?***
-

ÚKOL Č. 4 – DVAKRÁT MĚŘ, JEDNOU ŘEŠ!

Památkář také dává svolení ke stavbě památek. Stavitelé tentokrát dostali příkaz postavit kašnu se Silénem méně než 25 metrů od Mariánského sloupu. Dodrželi nařízení?

Napište váš odhad vzdálenosti kašny od sloupu a poté danou vzdálenost změřte (měřte od zítky sloupu). Použijte pásmo.

Odhad: _____ metrů.

Vzdálenost: _____ metrů.

Odpověď: _____

2.2 HERNÍ PLÁN

STAŇ SE PÁNEM MĚSTA TELČE

Pravidla hry:

Každý hráč obdrží dva zlaťáky a barevnou figurku. Hráči umístí své figurky na políčko **START**. Začíná ten hráč, který je v dané skupině nejmladší. Další hráči se střídají po směru hodinových ručiček. Každý hráč provede hod pouze jednou v každém kole (po šestce se nehází dvakrát). Na každém políčku může být umístěn libovolný počet figurek. Postupuje se po vyznačené cestičce kolem dokola náměstí. Hráči přitom mohou stoupat na **modrá**, tzv. **akční** políčka či **červená**, **speciální** políčka. Akčních políček je celkem deset a hráče posouvají dopředu i zpátky, případně jej nějakým způsobem pozdrží. Speciální políčka, kterých je v plánu dvacet, se vztahují k jednotlivým domům či památkám na náměstí. Význam těchto polí je popsán v pravidlech, která skupiny obdrží a jejichž sdělení má na starosti předčítač.

Po celou dobu hráči na akčních i speciálních polích sbírají zlaťáky. Někde je obdrží, jindy jimi musí platit, nebo se mohou vykoupit ze své neznalosti. Za špatnou odpověď hráči neplatí nikdy. Podstatné je, že za vstup do zámku, tedy do cíle, se platí dva zlaťáky. Žák tedy s touto podmínkou musí kalkulovat po celou hru. Pokud se stane, že hráč nemá u cíle dva zlaťáky, vrací se zpět na speciální pole Kostela Jména Ježíš a snaží se je získat.

Vítězí ten hráč, který se jako první dostane do cíle, na telčský zámek, a stane se tak pánem města Telče. V případě, že na konci hráč hodí větší počet, než je počet políček před ním, zůstane stát těsně před cílem na akčním poli č. 10.

Akční (modrá) políčka:

- **č. 1** – Nezačal jsi úplně nejlépe, a proto se vrať zpět na **START** a začni příští kolo znovu.
- **č. 2** – Voda na dohled! Postup o pět políček dopředu.
- **č. 3** – Asi jsi cestou něco ztratil. Vrať se pro jistotu o dvojnásobek počtu, který jsi teď hodil a odevzdej 1 zlaťák.
- **č. 4** – Cesta je namáhavá a jsi unaven, zdržíš se na jedno kolo.
- **č. 5** – Chvátej, vždyť cíl je ještě daleko! Postup tedy o dvojnásobek počtu, který jsi právě hodil. Navíc obdržíš 1 zlaťák.

- **č. 6** – Blížíš se k věži svatého Ducha a vylézt na ní ti zabere dost času. Proto postup o tři políčka dopředu.
- **č. 7** – V panské kuchyni ses pořádně najedl, a proto postupuješ pomalu. Čekej, než ti padne číslo větší než 4, jen na to můžeš postoupit vpřed.
- **č. 8** – Navštívil jsi kostel Jména Ježíš? Lepší dvakrát, nežli vůbec. Vrať se tedy na nejbližší speciální políčko. Úkol na něm ale neplníš.
- **č. 9** – To je smůla! Hladový vyhrát nemůžeš, a proto se vrať zpět do panské kuchyně a dej si něco ze Zachariášových specialit (jdi zpět do domu č. 32).
- **č. 10** – Od cíle jsi už jen jeden krůček! Zaplat' dva zlat'áky a čekej zde, dokud ti nepadne jednička!

Speciální (červená) políčka:

➤ **Dům č. 71 (1. speciální políčko)**

Obrovská budova dnešní Základní umělecké školy bývala dříve okresním soudem. Atika (architektonický prvek, který prodlužuje budovu) dům zvyšuje a je zakončena zubatým cimbuřím.

Pohlédni na náměstí. Který další dům má zubaté cimbuří a je tedy typicky renesanční? Za správnou odpověď tě čeká zlat'ák.

➤ **Dům č. 65 (2. speciální políčko)**

Tento dům, kde nyní sídlí obrazová galerie pana Wimmera, v minulosti obývali samé důležité a vlivné osobnosti Telče. Purkmistr, konšel i rychtář. Lidé, kteří tvořili městskou radu a o městu tak rozhodovali. Zejména významný byl majitel domu Josef Oliva, konšel, který koupil i dům vedlejší.

Rychtář byl ve středověku považován za vysoko postavenou osobu, která zastupovala zájmy občanů. Většinou jej volil samotný panovník. Kdo v současnosti stojí v čele města? Znáš jméno toho současného? Za správnou odpověď tě čeká zlat'ák. Nechceš-li odpovídat, můžeš se vykoupit ze své neznalosti zaplacením jednoho zlat'áku.

➤ **Kašna sv. Markéty (3. speciální políčko)**

Tato barokní kašna, původně dřevěná, byla postavena někdy kolem roku 1560. Je na ní socha svaté Markéty, která je patronkou města Telče. Původní socha se

obyvatelům města nelíbila, a tak byla roku 1717 nahrazena za tu, kterou na kašně vidíme dnes. Povídá se, že tak jako ona, má vypadat typická telčská dívka.

Spočítej, jak dlouho se občané Telče dívali na sochu, která jejich oku příliš nelahodila. Za správnou odpověď získáš zlatáček.

➤ **Ruční pumpa (4. speciální políčko)**

Pumpa, u které se teď nacházíš, byla původně dřevěná. Současnou podobu má až z 19. století. Byla zdrojem vody pro celé náměstí. A nejen to, lidé se u ní zastavovali, aby si popovídali a stávala se tak i místem příjemného odpočinku.

Zastav se tedy i ty a popovídej si s přáteli. Sděl ostatním nějaký svůj nedávný zážitek. Podle toho, jak se jim příběh bude líbit, se spoluhráči domluví, zda si zasloužíš zlatáček. (V případě, že bude stejný počet spoluhráčů pro i proti, zlatáček přesto získáš.)

➤ **Dům č. 62 (5. speciální políčko)**

Tento dům dlouho obýval kovář, poté i hrnčíř. Již sto let je zde ale banka, momentálně Česká spořitelna.

Kovář a hrnčíř jsou známá středověká řemesla. Jaká jiná ještě znáš? Jmenuj aspoň další dvě, za správnou odpověď tě zlatáček nemine!

➤ **Dům č. 61 (6. speciální políčko)**

Nacházíš se v jednom z nejkrásnějších domů na náměstí. Hned, co ho pekař Michal koupil, nechal jej přestavět a vyzdobit, neboť chtěl být ve městě rychtářem, a tak chtěl mít nejhezčí dům. Přestavba byla dokončena roku 1555, což si můžeme přečíst i na štítu domu. Celou fasádu zdobí nástěnné malby s biblickou tematikou.

Jak se takové nástěnné malbě říká? Slovo začíná na písmeno „S“. Uhodneš-li, získáš zlatáček. Ze své neznalosti se zlatáčkem můžeš i vykoupit.

➤ **Dům č. 59 (7. speciální políčko)**

Dům č. 59 má barokní zvlněnou fasádu. Když totiž přišlo do módy baroko, majitelům se to velmi zalíbilo a mnoho domů tak dostalo vnější barokní vzhled. Uvnitř ale zůstaly nadále renesanční. V tomto domě dnes najdeme hračkářství. To tu ale nebývalo vždy. Dříve zde byl Hotel U zlatého kříže, což dokládá i zlatý kříž umístěný na přední fasádě. V přízemí pak byl hostinec až do roku 1950.

Spočítej, kolik let už v domě hostinec není? Za správně zodpovězenou odpověď obdržíš zlatáček.

➤ **Mariánský sloup (8. speciální políčko)**

Na náměstí žila v 17. století jistá Zuzana Hodová. Když umírala, odkázala městu neuvěřitelných 1000 zlatých a díky nim se mohl postavit tak krásně zdobený barokní sloup se sochami andělů a svatých, na jehož vrcholu stojí samotná Panna Marie. Podle ní se sloupu říká Mariánský. Ujal se ale i název Morový sloup, neboť lidé věřili v jeho ochranu před morovou epidemií.

Vydej se tedy na pohřeb Zuzany Hodové, díky níž máme v Telči tuto krásnou památku. Na pohřbu se zdržíš, proto stůj jedno kolo. Díky bohaté závěti ale obdržíš dva zlatáčky.

➤ **Dům č. 54 a č. 55 (9. speciální políčko)**

Dva typické renesanční domy s vysokou atikou zakončenou zubatým cimbuřím, které oba domy spojuje a zdobené psaníčkovým sgrafitem. Dům č. 54 dříve vlastnil lékař a zvěrolékař, sousední dům č. 55 zase cukrář a perníkář.

Všimněte si oválných otvorů po stranách atiky obou domů. K čemu asi tyto otvory sloužily?

a) *Sloužily k obraně – na střeších stávali bojovníci a otvorem stříleli.*

b) *Sloužily k odstraňování nahromaděného sněhu ze střech.*

c) *Nesloužily k ničemu. Jsou pouze zdobným architektonickým prvkem.*

Za správnou odpověď získáš zlatáček, stejně tak jej můžeš zaplatit, pokud vůbec odpovídat nechceš.

➤ **Dům č. 47 (10. speciální políčko)**

Nacházíš se v nejvyšším domě na náměstí, což dělá atika (architektonický prvek, který zdobí a prodlužuje budovu), která je zde výjimečně vysoká. Kdysi tu býval p_vovar a později dívčí škola.

Víš, jaké I/Y se píše ve slově P_VOVAR? Pro jistotu všem řekni vyjmenovaná slova po P. Pokud je řekneš správně, odměna v podobě jednoho zlatáčku tě nemine. Spoluhráči tě kontrolují.

➤ **Dům č. 46 (11. speciální políčko)**

Tento krásný žlutý dům s barokním štítem obýval zlatník Kerndl, který měl krásnou dceru Julinku. Ta jednoho dne onemocněla a nemohla se uzdravit. Přesto, že měla veškerou péči bohatých rodičů, dívka nakonec umřela. Pohřbít ji zarmoucení rodiče dali s mnoha šperky. Těch pokladů se však zachtělo hrobníkovi. „Dívce už stejně radost neudělají a mojí ženě se budou tuze líbit!“ Říkal si. A tak Julince sundal náhrdelník i náramek, jen prstýnek ne a ne sundat. „Ale co, tu mrtvou to už bolet nebude!“ Problesklo hrobníkovi hlavou a dívence usekl prst i s prstýnkem. Co se ale nedělo! Dívka se bolestí probrala, hrůzou hleděla, kdeže to leží, s děsem v očích vyskočila z rakve a utíkala domů. Nad hrobníkem pak probíhal soud. Zajímavostí je, že ačkoli dům vystřídal mnoho vlastníků, zlatnictví v něm je dodnes.

Jaké měl hrobník vlastnosti? Pojmenuj aspoň jednu, za což tě čeká zlat'ák. Jak myslíš, že soud dopadl?

➤ **Kašna se Silénem (12. speciální políčko)**

Druhá, horní kašna, byla stejně jako kašna svaté Markéty původně dřevěná. Kamennou podobu má až od roku 1830. Uprostřed stojí socha Siléna, který v náručí drží malého Dionýsa, boha vína.

Tys však do kašny spadl! Utíkej zpátky pro nové šaty do domu č. 58, který dříve obýval krejčí. Za šaty zaplatíš zlat'ák.

➤ **Věž svatého Ducha (13. speciální políčko)**

Tato věž patří k malému gotickému kostelíku, který je ukrytý v zahradě, patří evangelické církvi a vůbec nejde z náměstí vidět. V minulosti mockrát vyhořel a koncem 19. století v něm bylo městské divadélko. Co ale nelze přehlédnout, je právě ohromná, 49 metrů vysoká, románská věž svatého Ducha, která je nejstarší památkou v Telči, pochází totiž z 13. století.

Vstupné na věž pro dospělé osobu stojí 15 korun a pro dítě 10 korun. Spočítej, na kolik vyjde vstupné rodinu se čtyřmi dětmi? Dostaneš za to zlat'ák!

➤ **Dům č. 31 (14. speciální políčko)**

Nacházíš se v krásném renesančním Telčském domě. Dům měl v minulosti várečné právo, a tak jeho vlastník práva využíval k vaření a k prodeji piva. Pivo uchovával ve sklepě, což byla velmi důležitá část domu, kde se díky chladu

uchovávaly potraviny a sudy s pivem a vínem. Všechny domy na náměstí jsou podsklepeny a široká síť podzemních chodeb je spojuje. V minulosti to obyvatelé využívali zejména na ochranu proti nepříteli.

Zaměř se na krásnou renesanční fasádu domu. Čím je tvořena? Tato ozdoba byla v renesanci velmi oblíbená, neboť nebyla tak nákladná. Za správnou odpověď si opět zasloužíš zlatáček.

➤ **Dům č. 32 (15. speciální políčko)**

Částečně barokní a částečně renesanční dům č. 32 v minulosti sloužil jako panská kuchyně, kde se stravovali městští úředníci a pracovníci ze zámku. Na Zelený čtvrtek před Velikonocemi se zde vždy vařila sladká kaše, která byla rozdávána chudým a nemocným. Tento zvyk zavedla paní Perchta, známá jako Bílá paní. Podle pověsti se Bílá paní po své smrti zjevovala na zámku. Buď s úsměvem, což znamenalo radostné chvíle, nebo zamračená s černými rukavičkami, což naopak nevěstilo nic dobrého.

Pojmenuj aspoň tři vlastnosti paní Perchty neboli Bílé paní. Jaká byla? Za správné odpovědi obdržíš zlatáček a nadále o paní Perchtě můžeš přemýšlet, neboť se v panské kuchyni pozdržíš na jedno kolo. Dej si něco k jídlu, cesta na zámek je ještě dlouhá!

➤ **Dům č. 15 (16. speciální políčko)**

Nacházíš se v domě č. 15, který je velmi významný pro krásnou sgrafitovou fasádu, ale zejména pro svůj arkýř. Arkýř z budovy vyčnívá a ve středověku měl důležitou obrannou funkci, protože majiteli umožňoval pohled do všech stran. Jindy arkýř sloužil jako toaleta anebo byl postaven jen k výzdobě domu.

Rozhlédni se z arkýře na všechny strany! Není nablízku nějaký nepřítel? Nejbližšího spoluhráče umístí do šatlavy (dům č. 10).

➤ **Dům č. 10 (17. speciální políčko)**

Právě jsi navštívil velmi důležitý dům na náměstí, a to městskou radnici. Radnice vznikla sloučením dvou gotických domů, několikrát podlehla požárům a o její přestavbu do renesančního slohu se zasloužil Zachariáš z Hradce. Na fasádě domu si můžeš všimnout typického renesančního sgrafita – psaníček. V současnosti zde sídlí Městský úřad, ale o mnoho let dříve tu bývala šatlava, kde přebývali vězni a čekali na svůj rozsudek.

I ty si ve vězení chvíli pobudeš. Vysvobodí až hození šestky. V každém kole máš právo na tři hody za sebou.

➤ **Kostel Jména Ježíš (18. speciální políčko)**

Tento kostel nechala vybudovat hraběnka Františka Slavatová v roce 1667. Ačkoli venkovní fasáda je renesanční, vnitřek kostela je velmi zdobný, postaven v barokním stylu. Podzemí kostela tvoří rozsáhlá krypta, která byla v minulosti využívána jako hrobka, v níž se pohřbívali zejména představitelé kostela. V kostele Jména Ježíš je pohřbena hraběnka Slavatová i její manžel.

Další zlat'ák získáš, řekneš-li aspoň dvě slova souznačná ke slovu „*vybudovat*“ a ke slovu „*rozsáhlá*“.

➤ **Kostel svatého Jakuba (19. speciální políčko)**

Tento kostel stojí v těsné blízkosti zámku a byl postaven ve 14. století. Velmi brzy po dostavbě však vyhořel a trvalo dlouho, než jej obnovili. Je spojen s šedesátimetrovou věží svatého Jakuba, ve které se dochovaly dva zvony. Zvon zvaný Marie pochází z roku 1550 a zvon Jakub z roku 1602.

Spočítej, o kolik let je zvon Jakub mladší než zvon Marie? Za správnou odpověď dostaneš zlat'ák.

Jelikož cíl je na dohled a zlat'áků budeš jako pán potřebovat spoustu, můžeš získat ještě jeden, když vypočítáš, kolik korun by rodina se třemi dětmi zaplatila za vstup do této věže, když víš, že dospělí musí zaplatit 30 Kč a děti 10 Kč?

➤ **Zámek (20. speciální políčko)**

Výborně! Došel/la jsi až do telčského zámku, do cíle, a stal/a ses pánem/paní města Telče! Původně stál v těchto místech gotický obranný hrad, který postavili páni z Hradce v druhé polovině 14. století. Roku 1550 však Telči začal vládnout Zachariáš z Hradce a hrad přestavěl na půvabný renesanční zámek.

Sídlo, které nyní vlastníš, je právem nazýváno perlou moravské renesanční architektury – gratuluji!

Správné odpovědi:

- **Dům č. 71:** Zubaté cimbuří má také radnice (dům č. 10) a domy č. 9, 12, 54 a 55.
- **Dům č. 65:** V současnosti stojí v čele města starosta, Roman Fabeš (údaj ke 2. 6. 2016)
- **Kašna svaté Markéty:** Původní socha v kašně stála 157 let.
- **Dům č. 62:** řezník, cukrář, perníkář, kat, přadlena, soukeník, krejčí, švec, kloboučník, zámečník, zlatník, hodinář, bednář, hostinský, hrobník, kuchař, mydlář, pekař, písař, sládek, šenkýř a další
- **Dům č. 61:** sgrafito
- **Dům č. 59:** 2016 – 1950 = 66 let
- **Domy č. 54 a 55:** Otvory v atice sloužily k odstraňování sněhu ze střech.
- **Dům č. 47:** PIVOVAR (není ve vyjmenovaných slovech); *vyjmenovaná slova po P:* pýcha, pytel, pysk, netopýr, slepýš, pyl, kopyto, klopýtat, třpytit se, zpytovat, pykat, pýr, pýřit se, čepýřit se
- **Dům č. 46:** Hrobník byl hamižný, ziskuchtivý, chamtivý, chtivý,... Rodiče Julinky však měli takovou radost, že jejich dcera neumřela, že se přimluvili za hrobníkovu milost. Přece jenom jí jeho hamižnost zachránila život.
- **Věž svatého Ducha:** 70 Kč
- **Dům č. 31:** Je zdobena psaníčkovým sgrafitem.
- **Dům č. 32:** dobrosrdečná, laskavá, hodná, milá, dobrácká, dobromyslná, přívětivá, přátelská, šlechetná, vlídná,...
- **Kostel Jména Ježíš:** vybudovat (vystavět, postavit, založit, zbudovat,...), rozsáhlá (velká, rozlehlá, obrovská, široká, ohromná,...)
- **Kostel svatého Jakuba:** Zvon Jakub je mladší o 52 let. Pětičlenná rodina by zaplatila za vstupné na věž 90 Kč.

2.5 SEBEHODNOCENÍ

OHODNOŤ SVOU PRÁCI - „TELČ“

Jak jsem pracoval? Vybarvi.

Odůvodnění: _____

Jak pracovala naše skupina? Vybarvi.

Odůvodnění: _____

Co jsem se nového naučil(a):

Co se mi nejvíce povedlo?

Co mi moc nešlo?

Co mě nejvíce zaujalo?

Výukový program – Telč

Co si myslíte o vytvořených týmech pro skupinovou práci? Byl počet žáků ve skupině vhodný?

„Skupinová výuka je výborná, děti si navzájem pomáhají, nemusejí být úplně potichu a celkově v ní rádi pracují. Myslím, že počet čtyř žáků ve skupině je maximální a neměl by se překračovat, jinak se děti nudí. Ideální počet je 2 – 3 žáci. V tomto případě bych příště volila o jednu skupinu více, aby v každém týmu byli tři žáci a měli větší příležitost se zapojit. Utvoření podle vlastní preference žáků je ambivalentní. Na jednu stranu, skupina utvořená jenom dívkami pracovala nejlépe, pomáhaly si navzájem, spolupracovaly. Chlapecká skupina byla zase pravým opakem. Kluci se pošťuchovali, museli být často napomínáni a příliš nespoupracovali. Smíšená skupina pracovala průměrně. Na stranu druhou, žáci třetího ročníku jsou ve věku, kdy chtějí pracovat chlapci i dívky odděleně, tudíž pokud by byl určený náhodný výběr členů skupiny, děti by se jistě bouřily.“

Byly podle Vás otázky v první části správně zvolené?

„Myslím, že byly. Nad otázkami si žáci museli lámat hlavy a v rámci skupin tak vznikaly zajímavé diskuze. Největší rozepře nastaly ihned v první otázce, kolik má Telč přibližně obyvatel. Zatímco dívky tvrdily 600, chlapci 10 000. Smíšená skupina tipovala 5000 obyvatel. V tento moment jsem pověřila chlapeckou skupinu, ať daný údaj najde v knize: NEKUDA, V. a spol.: Vlastivěda moravská – Dačicko, Slavonicko, Telčsko, 2005. Chlapci tak zjistili, že v roce 2005 měla Telč 6000 obyvatel, doplnila jsem údaj, že k letošnímu roku to činí o 500 obyvatel méně. Zajímavé bylo sledovat odpovědi žáků na otázku, kolik škol je ve městě, neboť se všechny skupiny zamýšlely pouze nad základními školami. Zde jsem musela zakročit s tím, že se otázka vztahuje ke všem školám – mateřským, základním i středním. Dále už nebyl s otázkou problém, neboť většina žáků má mladší či starší sourozence, kteří dané instituce navštěvují. Největší problém představovala poslední otázka, co to znamená UNESCO. Žáci sice nedokázali pojmenovat, oč jde, ale vesměs věděli, že jde o ochranu památek, což je podle mě stěžejní. Jejich znalost jsem tedy doplnila o údaj, že jde o světovou organizaci. Otázky tedy nebyly pro žáky jednoduché, ale bylo vidět, že se o odpovědi zajímají.“

Co si myslíte o tom, že úkolem dětí bylo napsat pohlednici? Jak to zvládly?

„Zde musím přiznat, že jsem byla nemile překvapena. Ovšem nikoli volbou úkolu. Nápad nechat děti napsat pohlednici v dnešní době, se mi velmi líbil. V moderní době emailů a textových zpráv jsou ručně psané dopisy a pohlednice brány za zastaralé, což je podle mě velká škoda, a tímto úkolem se děti s psaním pohlednic aspoň seznámily. Nemile zaskočena jsem však byla ze zjištění, že děti neuměly nadepsat adresu, přestože jsme již psali pozdrav z prázdnin, kde se náležitosti týkající se dopisu, učily. Ocenila jsem nápad dívek, které použily k úkolu mapu České republiky, aby našly nějaké město v severních Čechách.“

Jak první část hodnotíte? Je něco, co byste příště udělala jinak?

„Celá první část působila jako uvedení do tématu, neboť žáci si ověřili svoje vědomosti týkající se Telče a zjistili, v jakých základních informacích mají rezervy. Také se seznámili s psaním pohlednic, někteří dokonce poprvé v životě, a jak jsem si všimla, tento úkol byl zejména pro dívky, které svou pohlednici vyzdobily i malůvkou, velmi atraktivní.“

Příště bych kontrolu správných odpovědí provedla ještě před tím, než žáci začnou psát pohlednice. Vyhneme se tak zbytečnému zmizikování a přepisování chybných myšlenek, čímž jsme se poměrně zdrželi.“

Jaký je Váš názor na práci dětí s Internetem? Jak se úkol vydařil?

„Vyhledávání na Internetu je v dnešní době strašně důležité. Děti by měly vědět, že počítač neslouží jen k hrám, ale že jde i o velmi užitečného pomocníka, tudíž jsem tento úkol uvítala. Nicméně technika zůstane technikou, co může kdykoli selhat, a to se nám právě stalo. Internetové připojení se z nějakého neznámého důvodu nezdařilo, a tak se děti bez technické opory musely obejít. Kromě dvou otázek nebyl problém, a odpovědi vyhledaly v knihách a prospektech o Telči. O právu várečném a hrdelním jsme však nic nenašli, a tak se poslední dvě otázky staly předmětem diskuze celé třídy. Hrdelní právo žáci odhadli správně, o várečném právu však představu neměli. Líbilo se mi, že i přes technické obtíže se úkol podařilo splnit a žáci celou přestávku vydrželi diskutovat o trestu smrti.“

Jak hodnotíte druhou část, Telč z pohledu historika? Byly úkoly pestré?

„Úkoly byly určitě pestré, proběhlo čtení textu, vyplňování křížovky, což žáky moc bavilo, vyhledávání informací v knihách i psaní. Slovní úlohy vyřešili žáci poměrně rychle a zdařile. Moc se mi líbil úkol, kdy žáci měli kreslit erb podle své představy. Bylo vidět, že po

vyhledávacím a počítařským úkolu přivítali možnost výtvarné relaxace, přestože netrvala příliš dlouho.“

I v tomto úkolu měli žáci pracovat s Internetem. Dařilo se i zde nahradit absenci Internetu?

„I zde to žáci zvládli, avšak s mojí asistencí. Doplnění pravopisu nečinilo žádné obtíže, ale přiřazování již ano. První kostel určily všechny skupiny správně, a to podle přilehlé věže, která je nejstarší památkou v Telči, což už si žáci pamatovali z předchozího úkolu. S dalšími dvěma kostely si nevěděly děti rady, a proto jsem vybrala vhodnou část textu v prospektech a v knize Průvodce architekturou Telče. Podle toho již zvládli kostely správně určit. Bez mé pomoci by na to jistě žáci přišli také, ale trvalo by to podstatně delší dobu.“

Co říkáte na úkoly plněné na náměstí? Byly správně zvolené?

„Podle mého názoru byly zvolené dobře. Na žácích bylo vidět, jak jsou rádi, když mohou opustit školní lavice a vydat se do města, užívali si pocit, že se mohou samostatně, bez blízkého dohledu pohybovat po náměstí. Proto si myslím, že byl dobrý nápad zahrnout do výukového programu jak úkoly, které žáci plnili ve třídě, tak úkoly na ven. Při plnění zadaných úkolů jsem u žáků nezaregistrovala žádný problém. Zajímavé bylo sledovat odhad vzdálenosti, u úkolu Dvakrát měř, jednou řeš. Všechny skupiny se shodly na tom, že památkáři dodrželi nařízení, tedy, že kašna je určitě vzdálená méně než 25 metrů od Mariánského sloupu. Ovšem jejich odhad se pohyboval buď nízko, kolem 10 metrů, nebo vysoko, kolem 20 metrů. Ani jedna skupina neodhadla vzdálenost správně, tedy 15 metrů. Měření bylo lehce ztížené, neboť žáci k dispozici neměli dlouhé pásmo, ale pouze pětimetrový svinovací metr. Čtyřčlenné skupiny si však i s tímto úkolem poradily hravě a k výsledným zaokrouhleným patnácti metrům se dobral každý tým.“

Jak nahlížíte na časové rozvržení?

„Myslím, že telčský výukový program je hodně obsáhlý a není možné jej v jeden vyučovací den stihnout, pokud je realizován poctivě. Vzhledem k tomu, že jsem nechtěla nic uchvátat a mnohdy jsme se u tématu zdrželi (např. u psaní pohlednice, u hrdelního práva, vyhledáváním v knihách namísto Internetu apod.), není divu, že se program nezvládl celý. Dle mého názoru to však nevádí. Děti si aspoň odpočinou, naberou nové síly a didaktickou hru si více užijí a více si z ní zapamatují. Pokud by se to mělo stihnout v jeden vyučovací den, bylo

by nutné některé úkoly vynechat, například úkoly vykonávané venku, což by myslím, bylo škoda.“

Co si myslíte o pracovních listech? Byly přiměřené věku žáků?

„Pracovní listy byly přiměřené, což soudím především proto, že si s úkoly žáci vždy poradili. Některé úkoly jim šly rychleji, nad jinými se zdrželi delší dobu, ale nakonec zvládli všechny. Z hlediska oblíbenosti samozřejmě u žáků zvítězily takové pracovní listy, které po žácích vyžadovaly minimum textu.“

Jak se Vám líbila didaktická hra? Co se žáci při ní dozvěděli?

„Hra je perfektně a atraktivně zpracovaná, je přehledná. Žáci postupovali náměstím a zastavovali se na modrých a červených polích. Co je na polích čeká, sděloval ostatním hráčům předčítač každé skupiny. V této funkci se žáci libovolně střídali. Všimla jsem si, že někteří četli jen velmi krátkou dobu, jiní se v tom naopak vyžívali a nechtěli se funkce vzdát. Často se stávalo, že protihráč z kostrbatého čtení předčítače nepoznal, jaký úkol jej čeká, a musel si úkol přečíst ještě sám tichým čtením, což určitě není na škodu, ale zdržovalo to. Za splněné úkoly dostávali hráči zlatáky. Bylo na zvážení každých spoluhráčů, zda potvrdí správnost úkolu a zlaták vydají – to se mi líbilo, neboť při počítání příkladů nepočítal jen hráč, který na dané políčko stoupl, ale i ostatní, aby jej zkontrolovali. Svou roli hrála i paměť, neboť se stávalo, že na určité políčko padli v krátké době dva hráči po sobě, a tudíž se úkol opakoval. Byl-li početní, a pokud druhý hráč dával pozor, splnil jej snadněji.

Žáci se rozhodně dozvěděli spoustu zajímavostí. Velmi je zaujal dům č. 46, kde se dozvěděli příběh o chamtivém hrobníkovi, všichni, kteří spadli do kašny a museli se pak pěkný kus vracet, si již budou pamatovat kašnu se Silénem, a u dětí samozřejmě vedlo umístění do šatlavy, tudíž poznatek, že radnice dříve bývala vězením, si osvojili určitě všichni.“

Je něco, co byste na didaktické hře změnila, vylepšila?

„Ano, děti se špatně orientovali ve speciálních polích. Zatímco modrá, akční políčka jsou číslovaná jak v herním plánu, tak v pravidlech, u speciálních červených polí tomu tak není. Žáci tak museli červená políčka odpočítávat a stalo se, že se občas spletli a plnili úkol nějakého domu na jiném políčku, což postrádalo smysl. Proto bych pro lepší orientaci červená políčka na plánu očíslovala a taktéž to udělala i v pravidlech hry.“

Vadilo Vám, že hra neproběhla podle plánu u Mariánského sloupu na náměstí?

„Počasí je proměnlivé a nelze se na něj spoléhat. V tomto případě zrovna nevyšlo, ale nemyslím si, že je to škoda. Ve třídě sice žáci neviděli městské domy a památky, o které se ve hře jedná, přímo, ale jsou na herním plánu vyfocené, a žáci je bez problémů poznali. Navíc při hře mohli pohodlně sedět na židlích a na herní plán dobře viděli. Plán hry není z tak tvrdého materiálu, aby mohl být umístěný např. v trávě a také by hrozilo jeho znehodnocení a tím pádem i znemožnění jeho dalšího použití.“

Jak byste shrnula sebehodnocení žáků?

„U otázky – Jak jsi pracoval? – odpověděli kromě dvou žáků všichni kladně. Jeden ze zbylých dvou žáků uvedl, že občas chyboval, druhý zase, že toho moc nevěděl.“

Na otázku – Jak pracovala vaše skupina? – žáci odpovídali vesměs kladně, a to, že spolupracovali, moc se nehádali, hodně se nasmáli a uměli se dohodnout.“

Na otázku, co nového se žáci naučili, odpovídali různě. Přes četně uváděné zajímavosti z historie, o telčských domech a informace o Telči, jedna žákyně uvedla, že se naučila hrát novou hru, jiná zase uvedla, že pro ni nová informace byla o nejstarší telčské památce. Tři žáci zmínili počet obyvatel v Telči.“

Co se mi nejvíce povedlo? Tak zněla další otázka v sebehodnocení. Většina žáků zmiňovala hru, kterou měli nejvíce v paměti. Dvě žákyně uvedly, že se jim nejlépe podařilo napsat pohlednice, další žákyně uvedla, že se jí nejvíce povedlo nakreslit erb pánů z Hradce. Jedna z odpovědí zněla, že se žákovi nejvíce povedli slovní úlohy.“

Otázku – Co mi moc nešlo? – hodně žáků proškrtlo. Dva chlapci uvedli, že slabinu měli v týmové práci. Jedna dívka uvedla, že neměla štěstí při hře a další dva žáci zmínili, že se ztráceli v číslování domů.“

Na poslední otázku, co žáky nejvíce zaujalo, odpovídali často, že všechno, případně, že hra. Jedna žákyně uvedla, že ji zaujaly telčské památky, dalšího žáka zase velmi zaujala kniha o telčské architektuře.“

Co se Vám na programu nejvíce líbilo?

„Přesto, že jsem k ní měla jednu výtku, nejvíce bych asi vyzdvihla didaktickou hru. Je opravdu propracovaná a u žáků měla úspěch. Byli zapálení celých asi 60 minut, co ji hráli a udrželi pozornost. Rozhodně nešlo jen o hraní, ale také se při ní něco zábavnou formou naučili. Moc se mi líbila.“

Co naopak byste změnila či vylepšila?

„Kromě návrhu na vylepšení orientace při hře, mě nic jiného nenapadá. Snad jen, že výukový program bych vždy dělila do dvou dnů, nebo jej zkrátila, protože je dost obsáhlý.“

Jaký je Váš celkový názor na výukový program Telč?

„Celkově si myslím, že program je podrobně a dobře vypracovaný. Jsou v něm začleněny všechny důležité předměty, žáci v něm dost píšou i čtou, dozví se spoustu zajímavostí o telčských památkách a o historii. Má vážnější formu – některé úkoly z knížičky, čtení o historii a podobně, i zábavnou – psaní pohlednice kamarádovi, didaktická hra. Děti se při práci rozhodně nenukly a práce se jim líbila.“

Výukový program Roštejn a Roštejnská oboře

Máte nějaké připomínky k úvodní organizaci? Jak proběhl přesun autobusem a cesta k oboře?

„Cesta autobusem byla bezproblémová a rychlá. Přesun k Roštejnské oboře proběhl po málo frekventované silnici, nicméně bych příště pro větší bezpečnost doporučila výstražné vesty aspoň pro první a poslední dvojici. Bylo poměrně špatné počasí a tím pádem i snížená viditelnost.“

Co si myslíte o náhodně utvořených týmech pro skupinovou práci? Byl počet žáků ve skupině vhodný?

„Jak jsem předpokládala, děti se začaly bouřit, když jsem jim oznámila, že budou do skupin rozlosováni. Nicméně zajímavé pro mě bylo zjištění, že se žáci při plnění úkolů ve skupině nehádali. Oproti telčskému programu, kde si skupiny volili sami a pak se v nich hádali (zejména kluci). Co se týče počtu žáků ve skupině, tentokrát si myslím, že byl ideální.“

Co říkáte na první úkol v oboře, motivoval žáky? Byl pro ně jednoduchý?

„Z prvního úkolu byli žáci nadšení. Mají moc rádi různé skládačky a puzzle, takže to pro ně bylo jistě milé překvapení. Nicméně, počasí se vůbec nevydařilo, bylo špatné. Sice nepršelo, ale zem byla po vydatném dešti hodně mokrá a foukal silný vítr. Žáci tudíž museli zápasit s větrem, který jim bral jednotlivé kousky skládanky. Pro příště by bylo asi lepší vytisknout obrázky na tvrdou čtvrtku. Myslela jsem si, že úkol pro ně bude velmi lehký, ale nebyl. Obrázky byly rozstříhané na 16 kousků a pro žáky byly vcelku oříškem. Nakonec však

vyhráli nad urputným větrem a obrázek složili. Zabralo jim to však celých 15 minut. S určením zvířat nebyl naprosto žádný problém a nabízeného atlasu nikdo nevyužil.“

Jak dopadlo druhé stanoviště?

„Místa kolem druhého stanoviště bylo dostatek a každá skupina si tedy vytvořila své zázemí. Jak už jsem zmínila, zem byla nasáklá vodou a tak to pro děti nebylo příliš pohodlné, protože musely dřepět. Zástupci skupinek běhali k naučné tabuli a snažili se vyčíst odpověď. Nastal problém, kdy jedna dívka vzhledem k své výšce na tabuli neviděla. Její skupina to vyřešila tak, že dívka pouze zapisovala. I pro ostatní děti tento úkol nebyl vůbec lehký, text byl pro ně dost náročný a občas se v něm ztráceli. Zde jsem musela zasahovat a směřovat je k odstavcům, kde informaci najdou. Myslím, že počet otázek (tři) byl dobře zvolený. Kdyby jich bylo více, děti by vyhledávání přestalo bavit. Takto pozornost bez problémů udržely. Velmi jsem ocenila, že každá skupina má jiné otázky. Nejen proto, že kontrola byla zajímavá pro všechny, ale také z důvodu, že v rámci zapálení žáci výsledky často říkali nahlas, a pokud by byly stejné, některým skupinám by stačilo pouhé odposlouchávání. Vyhledávání čísel souvisejících s muflonem bylo pro děti o poznání jednodušší a nečinil jim potíže. Při posledním úkolu bylo zajímavé, že nikdo nešel informaci hledat k tabuli, ale každá skupina počítala příklady a rozlišovala sudé a liché výsledky. Vzhledem k tomu, že jsou třída zdatných matematiků, bylo to pro ně jednodušší, než hledat odpovědi v tabuli. Celkově jsme na tomto stanovišti strávili asi dvacet minut.“

Jak byste shrnula třetí stanoviště? Činilo něco žákům problémy? Co žáky zaujalo?

„První úkol, tedy doplňování prasečího kvízu, byl velmi podobný, jako úkol u stanoviště muflona, kdy si žáci hráli na reportéry. Opět jsem ocenila různost otázek. Druhý úkol, štafeta se slovními druhy, měl u žáků ohromný úspěch. Brali jej velmi vážně a zodpovědně běhali k naučné tabuli hledat určitý slovní druh. Vzhledem k tomu, že se střídali a vše probíhalo dost rychle, stalo se, že některé slovo měli napsané dvakrát. Z tohoto důvodu se mi velmi líbí nápad, že nevíteží skupina, která má všech 25 slov jako první, ale ta, která za ně sklídí všech 25 bodů, tedy správnost vítězí nad rychlostí. Potvrdilo se totiž, že skupina, která se radovala ze svého prvenství, měla v textu tři chyby (jednu ve slovním druhu a dvě opakovaná slova) a sklídila tedy jen 22 bodů a vyhrála dívčí skupina, která doběhla jako druhá a přitom nasbírala všech 25 bodů. Žáci se při tomto úkolu proběhli, přestože vzdálenost k tabuli nebyla velká a velmi je to bavilo. Problémy se na tomto stanovišti nevyskytly žádné.“

Co si myslíte o čtvrtém stanovišti? Bylo pro žáky atraktivní? Co se v úkolu dozvěděli?

„Toto stanoviště se zařadilo mezi žáky nejoblíbenější. Nejprve jsme utvořili kruh a postupně jsem jim ukázala šestnáct obrázků, žáci určovali, co na nich je. Nevěděli jen asi ve dvou či ve třech případech dravců a k tomu jim stačila pouze naučná tabule s fotografiemi a následně už názvy dravců dovedli správně přiřadit. Poté jsem každému rozdala jeden obrázek. S popisem začali odvážní a hádat děti opravdu bavilo. První hlasité vykřikování jsem musela usměrnit, abychom neporušovali pravidla lesa a dále už se žáci jen hlásili. Někteří byli nesmělí a potřebovali mou pomoc. Ovšem často stačila jediná krátká věta a název živočicha byl uhodnut. Důkazem, že se žákům tento úkol velmi líbil, bylo, že jej chtěli opakovat. Nejprve jsme však splnili i druhý úkol na tomto stanovišti – přiřazování hmotnosti živočichům. Zde žáci chybovali pouze v jedné věci. Praseti divokému přiřazovali vyšší hmotnost než jelenu lesnímu. Ostatní hmotnosti odhadli již správně a za odměnu se hra „Nejlepší hádač“ opakovala. Podruhé se více zapojily i nesmělejší děti a hra proběhla celkově velmi rychle. Na tomto zábavném stanovišti jsme strávili přibližně také dvacet minut.“

Jak byste shrnula poslední stanoviště v Roštejnské oboře?

„Určování názvů stromů nedělo žádné skupině obtíže, atlasu stromů nikdo nevyužil. Druhý úkol na posledním stanovišti v oboře žáky opět velmi zaujal. Společně jsme si vyhlídli strom před oborou a každá skupina měla odhadnout jeho výšku. Odhady byly různé – 12, 15 a 18 metrů. Pod strom jsme postavili jednoho žáka a pomocí pastelky strom změřili. Špejle k úkolu nebyly potřeba. Následný výpočet byl pro žáky poměrně složitý, ale pomocí rozkladu příkladu se k výsledku všichni dopracovali. Ve výsledku strom měřil necelých 13 metrů, tudíž se smíšená tříčlenná skupinka, která odhadovala 12 metrů a svým odhadem byla nejbližší, hlasitě radovala. Druhý strom již měřila každá skupina samostatně a samozřejmě došlo k předhánění, kdo bude mít nejvyšší strom, a tak se stalo, že dvě skupiny měřily stejný, asi 20 metrů vysoký strom a dívčí skupina si zvolila nejmenší strom v blízkém okolí, měřící asi 6 metrů. Toto stanoviště nám zabralo asi nejméně času, strávili jsme zde přibližně 15 minut.“

Jak hodnotili žáci část „Po stopách polesného?“

„Všech deset žáků v otázkách na to, jak pracovali oni sami a jak pracovala celá jejich skupina, odpověděli vybarvením pozitivního obličeje. Doplnili to většinou tím, že pracovali dobře, rychle, nehádali se. U otázky – Co nového ses naučil(a) – žáci uváděli: že v oboře žije spousta zvířat, v oboře žije muflon, prase divoké může vážit až 300kg, tomu, když se válí

v bahně, se říká, že se kaliští a jeden chlapec dokonce napsal, že se naučil nový název – chrutí (říje u prasat). Na otázku, co se jim nejvíce povedlo, žáci velmi často odpovídali, že popisovat zvířata. Někteří ale uvedli, že byli rychlí při štafetě a tři děti napsaly, že nejlépe odhadly výšku stromu. Otázku – Co mi nešlo? – sedm dětí proškrtlo, nebo napsaly, že jim šlo všechno. Dva žáci uvedli hledání odpovědí v informační tabuli a jedna žákyně hádání zvířat. Nejvíce žáky zaujala hra Nejlepší hádač, štafeta se slovními druhy a dva žáci uvedli měření stromů. “

Co říkáte na druhý úkol na nádvoří – Hrad z pohledu historie? Činil žákům obtíže? Vyskytl se nějaký problém?

„Doplnění pravopisu žákům obtíže nečinilo. Doplňování slov do textu však už ano. Celkově se na tomto úkolu maličko pozdrželi, neboť si daný text četli několikrát. Kontrolu správnosti jsem vykonávala já a každou skupinu jsem aspoň jednou vracela kvůli špatné odpovědi. Dvakrát žáci chybovali v přehození slov „léčivých“ a „bylin“, ovšem napodruhé už to měli správně. V tomto pracovním listu byla zjištěna chyba: k doplnění je celkem deset slov, ale v textu je jedenáct vynechávek. Děti to trošku zmátlo, ale společnými silami jsme doplnili i jedenácté slovo. Hotovi byli téměř společně, a tak mohli i společně hledat další díl mapy. “

Jak žáci zvládli poslední úkol? Vyskytl se nějaký problém s kupováním lístků? Jak dlouho žáci museli čekat, až budou všichni hotovi?

„Pracovní list Zvědavého počtáře děti zvládly opravdu rychle a opět zde nebyly mezi dětmi rozdíly. Práci dokončily téměř současně a díky tomu na sebe skupiny nemusely čekat a program plynul velmi hladce. Při zakoupení lístků na věž jsem též nezpozorovala žádné obtíže. “

Jak žáci reagovali na otázky týkající se pověsti? Znali odpovědi?

„Na otázku, proč asi hraběnka nechtěla, aby návštěvníci hradu o této pověsti věděli, žáci převážně odpověď uhádli. Ihned začali chrlit odpovědi, že nechtěla, aby se prořeklo, že hrad postavil čert a také, že nechtěla, aby se vědělo, jaký pán byl. Tato odpověď přímo podnítila další otázku – Jaký byl pán z Telče. Co je to kuropění nevěděl nikdo, a tak jsem jim pověděla, že jde o svítání, rozbřesk. Čertovo kopyto na Oslednicích většina žáků již s rodiči navštívila. Ostatní aspoň tušili, kde zhruba se nachází a říkali, že se tam s rodiči musí o víkendu vydat. “

Jak žáci hodnotili druhou část?

„Druhou část, stejně jako první, hodnotili jenom kladnými smajlíky, a to jak pro práci svojí, tak své skupiny. Na otázku, co nového se dozvěděli, nejvíce uváděli rodokmen Slavatů a historii hradu. Nejvíce se jim dařilo počítat, hledat mapy. Na otázku, co mi moc nešlo, odpověděla jedna žákyně „lézt na věž“. Nejvíce žáky zaujalo hledání mapy a pověsti, šifrovaná abeceda.“

Jak byl celý výukový program zvládnut časově?

„První část Po stopách polesného perfektně. Ovšem druhou jsme asi stihli nějak moc brzo. Celá druhá část nám zabrala i s prohlídkou věže hodinu, tudíž jsme celý program ukončili přibližně v 11 hodin dopoledne a autobus zpět do Telče jel až po třetí hodině. Radila jsem se tedy i s dětmi a shodli jsme se na tom, že absolvujeme jednu prohlídku hradu a poté půjdeme do Telče pěšky (asi 10km). Hrad Roštejn nám vyšel velmi vstříc a i přesto, že jsme neměli prohlídku dopředu rezervovanou, ani jsme nemuseli dlouho čekat a byla nám umožněna. Absolvovali jsme prohlídku trasy B, kde jsme na Malém ochozu viděli výstavu strašidel a postav z českých bájí a pověstí a chlapci poté ocenili výstavu loveckých zbraní. Prohlídka zabrala asi 25 minut a poté jsme se vydali po žluté turistické značce do Telče. Po cestě jsem telefonicky seznámila rodiče se změnou plánu, cesta byla příjemná, po polních a lesních stezkách, zpříjemňovali jsme si jí hrami (slovní fotbal, Tukan) a často dělali přestávky. V obci Volevčice dokonce asi půlhodinovou na krásném dětském hřišti. Do Telče ke škole jsme dorazili unavení, ale plní zážitků před třetí hodinou.

Pro příště bych určitě doporučila vyjet druhým spojem, tedy v 10.00. Vzhledem k tomu, že čistého času nám celý program trval asi čtyři hodiny, byl by pak odjezd v 15.09 ideální.“

Jak nahlížíte na pracovní listy? Byly pestré a přiměřené věku žáků?

„Úkoly v pracovních listech i mimo ně byly opět pestré, objevovaly se jak češtinářské, tak počtářské úkoly, i úkoly atraktivní pro žáky – štafeta, hádání zvířat, rodokmen. Matematické úkoly se mi zdály pro žáky docela jednoduché, ale pro jinou třídu by mohly být přiměřené.“

Co se Vám na programu nejvíce líbilo?

„Celkově se mi líbilo, že celý proběhl venku. Ačkoli nám počasí příliš nepřálo, čerstvého vzduchu jsme se všichni nasytili a po celém programu jsme cítili příjemnou únavu. Nejvíce se mi líbila „hra“ na nádvoří, kdy žáci plnili úkoly, získávali nápovědy a hledali mapu. To je velmi bavilo, zároveň se přitom učili či opakovali a ani si to neuvědomovali. Já jsem přitom

také ocenila, že zadání úkolů žáci nacházeli a zadavatelem jsem tedy nebyla já, ale hraběnka.“

Co byste změnila či vylepšila?

„Všechny připomínky na zlepšení jsem již uvedla. Aby na sebe navazovaly autobusové spoje, bylo by dobré začínat program autobusem v 10.00. Nicméně zakončení desetakilometrovou procházkou krásnou přírodou, daleko od nebezpečných silnic, mělo určitě také něco do sebe! Obsahové vylepšení mě žádné nenapadá, pro příště bych akorát doporučila obrázky vytisknout na tvrdou čtvrtku, rodokmen zvětšit.“

Jaký je Váš celkový názor na výukový program odehrávající se na Roštejně a v Roštejnské oboře?

„I druhý výukový program se mi velice líbil. Byl pestrý, plný zajímavých úkolů, přehledně a podrobně vypracovaný. Po přečtení metodického průvodce jsem neměla žádné připomínky, vše podstatné jsem věděla. Úkoly nebyly pro žáky zdlouhavé, což je velmi důležité a každý si v nich našel to své.“

SEZNAM OBRÁZKŮ

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 ZÁKLADNÍ PRVKY TEMATICKÉHO VYUČOVÁNÍ

1.2 SCHÉMA TEMATICKÉ A PROJEKTOVÉ VÝUKY

2 VÝUKOVÝ PROGRAM – ROŠTEJN A ROŠTEJNSKÁ OBORA

2.1 HRAD ROŠTEJN

2.2 MAPA ROŠTEJNSKÉ OBORY

2.3 MAPA DOUPĚ – ROŠTEJN

2.4 MUFLON

2.5 JELEN LESNÍ

2.6 PRASE DIVOKÉ

3 VÝUKOVÝ PROGRAM – TELČ

3.1 POHLED NA TELČ Z HRÁZE ULICKÉHO RYBNÍKA

3.2 DOMY NA NÁMĚSTÍ

3.3 POHLED ZE ZÁMECKÉ ZAHRADY NA KAPLI VŠECH SVATÝCH

3.4 KLASICISTNÍ SKLENÍK Z DOB LICHTENŠTEJNŮ

3.5 KAŠNA SE SVATOU MARKÉTOU

3.6 KAŠNA SE SILÉNEM

3.7 MARIÁNSKÝ (MOROVÝ) SLOUP

3.8 TELČSKÁ RADNICE

3.9 DŮM Č. 15 S ARKÝŘEM

3.10 DŮM Č. 32 NA NÁMĚSTÍ

- 3.11 DŮM Č. 47 NA NÁMĚSTÍ
- 3.12 DŮM Č. 71 NA NÁMĚSTÍ
- 3.13 KOSTEL SVATÉHO JAKUBA S VĚŽÍ
- 3.14 KOSTEL JMÉNA JEŽÍŠ
- 3.15 DETAILNÍ ZÁBĚR VĚŽE SVATÉHO DUCHA
- 3.16 POHLED NA VĚŽ SVATÉHO DUCHA Z HRÁZE ULICKÉHO RYBNÍKA
- 3.17 KOSTEL SVATÉHO DUCHA
- 3.18 TITULNÍ STRANA ÚKOLOVÉ KNÍŽEČKY
- 3.19 ŠKOLÁCI
- 3.20 TELČ JAKO VODNÍ PEVNOST
- 3.21 ERB PÁNŮ Z HRADCE
- 3.22 VLAJKA MĚSTA TELČE NA RADNICI
- 3.23 VLAJKA MĚSTA TELČE NA RADNICI
- 3.24 KOSTEL SVATÉHO DUCHA
- 3.25 KOSTEL JMÉNA JEŽÍŠ
- 3.26 KOSTEL SVATÉHO JAKUBA
- 3.27 DŮM Č. 71
- 3.28 DŮM Č. 65
- 3.29 KAŠNA SE SVATOU MARKÉTOU
- 3.30 RUČNÍ PUMPA
- 3.31 DŮM Č. 62
- 3.32 DŮM Č. 61
- 3.33 MARIÁNSKÝ (MOROVÝ) SLOUP
- 3.34 DŮM Č. 59
- 3.35 DOMY Č. 54 A Č. 55

3.36 DŮM Č. 47

3.37 DŮM Č. 46

3.38 KAŠNA SE SILÉNEM

3.39 VĚŽ SVATÉHO DUCHA

3.40 DŮM Č. 31

3.41 DŮM Č. 32

3.42 DŮM Č. 15

3.43 DŮM Č. 10

3.44 KOSTEL JMÉNA JEŽÍŠ

3.45 KOSTEL SVATÉHO JAKUBA

3.46 TELČSKÝ ZÁMEK

ZDROJE OBRÁZKŮ V PRACOVNÍCH LISTECH

1 VÝUKOVÝ PROGRAM ROŠTEJN A ROŠTEJNSKÁ OBORA

1.1 ÚKOL Č. 1 V OBOŘE – OBRÁZEK MUFLONA

ZUMR, Jaromír: *S kamerou po loveckých stezkách*, 1999, str. 78

1.2 ÚKOL Č. 1 V OBOŘE – OBRÁZEK PRASETE DIVOKÉHO

MICHAELLI, Lorenzo: *Naše zvěř*, 2008, str. 2

1.3 ÚKOL Č. 1 V OBOŘE – OBRÁZEK JELENA LESNÍHO

ZUMR, Jaromír: *S kamerou po loveckých stezkách*, 1999, str. 91

1.4 ÚKOL Č. 2 V OBOŘE – MUFLONŮV JÍDELNÍČEK

zdroj: autorka

1.5 ÚKOL Č. 4 V OBOŘE – OBRÁZKY ŽIVOČICHŮ

MICHAELLI, Lorenzo: *Naše zvěř*

ANDĚRA, Miloš, PROCHÁZKA, Pavel, ZADRAŽIL, Vladimír: *Zvířata v lese*

ZUMR, Jaromír: *S kamerou po loveckých stezkách*

1.6 ÚKOL Č. 5 V OBOŘE – OBRÁZKY STROMŮ

POKORNÝ, Jaromír: *Stromy*, 1998

1.7 ÚKOL Č. 5 V OBOŘE – OBRÁZEK U MĚŘENÍ VÝŠKY STROMŮ

CLARKE, Phillip: *Objevuj stromy*, 2009, str. 7

1.8 ÚKOL Č. 2 NA NÁDVOŘÍ – FOTOGRAFIE HRADU ROŠTEJNA

zdroj: archiv autorky

1.9 ÚKOL Č. 3 NA NÁDVOŘÍ – RODOKMEN SLAVATŮ

zdroj: autorka

2 VÝUKOVÝ PROGRAM TELČ

2.1 OBRÁZKY Z TITULNÍ STRANY ÚKOLOVÉ KNÍŽEČKY

zdroj: archiv autorky

2.2 TELČ Z POHLEDU ZVĚDAVÉHO ŠKOLÁKA – „ŠKOLÁCI“

zdroj: autorka

2.3 KŘÍŽOVKA PLNÁ HISTORIE

zdroj: autorka

2.4 TELČ JAKO VODNÍ PEVNOST

zdroj: <http://templari.cz/telc> (z 30. 5. 2016)

2.5 HISTORIK PŘI PRÁCI – KAPLE VŠECH SVATÝCH

zdroj: archiv autorky

2.6 HISTORIK PŘI PRÁCI – NÁMĚSTÍ ZACHARIÁŠE Z HRADCE

zdroj: archiv autorky

2.7 HISTORIK PŘI PRÁCI – TELČSKÝ ZÁMEK

zdroj: archiv autorky

2.8 OBRÁZKY V ÚKOLU: PAMÁTKÁŘ A ZÁLUDNÁ ARCHITEKTURA

zdroj: archiv autorky

2.9 OBRÁZKY V ÚKOLU: PAMÁTKÁŘŮV POHLED NA TELČSKÉ KOSTELY

zdroj: archiv autorky

2.10 PAMÁTKÁŘI, ZJISTI – PSANIČKOVÉ SGRAFITO

zdroj: archiv autorky

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

- ANDĚRA, M., PROCHÁZKA, P., ZADRAŽIL, V. *Zvířata v lese*. Praha, Aventinum 1999. ISBN 80-7151-173-0.
- AAS, G., RIEDMILLER, A. *Kapesní atlas – STROMY*. Bratislava, Slovart 1994. ISBN 80-7209-687-7.
- BENNET, J., SMITH, R. *Nápady pro přírodovědu*. Praha, Portál 1996. ISBN 80-7178-112-6.
- CANGELOSI, J. *Strategie řízení třídy*. Praha, Portál 1994. ISBN 80-7367-118-2.
- CLARKE, P. *Objevuj stromy*. Bratislava, Slovart 2009. ISBN 978-80-7391-194-2.
- COUFALOVÁ, J. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*. Praha, Fortuna 2006. ISBN 80-7168-598-0.
- DREYER, E., SCHULZE, H. *Zvířata v lese*. Blesk 1995. ISBN 80-85606-77-1.
- DVOŘÁK, D. *Efektivní učení ve škole*. Praha, Portál 2005. ISBN 80-7178-556-3.
- DVOŘÁKOVÁ, M. *Pedagogicko psychologická diagnostika I*. Jihočeská univerzita 2003. ISBN 80-7040-402-7.
- EYNARD, H. *Objevujeme svět – LES*. Ostrava, Librex 2004. ISBN 80-89147-30-5.
- FOGLOVÁ, M. *Etapové hry v přírodě*. Praha, Portál 2008. ISBN 978-80-7367-354-3.
- GAMLINOVÁ, L. *Stromy*. Bratislava, Slovart 1992, ISBN 80-7145-085-6.
- GORYCZKOVÁ, N. a spol. *Průvodce architekturou Telče*. Národní památkový ústav 2015, ISBN 978-80-7480-035-1.
- HANUŠ, R., CHYTILOVÁ, L. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha, Grada 2009. ISBN 978-80-247-2816-2.
- HOLÝ, F. *Hry na přírodu a s přírodou*. Praha, Mladá fronta 1986. ISBN nevedeno.
- HRDLIČKA, J., MARKOVÁ, M. *Telč – památky ve městě a v okolí*. Telč 1996. ISBN nevedeno.
- KALÁBOVÁ, N. *Příroda plná her: hry plné přírody*. Praha, Portál 2012. ISBN 978-80-262-0057-4.
- KALHOUS, Z. *Školní didaktika*. Praha, Portál 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení a vyučování. Teoretické a praktické problémy*. Praha, Karolinum 2001. ISBN 978-80-2460-192-2.
- KAŠOVÁ, J. *Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i v praxi*. Kroměříž, Iuventa 1995. ISBN neuvedeno.
- KAŠOVÁ, J., TOMKOVÁ, A., DVOŘÁKOVÁ, M. *Učíme v projektech*. Praha, Portál 2009. ISBN 978-80-7367-527-1.
- KOTEN, T. *Škola? V pohodě!* Most, Hněvín 2006. ISBN 80-86654-18-4.
- KOTEN, T. *Škola? V pohodě!* Druhý díl. Most, Hněvín 2009. ISBN 978-80-86654-25-6.
- KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka*. Kroměříž, Spirála 1995. ISBN 80-901873-0-7.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno, Masarykova univerzita 2009. ISBN 978-80-210-4142-4.
- KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J. *Vzdělávací program Začít spolu pro 1. stupeň ZŠ*. Praha, Portál 2003. ISBN 80-7178-695-0.
- LAROUSSE. *Listnaté lesy*. Bratislava, Slovart 1997. ISBN 80-7209-022-4.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno, Paido 2003. ISBN 80-7315-039-5.
- MICHAELLI, L. *Naše zvěř*. Neografia 2008. ISBN 80-88892-83-X.
- NEKUDA, V. a spol. *Vlastivěda moravská – Dačicko, Slavonicko, Telčsko*. Brno, Muzejní a vlastivědná společnost 2005. ISBN 80-7275-059-3.
- NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. Praha, Neoluxor 2005. ISBN 80-244-1236-5.
- NEUMAN, J. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Praha, Portál 2011. ISBN 978-80-262-0628-6.
- NOVOTNÁ, J., JURČÍKOVÁ, J. *Kritické a tvořivé myšlení v edukaci a významu*. Brno, Paido 2012. ISBN 978-80-7315-239-0.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha, Portál 2008. ISBN 978-80-7367-427-4.
- PLCH, J. *Mezipředmětové vztahy a specifika výchovně vzdělávacího procesu*. Praha, SPN 1987. ISBN neuvedeno.

PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole*. Plzeň, Fraus 2002. ISBN 80-7238-157-1.

POKORNÝ, J. *Stromy*. Praha, Aventinum 1998. ISBN 80-7151-045-9.

RAKOUŠOVÁ, A. *Integrace obsahu vyučování*. Praha, Grada 2008 ISBN 978-80-247-2529-1.

ROSS, A., HUTCHINGSOVÁ, M. *Nápady pro vlastivědu*. Praha, Portál 1996. ISBN 978-80-7178-113-4.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha, ISV 1999. ISBN 80-85866-33-1.

SKUTIL, M. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha, Portál 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SPIILKOVÁ, V. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha, Portál 2005. ISBN 80-7178-942-9.

SPOUSTA, V. *Integrace základních druhů umění ve výchově*. Brno, Masarykova univerzita 1997. ISBN 80-210-1640-X.

ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha, Portál 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ŠOTTNEROVÁ, D. *Léto a podzim*. Olomouc, Rubico 2006. ISBN 80-7346-066-1.

VÁCLAV, E., BEZDĚKOVÁ, J. *Dědeček lesník vypráví dětem*. Praha, Petrklíč 2014. ISBN 978-80-7229-543-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha, Portál 2000. ISBN 80-7178-308-0.

ZUMR, J. *S kamerou po loveckých stezkách*. České Budějovice, KOPP 1999. ISBN 85-9403-801-012-1.

UČEBNICE 3. ROČNÍKU

Prvouka

Prvouka pro 3. ročník, 1. díl. PRODOS 1994.

Prvouka pro 3. ročník ZŠ. SPN 1996.

Prvouka pro 3. ročník ZŠ, 1. díl. ALTER 1994.

Prvouka pro 3. ročník ZŠ, 1. díl. FORTUNA 1992.

Prvouka pro 3. ročník ZŠ, 2. díl. FORTUNA 1993.

Pracovní sešit k prvouce pro 3. ročník ZŠ. FORTUNA, SPN 1994.

Pracovní sešit k přírodovědě pro 3. ročník ZŠ. SPN 1987.

Pracovní listy k prvouce pro 3. ročník ZŠ – 1. díl. FORTUNA 1996.

Pracovní listy k prvouce pro 3. ročník ZŠ – 2. díl. FORTUNA 1996.

Matematika

Matematika pro 3. ročník ZŠ. Matematický ústav AV ČR 1995.

Matematika pro 3. ročník ZŠ. SPN 1998.

Matematika pro 3. ročník ZŠ, pracovní sešit. SPN 2000.

Český jazyk

Český jazyk pro 3. ročník ZŠ. ALTER 1995.

Český jazyk pro 3. ročník ZŠ. SPN 1997.

Český jazyk pro 3. ročník ZŠ, 1. díl. PRODOS 1997.

Český jazyk pro 3. ročník ZŠ. NOVÁ ŠKOLA 1999.

Český jazyk pro 3. ročník, Pracovní sešit pro 3. ročník. NOVÁ ŠKOLA 2005.

Český jazyk pro 3. ročník. ALTER 2013.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Portál: <http://hrad-rostejn.cz/>

Portál: <http://region-vysocina.cz/>

Portál: <http://mapy.cz/>

Portál: <http://www.mesto-telc.cz/>

Portál: <http://www.telc.eu/>

Portál: <http://zamek-telc.eu/>

Portál: <http://wikipedie.cz/>

Portál: <http://templari.cz/>

Portál: <http://hrady.cz/>